

LŪCIJA UPĪTE

LĀTI KEELE ŌPIK

NOOR-EESTI KIRJASTUS TARTUS

92.52

LŪCIJA UPĪTE

LĀTI KEELE ŪPIK

IGAUNU VALODAS MĀCĪBA

1937

NOOR-EESTI KIRJASTUS TARTUS

6988
A-10370

„Noor-Eesti Kirjastuse“ trükikoda Tartus

EESSÕNA

Olgugi et läbikäimine eestlaste ja lätlaste vahel on vägagi elav, on seni puudunud vastav õpiraamat üksteise otseks mõistmiseks. Baltimaa väikerahvaste suur võõrkeelte oskus on ikka neid ahvatlenud tarvitama saksa või vene keelt abikeeleks.

Ometi on viimane aeg muutnud nii mõndagi. Mõlema naabrusesasuva rahvusriigi omakultuuri ja -keelega viljelemine ei ole jätnud mõjustamata keelkonna rahvustumist. Kordkorralt kitsamaks on jäämas abikeelte tarvitamise võimalus.

Kuna nii Eesti ja Läti vahel on toimumas poliitilise lähenemise ja koostöö protsess, siis on möödapääsematult vajalikuks saanud naabritele teineteise vahetu mõistmine, eriti aga veel, kui majanduslikult paljudeski küsimustes kokkulangevad huvid rahva üksikliikmete hulgas pidevalt hoidmas on vastastikust koostööd, siis tundub otse hädatarvilikuna vastav õpik eestlaste ja lätlaste keelelise lähenemise abistamiseks.

Käesolev õpik ilmub esimesena läti keele õpetusena eestlastele. On tulnud seepärast teha selle ala pioneeritööd. Raskem on see olnud seetõttu, et isegi saksa või muus keeles pole ilmunud õpikut, mis käsitleks olevikus läti keelt.

Komplitseeritum on see ülesanne olnud veel sellepärast, et on raamatut tahetud paralleelselt teha kasustatavaks nii eestlastele kui lätlastele. Raamatu päämiseks ülesandeks on tehtud reisijate vajaduste rahuldamine.

Ma ei julge seepärast väita, et mu töö oleks esitatud antud ülesande täitmisekski täiuslikuna. Olen seepärast tänulik, kui neid soove ja kriitilisi märkmeid, mis võivad tekkida selle raamatu tarvitajail minu töö suhtes, aadressitaks Tartu, pk. 175, autori nimele.

Ongi mul öelda siin tänu üliõpilastele V. Rauale ja A. J. Toomele, kellede abi on olnud suureks toeks nii grammatika süstemaatsele viimistlusele kui ka kõneluste koostamisele. Sama tänuväärne on ka härra [redacted] abi, kes on lugenud käsikirja ja teinud vajalikke parandusi omalt poolt.

Tartus, 1937.

L. Upite

PRIEKŠVārds

Lai gan sakari latviešu un igauņu vidū ir ļoti dzīvi, tomēr līdz šim trūcis attiecīgas grāmatas, kas abu tautu piederīgiem palīdzētu saprasties tieši savās valodās. Baltijas zemju mazo tautu valodu prašana arvien veicinājusi lietot starpniecībai krievu vai vācu valodu.

Tomēr beidzamā laikā daudz kas ir mainījies. Ar mazo tautu pašnoteikšanos stipri attīstījušās viņu valodas un svešvalodu lietošana ikdienas dzīvē manāmi sašaurinājusies.

No otras puses — atzīdami paši savējo, atzīst arī citu tautu pašnoteikšanos. Sākot no smaga fiziska darba strādniekiem un beidzot ar kāpinātu gribu un pacietību prasošā zinātniskā darba veicējiem — veselas ļaužu masas atzinušas tautu draudzību kā neatvietojamu priekšnoteikumu atsevišķu tautu saimnieciskās un kultūrālās dzīves attīstībai. Šī atziņa sen vairs nav tikai sajūsmas sašūpota ideja, bet parādījusies kā patiesība ikdienas dzīvē un darbā.

Latviešiem un igauņiem, kā geogrāfiski un vēsturiski kaimiņos dzīvojošām tautām, ir praktiska nepieciešamība un arī draudzības domu radīts prieks saprasties tieši savās valodās. Tāpēc ļoti vajadzīga grāmata, kas sniedz ikdienišķā sarunu valodā nepieciešamās zināšanas.

Šī grāmata patlaban ir pirmā un vienīgā igauņu valodas mācība latviešiem. Grāmatu sastādot, zināmas grūtības radīja arī viņas divkāršais uzdevums: grāmata iekārtota praktiskai lietošanai (šaurākā nozīmē tā ir arī valodas

mācības līdzeklis) a b u tautu interesēniem, domāta galvenokārt ceļotājiem — latviešiem, kas apmeklē Igauniju un igauņiem, kas apmeklē Latviju.

Neiedrošinos apgalvot, ka mans darbs būs bez trūkumiem. Tāpēc būtu pateicīga par visiem lietišķi domātiem aizrādījumiem un lūdzu grāmatas lietotājus, kam tādi būtu, adresēt tos rakstiski: Tartu, pk. 175, Eesti, uz manu vārdu. Ja būs iespēja grāmatu papildināt, centīšos izteiktos vēlējumus ņemt vērā.

Daudz pateicības esmu parādā studentiem V. Raudam un A. J. Toomam, kuŗi ar dzīvu interesi palīdzēja pie grāmatas korrektūras rokrakstā un iespiedumā. Viņiem esmu pateicīga arī par vairākiem vērtīgiem aizrādījumiem, kas nākuši par labu grāmatas saturam un iekārtojumam. Bez tam pie grāmatā atrodamās daļas „Īsa latviešu valodas mācība igauņiem“ daudz nācās strādāt stud. V. Raudam. Sarunas igauņu valodā pa lielākai daļai sastādīja stud. A. J. Tooms. Beidzot lai man būtu šeit atļauts pateikties arī kungam, kas lasīja manuskriptu un, kā ilggadīgs abu valodu pazinējs, deva no savas puses vajadzīgos aizrādījumus un labojumus.

Tartū, 1937. g.

L. Upīte

SAĪSINĀJUMI

a d j. = adjektīvs, īpašības vārds.
 a d v. = adverbs, apstākļu vārds.
 daudzsk. = daudzskaitļa.
 d e m. = dēminutīvs jeb diminutīvs, pamazināmais vārds.
 e. = e h k = jeb
 f. = femininum, sieviešu kārta.
 j n e. = utt., un tā tālāk.
 k o m p. = komparatīvs, pārākais pakāpiens.
 l. p. = lapas puse.
 m. = masculinum, vīriešu kārta.
 n u m. = numeralis, skaitļa vārds.
 piem. = piemēram.
 p l. = pluralis, daudzskaitlis.
 pl. = (latviešu valodas sarunu daļā) pulkstens.
 s i n g. = singularis, vienskaitlis.
 skat. = skaties! skatiet!
 s u p. = superlatīvs, vispārākais pakāpiens.
 viensk. = vienskaitļa.

LŪHENDID

adjektīv, omadussõna.
 adverb, määrsõna.
 mitmuse.
 deminutiiv e. diminutiiv, vähendussõna.
 naissugu.
 ja nii edasi, ja nõnda edasi.
 komparatiiv, keskvõrre.
 lk. = lehekülg.
 meessugu.
 arvsõna.
 näit. = näiteks.
 mitmus.
 lätikeelses kõneluse osas — p u l k s t e n s = kell.
 ainsus.
 vt. = vaata!
 superlatiiv, ülivõrre.
 ainsuse.

RAAMATU TARVITAJAILE.

- Raamatu tarvitamisel tuleb panna tähele järgmist:
1. Kui rõhk ei ole sõna esimesel silbil, siis rõhutatav silp on trükitud tugeva kirjaga (näit. **aitäh!**)
 2. Märgid $\hat{\ } ja \ `$ lāti sõnades märgitsevad murtud ja langevat rõhku silpides. Vt. lähemalt sellest lk. 12. ja 13.
 3. Ümmarsulgudesse () on paigutatud:
 - a) keeleõpetuse osas — kõrvalseletusi,
 - b) kõneluste osas — sõnu, lausete osi ja lauseid, mil-
lede kaudu on eelpoolõeldu sõnastatud teiste sõnadega.
 4. Nurksulgudesse [] on paigutatud:
 - a) enamjaolt — hääldamine,
 - b) mõnikord — kõrvalseletused.
 5. Kõneluste all antud tekstis esinenud sõnade päävor-
mide juures on tarvitatud ruumi kokkuhoiuks asendus-
märki —, ja nimelt järgmiselt: kui märksõna on jaga-
tud kriipsuga, siis asendusmärk selle sõna teise vormi
juures asendab sõna esimest osa, näit. **zin|ät**, —u; loe:
z i n u; kui märksõna ei ole jagatud kriipsuga, siis
asendusmärgiga on märgitsetud terve sõna.
Paiguti esineb ka lühem asendusmärk -, mis asendab
prefiksi või liitsõnade esimest osa, näit **ap|let**, -le ju,
loe: a p l e j u.
 6. Sõnaseletuste lätikeelses osas on olnud tarvilik anda
põhivorme alles pöörd sõnade kohta. Säälnad järgnevad
selles järjekorras: infinitiiv, kindla kõneviisi oleviku
ainsuse esimene pööre, ümmarsulgudes kindla kõnev.
olev. ains. teine ja kolmas pööre, kindla kõnev mine-
viku ains. esimene pööre, ümmarsulgudes kindla kõnev.
minev. ains. teine ja kolmas pööre.
 7. Kus lätikeelseis sõnus tuleb hääldada e nagu ä, on
sellest kõrval märgitsetud sulgudes, näiteks: 19. lk. esmu
(ä) tähendab, et sõna tuleb hääldada äsmu; nevesels
(—, ä, ä), hääldada: neväsäls (kriips tähendab, et esi-
mene e tuleb hääldada nagu e). Nende sõnade kohta,
kus hääldamisel ei esine ä, ei ole antud mingit märki
sulgudes.

GRĀMATAS LIETOTĀJIEM

1. Ja uzsvars (akcents) neatrodas uz pirmā balsiena, tad uzsvērtais balsiens iespīests melniem burtiem (piem.: turpretim).
2. Zīmju ' un ` nozīme igauņu vārdos attiecas uz izrunu. Par to paskaidrots 17. un 18. l. p. („mīkstināšana“, „ilgums“).
3. Zīmes ^ un ` latviešu vārdos attiecas uz laužto un krītošo akcentu zīlībēs.
4. Apaļās iekavās () atrodas:
 - a) valodas mācības daļā — blakus paskaidrojumi,
 - b) sarunu daļā — vārdi vai teikumu daļas un teikumi, ar kuŗu palīdzību iepriekš teiktais izsacīts citiem vārdiem.
5. Stūrainās iekavās [] — atrodas:
 - a) pa lielākai daļai aizrādījumi par izrunu,
 - b) retumis — blakus paskaidrojumi.
6. Pēc sarunām arvien seko tekstā lietoto vārdu pamatformas. Telpas aiztaupīšanas labā šeit izlietota novietošanas zīme — sekošā kārtībā: ja sākumā dotais vārds pārdalīts ar svītru, tad novietošanas zīmes vietā lasot jāatkārto dotā vārda sākuma daļa līdz dalošajai svītrai, piem.: **kōnel|ema**, — da, jālasa: k ō n e l d a; ja vārds nav sadalīts ar svītru, tad novietošanas zīme atkārto visu vārdu, piem.: **kōnelus**, — e, jālasa: k ō n e l u s e. Retumis pie salikteņiem sastopama īsāka novietošanas zīme -, piem. **asjaolu**, -ollu e. — sse; jālasa: a s j a o l l u j e b a s j a o l u s s e.
7. Darbības vārda pamatformas igauņu valodas daļā seko šādā kārtībā: m a infinitīvs, d a infinitīvs, noteicamās izteiksmes tagadnes viensk. pirmā persona, noteic. izt. pagātnes viensk. pirmā persona, dažos nekārtējākos gadījumos tās pašas formas viensk. trešā persona apaļās iekavās, n u d particīps, t u d particīps, noteic. izt. apstiprinošā bezpersoniskā tagadne.
8. Lietas vārda (vispār dēklinējamo vārdu) pamatfor-

mas seko šādā kārtībā: viensk. nōminatīvs, ģenitīvs, partitīvs un illatīvs, daudzsk. ģenitīvs un partitīvs, kādreiz vēl arī daudzsk. illatīvs.

9. Saīsinājums *j n e.* lietots pie darbības vārdiem nozīmē, ka pēc norādītām seko, sakni nemainot, kārtējās pamatformas ar galotnēm: noteic. izt. tagadnes viensk. pirmai personai - *n*, tās pašas formas pagātnes viensk. pirmai personai - *s i n*, *n u d* particīpam - *n u d*, *t u d* particīpam - *t u d*, bezpersoniskai tagadnei - *t a k s e*.
10. Kur latv. vārdos *e* jāizrunā plati, par to aizrādīts blakus iekavās, piem. 19. lp.: *nevesels* (—, *ā*, *ā*) nozīmē, ka pirmais *e* jāizrunā šauri, nākošie plati.

SISSEJUHATUSEKS

Tähestik

Läti tähestik koosneb 34 tähest. Need on:

a, b, c, č, d, dz, dž, e, f, g, ģ, h, i, ie, j, k, ķ, l, ļ,
m, n, ņ, o, p, q, r, ŕ, s, š, t, u, v, z, ž.

Nendest **f, h ja q** tarvitatakse ainult võõrsõnus.

Kirjaviis

Läti uus kirjaviis, mis ametlikult ainuõigeks tunnistati iseseisva Läti tekkimisel, võimaldab kasustada ainult antiikva kirja.

Pikkade vokaalide, nagu aa, ee, ii ja uu märkimiseks tarvitatakse ā, ē, ī ja ū. Vanas kirjaviisis tarvitati pikkade vokaalide märkimiseks sõna keskel tähte **h**, sõna lõpul aga viimsele tähele asetatud märki ' või ^.

Sõnad kirjutatakse enamjaolt nii, nagu hääldatakse.

Hääldamine

Tähtedest hääldatakse erinevalt eesti keelest:

dz	kõlab kui helisev ds	o	kõlab kui ua, ainult võõr-
dž	„ „ d + vene ж		[sõnus on o
ie	„ „ i + a		[seesama,
ģ	„ „ vene д tähe e		[mis eesti
	[ees (девочка)		[keeles
ķ	„ „ t + j	ŕ	„ „ r + j
ļ	„ „ l + j	z	„ „ vene з
ņ	„ „ n + j		

Silpidest hääldatakse eesti keelest erinevalt konsonantide kuhjumisel nende nimi- ja omadussõnade lõppsilp, mis ainsuse nimetavas on võtnud lõpu s või š. Sel puhul hääldamisel kas 1) paigutatakse konsonantide vahele vokaal, nagu: gudrs [gudris] — tark; taisns [taisnis] — sirge; biedrs [biedris] — seltsimees; katls [katlis] — katel jne.; 2) jäetakse mõni konsonant ütlemata, nagu govs [gos] — lehm; dievs [dies] — jumal; rupjš [rupš] — ropp, kore, jame jne.; või siis 3) mõningaid konsonantlõppe, nagu - d s, - t s lühendatakse c-ks, nagu: kāds [kāc] — keegi; kāts [kāc] — vars; gods [goc] — au; acs [ac] silm; mežs [meš] — mets jne.

Sõnade hääldamise kohta kehtib kolm reeglit:

1) Sõna rõhk asub esimesel silbil.

Selle erandiks on ne-eessilbilised arv-, määr- ja aseasonad, millel rõhk asub teisel silbil, ja veel järgmised sõnad: **tülit**, **tüliq** — kohe; **turpretim** — seevastu; **arvien** — ikka; **mazliet** — natuke, pisut, veidi; **paldies** — aitäh; **papriekšu** — esiti; **patlaban**, **pašlaik** — praegu; **pavisam** — üsna; **vislielākais** — kõige suurem, **vislabākais** — parim, **vismazākais** — kõige väiksem jne.; **pusotra** — poolteist; **pustreša** — kaks ja pool jne.; **labrīt** — tere hommikust; **labvakar** — tere õhtust; **labdien** — tere lõunast; **gandrīz** — peaaegu; **nupat** — nüüdsama, just praegu; **tāpat** — samuti.

Mitte ainult tervet sõna, vaid ka ainsat silpi võib hääldada mitmesuguse rõhuga, kui see silp on pikk, s. o. kui silbis esineb mõni pikk vokaal, diftong või lühikese vokaali ühendus mingi helilise konsonandiga (l, m, n, r).

Läti keeles hääldatakse pikki silpe kolmel viisil. Võõral on algul raske taibata neid hääldamise erinevusi. Kuuldes aga läti keelt veidi kauem, kuuleb ka võõras neid erinevusi pikkade silpide hääldamises. Selles raamatus kõneldakse silbirõhust vaid seepärast, et on mõningaid sagelitarvitatud sõnu, mis kirjutamisviisilt on sarnased, kuid mitmesuguse hääldamise teel (mitmesuguse silbirõhuga) saavad nad eri tähenduse.

a) kui pikk silp hääldatakse täies ulatuses samasuguse tugevusega, siis esineb püsihääldamine. Sel juhul ei

ole siin raamatus kasustatud mingit erilist hääldamismärki, näit.: māja — maja; ieva — toomingas; kalps — sulane.

b) Kui pikk silp hääldatakse algul valjult ja lõpul veidi tasemini, siis on see silbirõhu langev tüüp. Seda on tähistatud siin gravis aktsendiga (˘), näit.: mēle [mèle = mēle) — keel; iela [iela =iala] — tänav; otr̄s [otr̄s = ùatris] — teine; kalst [kâlst] — kuivama, kuivatakse.

c) Suurim erinevus on murtud silbirõhu puhul, kus hääldatakse vokaal esialgu valjult ja nagu tõukega, siis aga järgneb mingi väike seisatus (paus) ja selle järel lisatakse tasa juurde järgnev vokaal. Seda on siin tähistatud ^ abil.: ābele [ābele = â˘abele] — õunapuu;

oga [ôga = û˘aga] — mari;

iet [îet = î˘at] minema, läheb;

alva [âlva = â˘lva] — tina.

Kui käändsõna vastab küsimusele: kus? kuhu? (lokatiiv), siis sõna lõppsilbis on silbirõhk alati murtud kujul: lielā mājā [lielā mājā = lialâ˘a maajâ˘a] — suures majas.

Mõningaid sageliesinevaid sõnu, millel erinevast rõhust sõltuvalt on erinev tähendus:

1) t̄ā — too (nais- soo nim. ains);	2) t̄ā [t̄ā] — tolle (meessoo gen. ains.)	3) t̄ā [t̄ā = t̄ā˘a] — nõnda
k̄āpa — luide	k̄ā [k̄ā] — kelle	k̄ā [k̄ā = k̄ā˘a] — kuidas
p̄ūt — mäda- nema	p̄ūt! [p̄ūt] — puhu!	k̄āpa [k̄āpa = k̄ā˘apa] — astuti
	griēzt [griēzt = griast] — pöörama	b̄ūt [b̄ūt = b̄ūt˘ut] — olema
a uksts — külm	a ukla [a uk- la] — nõör	griēzt [griēzt = gri˘ast] — lõikama
		a ugsts [âugsts = â˘uksc] — kõrge

2) ä tähe puudumise tõttu täidab e ä funktsioone, kui järgnevas silbis esineb või kunagi minevikus on esinenud **a, u, o, ai, au** või **e**, mida hääldatakse ä-ks. Nii näiteks peaaegu kõik s-lõpulised meessukku kuuluvad sõnad: **dēls** (kunagi **dēlas**) [dääls] — poeg, **velns** (**velnas**) [välns] — kurat, **melns** (**melnas**) [mälns] — must; **vēsture** [väästure] — ajalugu; **vesels** (**veselas**) [väsäls] — terve.

Siin moodustavad erandi need sõnad, milledes teises silbis esinevale häälikule **a, u, o, ai** või **au** järgneb **ņ, ļ, ņ, ž, š, č, dž, ķ, ģ** või **j**, nagu näiteks sõnas **vējš** — tuul.

3) Sõnade algul esinevate **b, d, g, ja p, t, k** vahel tuleb hääldamisel teha selgesti vahet. Nii näiteks **būt** — olla, olema; **pūt** — mädanema; **dēls** (ä) — poeg; **tēls** (ä) — kuju; **gurt** — väsimä; **kurt** — kütma jne.

Kahe vokaali vahel asuvat konsonanti **s** hääldatakse kahekordsena: **puse** [pusse] — pool.

IEVADS

Alfabēts

Igauņu alfabēts sastāv no 33 burtiem. Tie ir sekoši: a, b, d, e, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, u, v, ō, ä, ö, ü; burtus c, č, f, q, š, z, ž, w, x, y lieto tikai svešvārdos. Grāmatās priekšroku dod romiešu burtiem, bet lieto vēl arī gotu burtus, sevišķi avīžniecībā.

Rakstība

Garumzīmes vietā lieto patskaņu dubultojumus: latv. ā vietā aa, ē = ee, ī = ii, ū = uu, garš ō rakstās kā ōō u. t. t. Piemēri: raamat — grāmata; eelmine — iepriekšējs; siin — šeit; uus — jauns; koor — miza, krējums.

Izruna

Latviešu valodā nesastopamās skaņas vai burti:

ō izrunājams kā rīklē skanošs e vai o, apmēram kā krievu (ы),

ä izrunā kā platu e, piem latv. vārdā „elpa“,

ō un ü ir līdzīgi vācu valodā tāpat apzīmētām skaņām. Savelkot lūpas o izrunai vajadzīgā stāvoklī, bet sakot e, dabūs ö. Tāpat pie ü izrunas mutei jābūt tādā stāvoklī itkā gribētu teikt u, bet saka i.

o igauņiem ir patskanis līdzīgi kā vācu vai krievu valodā (nevis latv. divskanis ua).

h vārda sākumā neizrunā: h a n i [a n i] — zoss, bet vārda vidū izrunā skaidri: t ä h t — zvaigzne, burts.

ts izrunā kā latv. c: r o h u t i r t s — sienāzis, t a h t s i n — gribēju.

Bez a u, a i, e i, u i igauņi lieto vairākus latviešu valodā nesastopamus divskaņus: a e, o e, ö e, õ e u. c. Tāpēc piem. vārdā k a e v — aka e izskan gandrīz kā plati izrunāts i. s o e — silts; k ö e t u d — kurināts; n õ e l — adata; n a e l — nagla, mārciņa. Pie dalīšanas balsienos abiem patskaņiem jāpaliek blakus: k ö e - t u d; n a e - l a d — mārciņas. Turpretī svešvārdos: p o e e t, p o - e e t — poēts, v i i u l, v i i - u l — vijole o e e un i i u vairs nav divskaņi bet atsevišķi patskaņi.

Jāievēro vēl, ka e un i izrunājami šaurāk un asāk kā latv. valodā, sevišķi vārdu beigās latviešiem ir tieksmes izrunāt igauņu šauro e gandrīz kā platu e: r a h v a l u u l e — tautas dzeja (jāuzmanās, lai neizteiktu „luulā“).

Īsie a un o izrunājami šauri, mazliet caur zobiem, īsi un viegli, sevišķi tādos vārdu sākuma balsienos, kur pirmā ilguma pakāpe. Turpretī vārda beigās arī īsais a izskan mazliet stiepti, jo igauņi beigu balsienus izrunā skaidri dzirdami (turpretim latv. valodā vārdu beigu patskaņi svešnieka ausij reti kad dzirdami): m a j a [majā] — māja, k a n a [kanā] — vista, j a n u [janū] — slāpes, k i r i [kirī] — vēstule.

o sastopams reti kad citur kā pirmā balsienā, tāpēc īss un viegls (nav jāstiepj lūpas uz priekšu un jādod plaši skanošs o): o n — ir, o j a [ojā] — strauts; o i n a s [oinās] — auns; k o d u [kodū] — mājas, dzimtene; v õ i b o l l a — varbūt.

Kur pēc v seko õ, jāuzmanās lai v nekļūtu nedzirdams. Abas skaņas v un õ jāievīngrinās izrunāt skaidri: v õ i t - l u s — cīņa; v õ t i — atslēga; v õ i t — uzvara.

s divu patskaņu vidū ir gandrīz līdzīgs ar latv. z: o s a [ozā] — daļa, l i s a [lizā] — pielikums.

Skaņu savienojumos n g un n k n ir deguna skaņa līdzīgi kā latviešu vārdos „kungs“, „linga“, „kankars“: h i n g a m a — elpot, k i n k i m a — dāvināt.

Akcents jeb uzsvars vienmēr ir uz pirmā balsiena: palun — lūdzu, tānan — pateicos.

Reti izņēmumi: aitäh! — paldies! ohoo! karsumdi! plunkš! niisamuti — tāpat. Arī dažos jaunākos svešvārdos uzsvars ir uz otrā vai trešā balsiena: meloodia — melodija, elekter — elektrība, poeet.

Ilgums. Pēc ilguma balsienus iedala trijās pakāpēs.

I	II	III
lina — pa- lags	linna — pil- sētas, viensk.	linna — pilsētā, uz pil- sētu
sina — tu	ģen.	sinna — turp
sada — simts	sada — sūti! vaka — pūra (mērs)	sada — dabūt vaka — pūru, pūrā (uz jaut. kurp?), vakk — pūrs
kasi! — ej prom!	ka'ssi*) — kaķa	ka'ssi — kaķi (viensk. partitīvs)
tuba — is- taba.		toa — istabas (viensk ģen.), tuppa — is- taba (kurp?)

Pirmā grupā — īsais ilgums jeb pirmā ilguma pakāpe, vārdu pirmais balsiens īss viegls kā vārdā m a j a.

Otrā ilguma balsieni līdzīgi ar latv. gaŗajiem balsieniem, piem. linna — n izrunājams tikpat gaŗi kā latv. vārdā „panna“, sada — a a kā latv. ā.

Trešā ilguma balsieni izrunājami gandrīz divreiz ilgāk ka otrā ilguma balsieni. Trešā ilguma apzīmēšanai valodniecībā lieto zīmi ` gaŗā balsiena priekšā.

Visas skaņas, izņemot b, d, g raksta ar vienreizēju burtu, ja tās īsas, ar divreizēju burtu, ja tās gaŗas: ` m a a — zeme; ` t e e — ceļš; ` t u u l — vējš; ` p i i t — stabs, pīlārs; ` r o o m a m a — rāpot; ` k u ' l l — vanags; ` l i n n — pilsēta; ` m a j j a — mājā (kurp?); ` k i v v i — akmenī (kurp?); ` k e h h a — ķermenī (kurp?).

*) sk. „Mīkstīnāšana“ 18. l. p.

Skaņu b, d, g īso ilgumu apzīmē ar b, d, g, vidējo (II) — ar p, t, k un garāko (III) — ar pp, tt, kk: 1) l o b a — p|āpa, p|āpāšana; p a d i — spilvens; v a g u — vaga; 2) s e p a — kalēja; patja — spilvenu; m ō t e t e g a — ar domām; ō n n e l i k u d — laimīgie; 3) ` l o p p a — plāpā (kurp?); ` v a k k u — vagā (kurp?); ` m ō t t e d — domas (d a u d z s k. n ō m.); ` s e p p a — kalēju (viensk. akus.); ō n n e l i k k e — laimīgos (d a u d z s k. a k u s.).

p, t, k izrunājot, latviešiem jāatceras, ka pie šiem līdzskajiem balsij itkā jāuzķeras, jāpakavējas ilgāk, citādi igauņi tos dzird kā b, d, g. Sevišķi jāuzmanās ar t izrunu: v i i m a t i — beidzot; o m e t i — tomēr; v a a t a m a t a — neskatoties.

Mikstināšana. l, sevišķi ja tas stāv pēc i, tāpat n, dažreiz arī s, t un ts izrunā mīksti ar vieglu i vai j iespraudumu pirms mīkstināmiem līdzskajiem. Te tomēr nav pilnīga līdzība ar latv. ļ, ņ un nekādā ziņā ar š, ķ, un č.

Ir vārdi, kur l izrunā tikpat cieti kā latv. valodā: o l l a — būt, ō l g — plecs.

Gadījumos, kur pēc i seko l, pēdējais i šaurās izrunas deļ dabū mazliet mīkstinātu pieskaņu: s i l m — acs, i l m — laiks (meteoroloģiskais), i l u s — skaists.

Gadījumos, kur jarunā par mīkstināšanu vārda tiešajā nozīmē, l pēc izrunas stipri tuvs ar latv. ļ, n — ar latv. ņ: ō ` l g — salms, k o ` n t — kauls; starp ō un l, o un n dzirdams viegls j vai i, uz ko šeit norādīts ar a p o s t r o f u. Tāpat p a ` l j u — daudz; v a ` l m i s — gatavs; p a ` l k — balķis (turpretī p a l k — alga); a ` n d — spēja, gara dāvāna (bet a n d e k a s — apdāvināts, garīgi spējīgs); m ā ` n d — priede (m ā n d — mente); k a ` s s — kaķis (k a s — vai; k a s a o l e d l ā t l a n e ? — vai tu esi latvietis?); v a a ` t — muca (v a a t — skats, skatiens); k a ` t k i — pušu; o ` t s i n — meklēju.

SARUNAS

KÕNELUSI

1

Daži vienkārši teikumi

Lihtsaid lauseid

Vai jūs protat igauniski
(igauņu valodu), latviski
(latviešu —), krieviski
(krievu —), lietuviski lie-
tuvju —, leišu —), vāciski
(vācu valodu)?

Kas te oskate eesti keelt,
läti —, vene —, leedu —,
saksa keelt?

Nē, es neprotu.

Ei, ma ei oska.

Es nesaprötu.

Ma ei saa aru.

Es drusku saprotu, bet ru-
nāt varu ļoti maz.

Ma natuke oskan, aga rää-
kida võin väga vähe.

Esmu (ā) apmaldījies.

Ma olen eksinud.

Es nezinu.

Ma ei tea.

Cik maksā?

Kui pa'lju maksab?

Tas ir dārgi, lēti (ā).

See on ka'llis, odav.

Es gribu pirk.

Ma tahan osta.

Man vairs nav naudas.

Mul ei ole enam raha.

Man nav laika.

Mul ei ole aega.

Atļauj at tikt cauri!

Lubage läbi!

Man jāsteidzas.

Mul on kiire.

Uz kuŗu pusi atrodas
staciņa?

Kus pool asub vaksal
(jaam)?

Parādat man ceļu, lūdzu!

Nāidake mulle teed, palun!

Iesim ātrāk!

Lāhme rutem!

Šis ceļš ir īsāks, garāks.

See tee on lūhem, pikem.

Es esmu (ā) noguris (no-
gurusi).

Ma olen väsinud [(väsinud)
— naine].

Es esmu (ä) nevesels (—, ā, ā) [nevesela (—, ā, ā)].

Es esmu nevesels (—, ā, ā) [lane] — naine].

Kas tas ir?

Ko tas nozīmē?

Ma olen haiglāne [(haiglāne) — naine].

Ma olen haiglāne [(haiglānevesela (—, ā, ā)].

Mis see on? Kes see on?

Mida see tähendab?

runā|t, —ju (—, —), —ju
(—ji, —ja)

saruna f.

vienkāršs adj.

teikums m.

prast, protu (proti, prot),
prātu (prati, prāta)

valoda f.; mēle f.

saprast

prāts m. (saprāts m.); pļava
f.

dabū|t, —ju (—, —), —ju
(—ji, —ja)

runāt

var|ēt, —u (—i, —), —ēju
(—ēji, —ēja)

būt, esmu (ä) (esi, ir), biju
(biji, bija)

apmald|ities (maldities), —os
(—ies, —ās), —ījos

zin|āt, —u (—i, —a), —āju
(—āji, —āja)

kōnel|ema, —da, —en,
—esin, —nud, —dud,
—dakse

kōnelus, —e, —t, —se e.
—esse, —te, —i

liht|ne, —se, —set; lihtis,
lihtsa, lihtsat.

lause, —, —t, —sse, —te,
—id.

oska|ma, osata, —n, —sin,
osanud, osatud, osatakse

keel, —e, —t, —de e.
—esse, —te, —i.

aru saama

aru (mõistus), —, —, arru
e. —sse, —de, —sid.

sa|ma, —da, —n, sain,
—nud, —dud, —dakse

rääki|ma, —da, räägin, —sin,
—nud, räägitud, räägi-
takse

või|ma, —da e. —a, —n,
—sin, —nud, —dud,
—dakse e. —akse

ole|ma, olla, —n, olin, ol-
nud, oldud, ollakse

eksi|ma, —da, —n, —sin,
—nud, —tud, —takse

tead|ma, —a, tean, —sin,
—nud, teatud, teatakse

maksā|t, —ju (—, —), —ju (—ji, —ja)

grib|ēt, —u (—i, —), —ēju (—ēji, —ēja)

pirk|t, pērku (ā) (pērc, pērk (ā)), —u (—i, —a)

laiks m.

at|lau|t; solīt; —ju (—j, —j), at|lāvu (at|lāvi, at|lāva)

tikt, tieku (tiec, tiek), tiku (tiki, tika)

atras|ties, atrodos (atrodies, atrodas), atrados.

rād|īt, —u (—i, —a), —īju (—īji, —īja)

ceļš m., tēja f.

lūgt, lūdzu (lūdz, lūdz), lūdzu (lūdzi, lūdza)

iet, eju (ej, ej), gāju (gāji, gāja).

nogur|t, —stu (—sti, —st), —u (—i, —a)

maks|ma, —ta e. —a, —an, —in, —nud, —tud e. —etud, —takse e. —etakse

taht|ma, —a, tahan, —sin, —nud, tahetud, tahetakse

ost|ma, —a, —an, —sin, —nud, —etud, —etakse

aeg, aja, —a, —a e. ajasse, —ade, —asid e. —u

luba|ma, —da, —n, —sin, —nud, —tud, —takse

saama; muutu|ma (loka kā l u b a m a)

asu|ma (loka kā (l u b a m a))

nāita|ma, nāidata, —n, —sin, nāidanud, nāidatud, nāidatakse

tee, —, —d, —sse, —de, —sid, e. teid

palu|ma, (loka kā l u b a m a)

minema, minna, lähen, lāksin, lāinud, mindud, minnakse, mingu!

vāsima, (līdzīgi kā (l u b a m a))

2

Ceļā

Gribu apmeklēt mūzeju, teātri.

Kas šī ir par māju?

Vai mēs drīz tur nonāksim?

Vai vēl tālu līdz turieni?

Teel

Tahan külastada muuseumi, teatrit.

Mis maja see on?

Kas varsti jõuame pärale?

Kas on veel pa'lju maad sinna?

Šis ceļš ir ļoti likumains.
Ceļš ir dubļains, puteklains,
slapjš, slidens (ā).
Vai tur var tikt pār tiltu?
Vai tilts ir tālu?
Vai jāiet pa labi?
Ejat pa kreisi!
Jūs esat (ā) ienākuši nepa-
reizā vietā.
Šī telpa (ā) ir sievietēm, vī-
riešiem (kungiem).
Kur ir tirgus?
Pa kuŗu ceļu iet?
Tajā ielā ir tumšs.
Uz kurieni šis ceļš ved (ā)?
Vai es esmu (ā) uz pareiza
ceļa?
Es eju uz tirgu.
Kurp jūs ejat?
Nākat līdz, arī es eju uz to
pusi.
Ejat uz priekšu, atpakaļ!
Jautājat (prasat) kārtībnie-
kam!
Orman, vai jūs esat (ā)
brīvs?
Vai auto ir brīvs?
Cik man jāmaksā?
Pagalmā nikns suns.
Muksim nu! Dod kājām
vaļu!
Šeit ieeja aizliegta.
Aizliegts staigāt pa zāli.

See tee on väga kōver.
Tee on porine, tolmune,
mārg, libe.
Kas säält saab üle silla?
Kas sild on kaugel?
Kas tuleb minna paremat
kātt?
Minge pahemat (vasakut)
kātt!
Te olete tulnud valesse
kohta.
See ruum on naistele, mees-
tele (hārradele).
Kus on turg?
Kumba teed minna?
Sāäl tānaval on pime.
Kuhu see tee viib?
Kas ma olen õigel teel?
Ma lähen turgu.
Kuhu teie lähete?
Tulge kaasa, ka mina lähen
sinnapoole.
Minge edasi, tagasi!
Küsige kordnikult!
Voorimees, kas te olete
vaba?
Kas auto on vaba?
Kui pal'ju ma pean maks-
ma?
Hoovis on kuri koer.
Teeme sääred! Laseme jalga!
Siia sisseminek on keela-
tud.
Kāimine üle muru on kee-
latud.

Lūdz griezties pa labi!

Grūzt! Vilk!t!

Uz tilta apstāšanās aizliegta.

Autobusu pietura.

Ielu dzelzceļa pietura.

Palutakse liikuda paremat
kätt!

Lūkata! Tōmmata!

Sillal seismajāamine on kee-
latud!

Autobuse peatus.

Trammi peatus.

meklē|t, —ju (—, —), —ju
(—ji, —ja)
zeme f.

apmeklēt, apciemot
ciems m.

turiene f.
dubļi m. pl.

putekļi m. pl. (puteklis m.
sing.)

kļūt, kļūstu (kļūsti, kļūst),
kļuvu (kļuvi, kļuva)
pār prep.
nāk|t, —u (nāc, —), nācu
(nāci, nāca)
roka f.

labs adj.

labi adv.
kreiss adj.

kreisi adv.
ienākt

o'tsi|ma —da, —n, —sin,
—nud, —tud, —takse
maa, —, —d, —sse e. —ha,
maid
kūlasta|ma, —da, —n jne.
kūla, —, —, kūlla e. —sse,
—de, —sid e. kūli
kauguses olev koht
pori sing., —, —, porri e.
—sse, —de, —sid
tolm sing., —u, —u, —u e.
—usse, —ude, —sid e.
—e

saama

üile

tule|ma, tulla, —n, tulin,
tulnud, tuldud, tullakse
kāsi, kae, kätt, kätte e.
kāesse, käte, kāsi
hää (hea), —, —d, —sse,
—de, häid, —desse e.
hāisse; komp. parem,
sup. parim

hāsti

pahempool|ne —se, —set,
sesse, —sete, —seid.

pahemat kätt
sisse tulema

- sieviete** f.; **sieva** f.
vīrietis m.; **vīrs** m.
kungs m.
tur a d v.
jautā|t, —ju (—, —), —ju
 (—ji, —ja)
kārtībnieks m.
bēgt, mukt; **bēgu** (ä), **mūku**
 (bēdz, mūc); **bēgu**, **muku**;
dari|t, **daru** (dari, dara),
 —ju (—ji, —ja)
liels [īe] m., **stīlbs** m.
laist, **laižu** (laid, laiž), **laidu**;
šaut, **šauju**, **šāvu**
kāja f.
atzlie|gt, —dzu (—dz, —dz),
 —dzu (—dzi, —dza)
stāvē|t, **stāvu** (stāvi, stāv),
 —ju, (—ji, —ja)
palik|t, **palieku** (paliec, pa-
 liek), —u (—i, —a)
kustē|ties, **kustos**, —jos
grūzt, **grūžu** (grūd, grūž),
grūdu (grūdi, grūda).
vilk|t, **velku** (ä) (velc, velk
 (ä), —u, (—i, —a)
nai|ne, —se, —st, —se e.
 —sesse, —ste, —si
mees, **mehe**, —t, **mehesse**,
 —te, **mehi**
hārra, —, —t, —sse, —de,
 —sid.
sāal
kūsi|ma, —da, —n jne.
kordnik, —u, —ku, —ku e.
 —usse, —kude, —ke
pōgene|ma, —da, —n,
 —sin jne.
tegema, **teha**, **teen**, **tegin**
 (tegi), (tehku!), **teinud**,
 (tegija), **tehtud**, **tehakse**
sāār, —e, —t, —de e. —esse,
 —te, —i
lask|ma, **lasta**, **lasen**, —sin
 (—is), —nud, **lastud**, **las-
 takse**
jalg, **jala**, —a, —a e. **jalasse**,
 —de, —u
keela|ma, —ta, —n, —sin,
 —nud, —tud, —takse
sels|ma, —ta, —an, —in,
 —nud, —tud, —takse
jāā|ma, —da, —n, **jāin** (jāi),
 —nud, —dud, —dakse
liiku|ma, —da, **liigun**, —sin,
 —nud, **liigutud**, **liigutakse**
lūka|ma, **lūkata**, —n, —sin,
lūkanud, **lūkatud**, **lūka-
 takse**
tōmba|ma, **tōmmata**, —n,
 —sin, **tōmmanud**, **tōm-
 matud**, **tōmmatakse**

Stacijā

Lūdzu biļeti uz Tartu!
 Vienu guļamvagona biļeti!
 Divi otrās klases biļetes!
 Cik man jāmaksā?
 Kur ir багаžas kase?
 Kur uzglabā rokasbagažu?

Kur šeit ir pastkantoris?
 Lūdzu vilcienu sarakstu!
 Pasniedzāt man sarakstu!
 Cikos atver kasi?
 Vai vilciens ir aizgājis?
 Kad atiet nākošais vilciens?
 Vai vilciens ir jau pienācis?
 Uz kuriem šis vilciens iet?
 Vai tas ir smēķētājiem (—, ä)?

Nē, šeit ir nesmēķētāju
 (—, —, ä) vagoni.
 Vai šeit var nodot багаžu?

Atzīmējat uz manas biļetes
 pieturu!
 Cik ilgi šī biļete derīga?

Jūs esat (ä) man iedevuši
 (—, ä) nepareizu biļeti.
 Vai jums ir arī latviešu
 avīzes?

Kurš vilciens iet uz Rīgu?

No kurienes iet vilciens uz
 Tallinnu?

Lūdzu man svētdienas (riņ-
 Ķa brauciena-, bērnu- (ä))
 biļeti, pusbiļeti!

Jaamas

Lubage pilet Tartu!
 Ūks magamisvaguni pilet!
 Kaks teise kla'ssi piletit!
 Kui palju mul maksta?
 Kus on pagasikassa?
 Kus on käsipakkide hoiu-
 ruum?

Kus on siin po'stkontor?
 Lubage sõiduplaan!
 Ulatage mulle sõiduplaan!
 Mis kell avatakse kassa?
 Kas rong on ära sõitnud?
 Kunas läheb järgmine rong?
 Kas rong on juba tulnud?
 Kuhu see rong sõidab?
 Kas see on suitsetajatele?

Ei, siin on mittersuitsetajate
 vagun.

Kas siin saab pagasi ära
 anda?

Märkige mu piletile peatus!

Kui kaua see pilet on mak-
 sev?

Te olete andnud mulle vale
 pileti.

Kas teil on ka lāti lehti?

Missugune rong läheb Riia
 poole?

Kust läheb rong Ta'llinna?

Lubage mulle pühapäeva-
 (ringsõidu-, laste-) pilet,
 poolpilet!

✕ Vai jūs man nepalīdzētu
(—, ä)?	Kas teie ei aitaks mind?
✕ Kad vilciens pienāk Valmierā?	Kunas (millal) jõuab rong
Volmari?
✕ Apmēram (ä) pēc divām
stundām.	Umbes kahe tu'nni pärast.
✕ Esat (ä) uzmanīgs, uzma-
nīga!	Ole tähelepanelik, ettevaat-
lik!
✕ Uzmanaties, ka nekrītat!	Olge ettevaatlik, et ei kuku.
✕ Nesteidzaties, laika diezgan!	Ärge rutake, aega on kül-
lalt!
Pasteigsimies!	Kiirustagem!

stacija f.

bijete f.

bagāža f.

paka f.

sniegt, sniedzu (sniedz,
sniedz), sniedzu (sniedzi).

atvērt, atveru (atver, atver),
—u (—i, —a).

braukt, braucu (brauc,
brauc), braucu (brauci).

smēķēt, pīpoft, —ju (—,
—), —ju (—ji, —ja).

dūmi m., pl. (dūms m.,
sing.).

smēķētājs (—, ä) m.

atzīmēt, —ju (—, —), —ju
(—ji, —ja).

jaam, —a, —a, —a e. —asse,
—de, —u.

pilet, —i, —it, —isse, —ite,
—eid.

pagas, —i, —it, —isse, —ite,
—eid.

pakk, paki, —i, —i e. pa-
kisse, —ide, —isid, —e.

ulatama, —da, —n, —sin,
—nud, —tud, —takse.

avama, —da, —n, —sin,
—nud, —tud, —takse

sõitma, sõita, sõidan, —sin
(—is), —nud, sõidetud,
sõidetakse.

suitsetama, —da, —n j n e.

suits, —u, —u, —u e. —usse,
—de, —sid e. —e.

suitsetaja, —, —t, —sse,
—te, —id

märkima, —da, märgin,
—sin, —nud, märgitud,
märgitakse.

zīmēt
lapa f.

avīze f.
diena f.

bērns (ā) m.

palīdzē|t, palīdzu (palīdzī,
palīdz), —ju (—ji).

stunda f.

divi n u m.

krist, krītu (krīti, krīt),
kritu (kriti, krita).

uzmanī|ties, uzmanos, —jos.

lik|t, lieku (liec, liek), —u
(—i, —a).

steigties, steidzos (steidzies,
steidzas), steidzos (stei-
dzies, steidzās).

joonista|ma, —da jne.

leht, lehe, —e, —e e. lehesse,
—ede, —i.

ajaleht.

päev, —a, —a, —a e. —asse,
—de, —i.

laps, —e, last, —e e. —esse,
laste, —i.

aita|ma, aidata, —n, —sin,
aidanud, aidatud, aida-
takse.

tu'nd, tu'nni, —i, —i e.
tu'nnisse, —ide, —sid e.
—e.

kaks, kahe, kaht e. kahte
j n e.

kukku|ma, —da j n e.,

lange|ma, —da j n e.,

ettevaatlik olema, tähele
panema

pane|ma, panna, —n, panin
(pani), pannud, pandud,
pannakse.

rutta|ma, rutata, —n, —sin,
rutanud, rutatud, ruta-
takse.

4

Vileienā

Man ir biļete turp-atpakaļ.

Es nevaru atrast biļeti.

Kas šī par staciju?

Vai šī vieta brīva?

Lūdzu, palīdzat man!

Atļaujiet, es kāpšu augšā.

Vai es varētu (ā) nodzēst
uguni?

Rongil

Mul on edasi-tagasi pilet.

Ma ei leia piletit.

Mis jaam see on?

Kas see koht on vaba?

Palun, aidake mind!

Lubage, ma lähen üles.

Kas ma võiksin tule kustu-
tada?

Vai šis ir jūsu koferis, sa-
nis?

Vai šī ir jūsu soma, paka?

Šī ir mana vieta?

Vai drikstu atvērt logu?

Varbūt jūs aizvērtu (ā)
logu?

Es iziešu ārā.

Vai jūs varētu (ā) drusku
uzraudzīt manas lietas?

Atļaujiet, es jums palīdzēšu.

Ļoti pateicos. Nav smags.

Tas ir vieglāks. Es varu
pats [pati (siev.)].

Vai drikstu jums piedāvāt?
Pateicos, es nesmēķēju.

Kurp jūs ceļojat?

Es braucu uz Elvu.

No kurienes jūs nākat?

Es nāku pašlaik no Rīgas.

Vai jūs tur dzīvojat?

Nē, uzturējos tur neilgu
laiku.

Vai jūs varētu (ā) man
ieteikt kādu ērtu (ā) un
lētu (ā) viesnīcu?

Kas see on teie kohver,
koms?

Kas see on teie reisipaun,
pakk?

See on minu koht.

Kas tohin avada akna?

Vahest suleksite akna?

Ma lähen välja.

Kas te võiksite natukeseks
vaadata mu asjade järele?

Lubage, ma aitan teid.

Tānan väga. Ei ole raske.

See on kergem. Ma võin
(suudan) ise [ise (naine)].

Kas tohin teile pakkuda?

Tānan, ma ei suitseta.

Kuhu te reisite?

Ma sõidan Elva.

Kust teie tulete?

Ma tulen praegu Riiast.

Kas teie elate sääļ?

Ei, peatusin sääļ lühemat
aega.

Kas te võiksite mulle soovi-
tada mõnda mugavat ja
odavamata võõrastemaja?

vilciens m.

atrast, atrodu (atrodi, atrod),
atradu (atradi)

vieta f.

kāp|t, —ju (—, —j), —u
(—i, —a)

rong, —i, —i, —i e. —isse,
—ide, —isid e. —e.

leid|ma, —a, leian, —sin
(—is), —nud, leitud, lei-
takse

koht, koha, —a, —a e. ko-
hase, —ade, —i.

astuma, tōusma

dzēs|t, dzēšu (—, dzēš),
—u (—i, —a)

aizvērt (vt. „atvērt“ 26. lk.)

logs m. [ô]

pieskatī|t, pieskatu (pies-
kati, pieskata), —ju (—ji,
—ja)

skatī|ties, skatos (skaties,
skatās), —jos (—jies)

uzraudzī|t, uzraugu (uz-
raugi, uzrauga), —ju

drīkstē|t, drīkstu (drīksti,
drīkst), —ju (—ji, —ja)

pieāvā|t, —ju (—, —),
—ju (—ji, —ja)

ceļo|t, —ju (—, —), —ju
(—ji, —ja)

dzīvo|t, —ju (—, —), —ju
(—ji, —ja)

apturēt; piestā|t, —ju (—j, =
—j), —ju (—ji, —ja)

turē|t, turu (turi, tur), —ju
(—ji, —ja)

uzturē|ties, uzturos (uzturies,
uzturas), —jos (—jies,
—jās)

ieteikt, ieteicu (ieteic,
ieteic), ieteicu (ieteici,
ieteica)

teikt, sacī|t, saku (saki,
saka), —ju (—ji, —ja)

kustuta|ma, —da j n e.

sulge|ma, —da, sulen, —sin,
—nud, suletud, suletakse
aken, akna, —t, aknasse,
—de, aknaid

vaafa|ma, vaadata, —n (kā
aitama)

vaata|ma.

valva|ma, —ta, —n j n e.

tohti|ma, —da, tohin, —sin,
—nud, tohitud, tohitakse

pakku|ma, —da, pakun,
—sin, —nud, pakutud,
pakutakse

reisi|ma, —da j n e., **rān-
da|ma**, rānnata, —n, —sin,
rānnanud, rānnatud, rān-
natakse

ela|ma, —da, —n, —sin j n e.

peatu|ma, —da j n e.

hoid|ma (loka kā l e i d m a).

viibi|ma, —da j n e.

soovita|ma, —da j n e.

üttele|ma, ütelda e. öelda, —n,
—sin, ütelnud e. öelnud,
üteldud e. öeldud, üteldakse
e. öeldakse

viesnīca f.

viesis m., svešnieks m.

svešš a d j.

pateikties, pateicos, (patei-
cīs, pateicas), pateicos
(pateicīs, pateicās)

võõrastemaja, —, —,
-majja e. -majasse, -maja-
de, -maju.

võõras, võõra, —t, —se,
—te, võõraid

võõras, k o m p. võõram,
s u p. võõraim e. kõige
võõram

tāna|ma, —da, —n, —sin
j n e.

5

Pie friziera

Es vēlos (ā) noskūt (no-
dzīt) bārdu.

Lūdzu bārdu!

Būs gan drusku jāpa-
gaida.

Vai brilles var palikt?

Notīrat drusku arī kaklu!
Pārsukājat matus uz augšu!
Celiņu apmēram (ā) šeit,
vidū.

Apgrīžat [īe] matus drusku
pakausī!

Mazliet ar izliekumu, tā.
Griežat [īe] slīpi uz augšu,
ne visai īsus (pusīsus).

Vēl īsākus, krietni īsus.

Noslaukat pamatīgāk!
Nazis drusku plēš.

Juuksuri juures

Ma soovin lasta habet
ajada

Palun habe!

Tuleb vist natuke oodata.

Kas prillid võivad alles
jāāda?

Puhastage ka natuke kaela!
Kammige üle pää!

Lauk umbes siia, keskele.

Lõigake juukseid natuke
tagant!

Natuke kaares, nii.

Lõigake viltu üles, poollü-
hikeseks.

Veel lühemaks, hästi lühike-
seks.

Pühkige paremini kuivaks.

Nuga on natuke valus (nü-
ri).

Nedzenat (—, ä) vairs pretiski!

Ieeļojat drusku.

Varētu (ä) būt arī drusku pūdeņa.

Pateicos, nevēlos (—, ä)!

Cik jums nākas?

Ärge ajage enam vastupidi!

Pange natuke õli.

Võiks olla ka veidi (natuke) puudrit.

Tānan, ei soovi!

Kui palju ma võlgnen?

vēlē|ties, vēlos (ä) (vēlies, vēlas (ä)), —jos (—jies, —jās). (vā. vēlēties)

bārda f. (vā. bärde)

dzīt, dzenu (ä) (dzen, dzen (ä)), dzinu (dzini, dzina)

gaidīt (vā. warten)

tīri|t, tīru (tīri, tīra), —ju, (—ji, —ja)

kakls m. (vā. kael)

galva f. (vā. galve)

vidus m.

sukā|t, —ju (—, —), —ju (ji, —ja) (vā. sukka)

mats m.

pakausis m.

parāds m.

būt parādā

griez|t [ie], griežu (—, griež), —u (—i, —a). (vā. schneiden)

soovi|ma, —da, —n jne.

habe, —me, —t, —messe, mete, —meid

aja|ma, —da, —n, —sin, —nud, aetud, aetakse,

oota|ma, oodata, —n (kā v a a t a m a)

puhasta|ma, —da, —n jne.

kael, —a, —a, —a, e.—asse, —ade e. —te, —u

pää (pea), —, —d, —sse e. pähe, —de, päid

kesk prep. keskkocht

kammil|ma, —da, —n jne.

juus, juukse, —t, juuksesse, —te, juukseid

kukal, kukla, —t, kuklasse, —de, kuklaid

võlg, võla, —a, —a, e. võlasse, —ade, —sid e. —u.

võlgne|ma, —da, —n jne.

lõika|ma, lõigata, —n, —sin, lõiganud, lõigatud, lõigatakse

Viesnicā

Es vēlētos (ā, ä) istabu ar vienu gultu, ar divām gultām.

Apakšējā vai augšējā stāvā, otrā, trešā, ceturtā (ä) stāvā?

Es vēlos (ä) istabu ielas pusē.

Mums patlaban ir brīva lēta (ä) istaba sētas (ä) pusē.

Šī istaba man nepatīk, neder.

Varbūt jūs parādītu kādu citu istabu.

Šeit blakus (apakšā, augšā) ļoti trokšņo.

Man nepieciešama klusa, mierīga istaba.

Šī man patīk labāk.

Šī istaba man der.

Cik jūs prasat par diennakti, par nedēļu?

Vai nav drusku par dārgu?

Vai jūs nevarētu (—, ä) aprēķināt drusku lētāk (ä)?

Tad jāmeklē naktsmājas citur.

(Tad jāmeklē kāda lētāka (ä) vieta (iespēja), kur pārņakšņot.)

Vai jūs nevēlētos (—, ä, ä) drusku iemaksāt?

Võõrastemajas

Oleksin soovinud tuba ühe voodiga, kahe voodiga.

Alumisel või ülemisel korral, teisel, kolmandal, neljandal korral?

Ma soovin tēnavapoolset tuba.

Meil on praegu vaba odav hoovipoolne tuba.

See tuba ei meeldi mulle, ei sobi.

Vahest näitate mõnda teist tuba.

Siin kõrval (all, üleval) kāratsetakse väga.

Minule on hädasti vaja vaikset, rahulikku tuba.

See meeldib mulle juba rohkem.

See tuba sobib mulle.

Kui pa'lju arvestate ööpäeva, nädala eest?

Kas ei ole natuke ka'llis?

Kas te ei saaks (ei võiks) arvestada natuke odavamini?

Siis tuleb o'tsida mõnda odavamast ööbimisvõimalust.

Kas te ei tahaks natuke sisse maksta.

Vai tur ir ieskaitīta arī ap-
gaismošana, apkalpošana?

Vai es tūliņ varu tikt maz-
gājamā (vannas) istabā?

Apmēram (ā) pēc pusstun-
das.

Kur ir tālrunis (telefons)?
Gribētu (ā) runāt.

Lūdzu nākat man līdzi! Pa-
rādīšu jums.

Atnesat (ā) man mazgājamo
ūdeni, ziepes, tīru dvieli!

Gribu nomazgāties.

Siltu, aukstu ūdeni, dzeņamo
ūdeni, dzeņamo glāzi,
drānu birsti (drēbju
suku).

Notīrat manus zābakus, kur-
pes!

Izsukājat manas drānas!

Es vēlos (ā) brokastot no
rītiem savā istabā.

Vai jūs vēl ko vēlaties (ā),
mans kungs?

Lūdzu, sērkociņus (ā)!

Esmu (ā) piekusis, gribu at-
pūsties.

Pamodināt mani rītu pulks-
tens septiņos, pusastoņos,
deviņos.

Nesat (ā) kafeju manā
istabā!

Kad ēd (ā) pusdienu?

Kad šeit pusdieno?

Dodat (dodiet) man adresu
grāmatu!

Cik ilgi jūs šeit paliksat?

Kas sinna juurde on arves-
tatud ka valgustus, teeni-
mine?

Kas vōin ma pääseda va'n-
nituppa kohe?

Umbes poole tu'nni pärast.

Kus on telefon? Tahaksin
kōnelda.

Palun, tulge minu järeļ!
Nāitan teile.

Tooge mulle pesuvett, seepi,
puhas kāterā'tt!

Tahan end pesta.

Sooja, külma vett, joogivett,
joogiklaasi, riideharja.

Puhastage mu saapad, kin-
gad!

Harjake mu riideid!

Ma soovin einetada hommi-
kuti omas toas.

Kas soovite veel midagi, mu
härra?

Palun, tuletikke!

Olen väsinud, tahan puhata.

Äratage mind homme kell
seitse, pool kaheksa,
ühiksa.

Viige kohv minu tuppa!

Millal süüakse lõunat?

Kuna siin lõunatatakse?

Andke mulle aadressraamat!

Kui kauaks te siia jääte?

Es aizbraukšu rīt no rīta.
 Atnesat (ā) man rēķinu jau vakarā.
 Darišu to.
 Es gan laikam esmu (ā) par visu samaksājis, samaksājusi?

Ma sōidan minema homme hommikul.
 Tooge mulle arve juba õhtul.
 Teen seda.
 Ma olen vist kõige eest ta sunud?

istaba f.

gulta f.

stāvs [ā] m.; kāрта f.; reiza f.; slānis m.

stāvs [ā] m.

iela f.

puse f.

sēta (ā) f., pagalms m.

troksnis m.

trokšpot

nepieciešams a d j. p a r t.

ciest, ciešu (ciet, cieš), cietu (cieti, cieta)

kluss a d j.

mierīgs a d j.

patikt

tuba, toa, —, tuppa e. toasse, —de, tube

voo'di, —, —t, —sse, —te, voodeid

kord, korra, —a, —a e. korrasse, —ade, —i.

kuju (kehaehitus), —, —, kujju e. —sse, —de, —sid

tānav, —a, —at, —asse, —ate, —aid

pool, —e, —t, —de e. —esse, —te, —i (sal. ar keel)

hoov, —i, —i, —i e. —isse, —ide, —isid e. —e.

kāra, —, —, kārra e. —sse, —de, —sid e. kāri

kāratse|ma, —da, —n jne.

hādatarvilik, hādasti tarvilik

kannata|ma, —da jne. sa'lil|ma, —da jne.

vaik|ne, —se, —set, —sesse, —sete, —seid.

rahulik, —u, —ku, —ku e. —usse, —kude, —ke;

k o m p. —um, s u p. —em e. kõige —um

meeldima, —da, —n jne.

jau a d v.
vairāk a d v.
labāk a d v.
prasi|t, prasu (prasi, prasa)
—ju (—ji, —ja)
aprēķinā|t, aprēķinu (aprē-
ķini, aprēķina), —ju
dārgs a d j.

lēts (ā) a d j.

nakts f.

citur a d v.
iespēt, **spē**|t, —ju (—j, —j),
—ju, (—ji, —ja)

iespējams p a r t.

iespēja f.

ūdens m.

gaisma f.

kalpo|t; **pelni**|t; kalpoju,
—ju; pelnu, —ju.

ziepes f. pl.

dvielis, m.

tīrs a d j.

juba
rohkem
parem

nōud|ma, —a, nōuan, —sin,
—nud, nōutud, nōutakse
arvesta|ma, —da jne.

ka'llis, ka'lli, —t, —se, —te
e. ka'llite, kalleid; k o m p.
ka'llim, s u p. ka'lleim e.
kōige ka'llim

odav, —a, —at, —asse,
—ate, —aid; k o m p.
—am, s u p. —aim e.
kōige —am

öö, —, —d, —sse e. öhe,
—de, öid

mujale, **mujal**
suutma, suuta, suudan, suut-
sin (suutis), suutnud, suu-
detud, suudetakse

võimalik, a d j. (loka kā
r a h u l i k)

võimalus, —e, —t, —se e.
—esse, —te, —i

vesi, vee, vett (kā k ä s i)

valgus (loka kā v õ i m a -
l u s)

teeni|ma, —da, —n jne.

seep, seebi, —i, —i e. see-
bisse, —ide, —isid e. —e

käterä'tt

puhas, puhta, —t, puhtasse,
—te e. puhtate, puhtaid,
k o m p. puhtam s u p.
puhtaim

mazgā|t, —ju (—, —), —ju
(—ji, —ja)

silts a d j.

auksts a d j.

dzert, dzeru (dzer, dzeŗ),
dzēru (dzēri, dzēra)

birste f., **suka** f.

drānā f., **drēbe** f.

zābaks m.

kurpe f.

ateja f. **klosete** f.

koks m. **kociņš** d e m. m.

sērs (ā) m. s i n g.

uguns m.

sērkociņš (ā) m.

atpūsties

modināt

nes|t, nesu (ā) (—, nes (ā)),
—u, (—i, —a); **aiznest**

pese|ma, pesta, —n, pesin
(pesi), pesnud, pestud,
pestakse

soe, sooja, sooja, sooja e.
soojasse, soojade, sooje;
k o m p. soojem, s u p.
soim e. kōige soojem

kūlm, —a, —a, —a e. —asse,
—ade, —i, k o m p. —em,
s u p. —im e. kōige —em

joo|ma, juua, —n, jōin (jōi),
—nud, —dud, juuakse

hari, harja, harja harja e.
harjasse, harjade, harju

riie, riide, —t, riidesse, —te,
riideid

saabas, saapa, —t, saapasse,
—te, saapaid

king, —a, —a, —a e. —asse,
—ade, —i

vāljakāik, —kāigu, —u, —u
e. —kāigusse

klosett, kloseti, —i, —i e.
klosetisse jne.

puu, —, —d, —sse, —de,
puid; puukene

vāāvel, vāāvli, vāāvliit, vāāv-
lisse, vāāvliite, vāāvleid;
s i n g.

tuli, tule, tuld, tulle e. tu-
lesse, tulede, tulesid

tuletikk (loka kā r a h u l i k)

puhka|ma, puhata, —n,
—sin, puhanud, puhatud,
puhatakse

ārata|ma, —da jne.

vii|ma, —a, —n, —sin,
—nud, —dud, —akse

nest; atnest

nest; panest

ēst, ēdu (ā) (ēd, ēd (ā))
ēdu (ēdi, ēda)

kumoss m.

pusdiena f.

pusdienot, —ju (—, —),
—ju (—ji, —ja)

grāmata f.

samaksāt

atlīdzināt, atlīdzin|u (-i,
-a), —ju (—ji, —ja).

too|ma, tuua, —n (loka kā
j o o m a)

kand|ma, —a, kannan, —sin,
—nud, kantud, kankakse

söö|ma, süüa, —n, sõin (sõi),
—nud, —dud, süüakse

eine, —, —t, —sse, —te,
—id

lõuna, —, —t, —sse, —te,
—id

lõunata|ma, —da jne.

raamat, —u, —ut, —usse,
—ute, —uid

ära maksma

tasu|ma, —da, —n jne.

7

Braucienā

Braucat apkārt pa pilsētas
(ā) ievērojamākām (ā)
vietām.

Es gribētu (ā) braucot re-
dzēt pilsētas (ā) ievēroja-
mākās (ā) vietas.

Kādu cenu (ā) jūs prasat
par gaŗākiem braucie-
niem?

Esmu (ā) ar mieru.

Kur šeit atrodas mūzejs,
rātsnams, bibliotēka, saei-
ma, galvenā (ā) iela, vē-
sturiskas (ā) drupas, lie-
lākās fabrikas?

Braucat lēnāk (ā), ātrāk.

Sõidukil

Tehke üks ringsõit mõõda
linna tähtsamaid kohti.

Ma tahaksin sõites näha
linna tähtsamaid kohti.

Missuguse hinna te arves-
tate pikemate sõitude pu-
hul?

Olen nõus.

Kus asub siin muuseum,
raekoda, raamatukogu,
parlame'ndihoone, päätä-
nav, ajaloolised varemed,
suuremad vabrikud?

Sõitke aeglasemalt, kiire-
mini.

Kā sauc šo ielu?

Kas šī par ēku (ā)?

Pieturat šeit!

Pagaidat!

Kurp jūs tagad braucat?

Nogriežaties pa kādu sāp-
ielu. Še ļoti put (pu-
tekļo).

Braucat uz staciju!

Vai jums ir ko izdot, man
ir lielāka nauda?

Vai jūs varēsāt izmainīt?

Vai šis tramvajs iet līdz
tūkstoš deviņsimti piektā
gada parkam? līdz trīs-
padsmītā janvāra ielai,
uz Kadri leju, līdz Tartu
lielceļam?

Nemaz nesaprotu.

Lūdzu sakat lēnāki (ā), vai
vācu —, krievu valodā.

Lūdzu biļeti ar pārsēšanos!

Kuidas kutsutakse seda tā-
navat?

Mis hoone see on?

Peatuge siin!

Oodake!

Kuhu te nüüd sõidate?

Minge mõne kõrvalisema tā-
nava kaudu. Siin tolmab
vāga.

Sõitke jaama!

Kas on teil tagasi anda,
mul on suurem raha?

Kas te võite vahetada?

Kas see tramm läheb tu-
hande üheksasaja viienda
aasta pargini? kolmeteist-
kümnenda jaanuari tāna-
vani, Kadriorgu, Tartu
maanteele?

Mitte ei saa aru.

Palun ütelge aeglasemalt või
saksa, vene keeles.

Lubage ümberistumispilet!

brauciens m.

braucamais rīks m.

ievērojams (ā) adj.

ievērojt (ā), —ju (—, —),
—ju (—ji, —ja)

pilsēta (ā) f.

sõit, sõidu, —u, —u e. sõi-
dusse, —ude, —usid e. —e

sõiduk, —i, —it, —isse,
—ite, —eid

tāhtis, tāhtsa, tāhtsat, tāht-
sasse, tāhtsate, tāhtsaid
k o m p. tāhtsam, s u p.
tāhtsaim jne.

tāhele panema

linn, —a, —a, —a e. —asse,
—ade, —u.

redzē|t, redzu (ā) (redzi,
redz (ā)), —ju (—ji)

cena (ā) f.

garš a d j.

gadījumā (gadījums m.)
miers m. sing.

padoms m.; **riks** m.

liels a d j.

lēns (ā) a d j.

saukt, saucu (sauc, sauc),
sauc|u (-i)
sāns, m.

putē|t, putu (puti, put), —ju
(—ji, —ja)

dot, dodu (dod, dod), devu
(devi, deva)

mainī|t, mainu (maini, mai-
na) —ju jne.

parks m.

janvāris, m.

leja f. (ieleja f.)

sēdēt, sēdu (sēdi, sēd), —ju
(—ji, —ja)

nāgema, nāha, nāen, nāgin
(nāgi), (nāhku!), (nāgija),
nāinud, nāhtud, nāhakse

hind, hinna —a, —a e. hin-
nasse, —ade, —u

pikk, pika, —a, —a e. pi-
kasse, —ade, —i; k o m p.
pikem, s u p. pikim e.
kõige pikem

puhul, p r e p. (juhtumus)

rahu, —, —, rahhu e. —sse;
s i n g.

nõu, —, —, —sse, —de,
—sid

suur, —e, —t, —de e. —esse,
—te, —i; k o m p. —em,
s u p. —im e. kõige —em

aeglane, —se, —st, —sse e.
—sesse, —ste, —si;
k o m p. —sem, s u p.
—sim e. kõige —sem

kutsu|ma, —da jne.; **nime-
ta|ma**, —da jne.

külg, külje, —e, —e e. kül-
jesse, —ede, —esid e. —i

tolma|ma, —ta, —n jne.

and|ma, —a, annan (kā
k a n d m a)

vaheta|ma, —da jne.

park, pargi, —i, —i e. par-
gisse, —ide, —isid e. —

jaanuar, —i, —i, —i e.
—isse, —ide, —isid e. —

org, oru, —u, —u e. orusse,
—ude, —usid e. —

istu|ma, —da jne.

Tirgotavā

- Pārtikas preču tirgotava.
 Piena veikals.
 Lūdzu man kilogramu mai-
 zes, kviešu maizes, četri-
 simt gramus baltmaizes.
 Vienu kilogramu cukura,
 drusku galda sāls (virtu-
 ves sāls), riekstus, biskvī-
 tus, vienu litru piena.
 Divisimt grami kaltētas (ā)
 baltmaizes, sausiņu, rīv-
 maizes.
 Puskilogramu (pusotra kilo-
 grama) miltu.
 Kviešu —, miežu —, rudzu
 —, kama —, kartupeļu
 milti.
 Putraimus, mannā, grūbes,
 rīsus, auzu pārslas, auzas,
 stērķeli, pāri olu, gurķu
 (skābus, svaigus).
 Ceturtdaļu (ā) rauga.

Skārnī

- Lūdzu man divisimt gra-
 mus žāvēta (ā) šķiņķa (žā-
 vētas (ā) gaļas), sagriežat
 arī šķēlēs.
 Vai nav par daudz sāļš
 (sāļa)?
 Šī gaļa ir ļoti trekna (ā)
 (tauka).
 Dodat man liesāku.

Kaupluses

- Toiduainete kauplus. Pii-
 mapood.
 Lubage mulle üks kilo leiba,
 sepikut, nelisada grammi
 saia.
 Üks kilo suhkrut, natuke
 lauasoola (köögisoola),
 pähkleid, biskviite, üks lii-
 ter piima.
 Kakssada grammi kuivata-
 tud saia, kuivikuid, riivi-
 tud saia.
 Pool kilo (poolteist kilo)
 jahu.
 Nisu-, odra-, rukki-, kama-,
 kartulijahu.
 Tangu, mannat, kruupe, riisi,
 kaerahelbeid, kaeru, tärk-
 list, paar mune, kurki (ha-
 put, värsket).
 Veerandik pārmi.

Lihakaupluses

- Lubage mulle kakssada
 grammi suitsusinki, lōi-
 gake ka lahti.
 Kas pole liiga soolane?
 See liha on väga rasvane.
 Andke mulle lahjemat.

Dūmu-, krievu-, tējas-, krākovdesu (ā), cīsinus.
Puskilogramu labākās liellopu gaļas.
Samaļat! (Izlaižat caur mašīnu!)
Cūkas gaļu ar kaulu, cūkas karbonādi, zupas kaulus, buljona kaulus, teļa gaļu, tecinātus taukus.

Suitsu-, vene-, tee-, krakovvorsti, viinivorste.
Pool kilo paremat loomaliha.
Ajage lābi masina!
Sealiha ko'ndiga, seakarbo-naadi, supiko'nte, puljongiko'nte, vasikalihā, sula-tatud rasva.

pārtika f., barība f.

prece f.

viela f.

piens m.

maize f.

kviesis m.

gaišs; balts a d j.

cukurs m.

galds m.

sāls f.

zarna f.

virtuve f.

söögivarā, **toit**, toidu, —u (kā s õ i t).

kaup, kauba, —a, —a e. kaubasse, —ade, —u,

aine, —, —t, —sse, —te, —id.

piim, —a, —a, —a e. —asse, —ade, —u.

leib, leiva, —a, —a e. leivasse, —ade, —u.

nisu, —, —, nissu e. —sse, —de, —sid e. —.

valge, —, —t, —sse, —te, —id; k o m p. —m, s u p. —im e. kõiģe —m.

suhkur, suhkru, suhkrut, suhkrusse, suhkrute, suhkruid.

laud, laua, —a, —a e. lauassee, —ade, —u.

sool, —a, —a, —a e. —asse, —ade, —asid.

sool, —e, —t (kā keel).

kööķ, kõiģi, —i, —i e. kõiģisse, —ide, —isid e. —e.

rieksts m.

biskvīts m.

litrs m.

kaltē|t, —ju (—, —), —ju
(—ji, —ja).

sauss a d j.

sausīņš m.

rīvē|t, —ju (—, —), —ju
(—ji, —ja).

miezis m.

rudzis m.

milti m. pl.

kartupelis m.

putraims m.

grūbe f.

rīss m.

auza f.

pārsla f.

ola f.

pähkel, pähkli, pähklit,
pähklisse, pähklite, pähk-
leid.

biskviit, biskviidi, —, —i e.
biskviidisse, —ide, —isid
e. —e.

liiter, liitri, liitrit, liitrisse,
liitrite, liitreid

kuivata|ma, —da jne.

kuiv, —a, —a, —a e. —asse,
—ade, —i; k o m p. —em,
s u p. —im e. kõige —em.

kuivik, —u, —ut, —usse,
—ute, —uid

riivi|ma, —da jne.

oder, odra, otra, otra e. od-
rasse, otrade, otri.

rukis, rukki, —t, rukkisse,
—te, rukkeid.

jahu, —, —, jahhu e. —sse,
—de, —sid.

kartul, —i, —it, —isse,
—ite, —eid.

tang, —u, —u, —u e. —usse,
—ude, —usid e. —e.

kruup, kruubi, —i, —i e.
kruubisse, —ide, —isid e.
—e.

riis, —i, —i, —i e. —isse,
—ide, —isid e. —e.

kaer, —a, —a, —a e. —asse,
—ade e. —te, —u.

helve, helbe, —t, helbesse,
—te, helbeid.

muna, —, —, munna e.
—sse, —de, mune.

pāris m.

raugs m.

gurķis m.

skābs a d j.

svaigs a d j.

paar, —i, —i, —i e. —isse,
—ide, —isid e. —e.

pärm, —i, —i, —i e. —isse,
—ide, —isid e. —e.

kurk, kurgi, —i, —i e. kur-
gisse, —ide, —isid e. —e.

hapu, —, —t, —sse, —de,
—sid; k o m p. —m, s u p.
kõige —m.

vārskē, —, —t, —sse, —te,
—id; k o m p. —m, s u p.
—im e. kõige —m.

skārnis m.

gaļa f.

žāvējt, —ju (—, —), —ju
(—ji, —ja).

šķiņķis m.

šķēle f.

vaļā a d v.

tauki m. pl.

tauks, trekns (ä) a d j.

liess a d j.

desa (ä) f.

lops m.

lihakauplus, —e (kā k ō -
n e l u s).

liha, —, —, lihha e. —sse,
—de, —sid e. lihu.

suitseta|ma, —da jne.

sink, singi, —i (kā k u r k).

lõige, lõike, —t, lõikesse,
—te, lõikeid.

lahti

rasv, —a, —a, —a e. —asse,
—de, —u.

rasva|ne, —se, —st, —sesse,
—ste, —seid; k o m p.
—sem, s u p. —seim e.
kõige —sem.

lahja (lahi), —, —, — e.
—sse, —de, lahju; k o m p.
lahjem, s u p. kõige lah-
jem.

vorst, —i, —i, —i e. —isse,
—ide, —isid e. —e.

loom, —a, —a, —a e. —asse,
—ade, —i.

mal|t, ma|ju (mal, ma|), —u
(—i, —a).

mašīna f.

cūka f.

kauls m.

zupa f.

buljons m.

te|š m.

kausē|t, —ju (—, —), —ju
(—jī, —ja).

tecina|t, tecinu (tecini, te-
cina), —ju (—jī, —ja).

kauls m.

masinda|ma, —da jne.; **jah-
vata|ma**, —da jne.

masin, —na, —nat, —asse,
—ate, —aid.

sigā, sea, —, sikka e. seasse,
—de, —u.

ko'nt, ko'ndi, —i, —i e.
ko'ndisse, —ide, —isid e.
—e.

supp, supī, —i, — e. su-
pisse, —ide, —isid e. —e.

puljong, (rammuleem), —i,
—t, —isse, —te, —eid.

vasika|s, —, —t, —sse, —te,
—id.

sulata|ma, —da jne.

jookseta|ma, —da jne.

luu, —, (loka kā p u u).

T i r g ū

Vai šīs zivis ir svaigas?

Lūdzu žāvētas (ā) reņģes, —
silķes, svaigus brekšus.

Cik maksā pūrs kartupeļu;
litrs skāba krējuma, salda
(putu) krējuma?

Mērs (ā) sēņu, sīpolu.

Litrs, kilograms biezpiena,
kāpostu, vārītu biešu.

Divdesmit senti (santīmi)
mērs (ā).

T u r u l

Kas need kalad on vārs-
ked?

Lubage mulle suitsusilke,
— heeringaid, vārskaid la-
tikaid.

Mis maksab vakk kartu-
leid; liiter hapukoort,
rōōsk-(vahu-)koort?

Ma'tt (mōōt) seeni, sibu-
laid.

Liiter, kilo kohupiima, kap-
said, keedetud peete.

Kakskümmend se'nti (san-
tiimi) ma'tt.

Pieci santīmi gabalā.
Dodat man divi mazākas,
kopā par to pašu cenu (ā).

Vai jums ir svaigi kāposti?

Dodiet man vienu mazāku
galviņu!

Pāris kāļu, mēru (ā) bur-
kānu.

Mērs (ā) ābolu, bumbieņu,
plūmju.

Litrs dzērveņu, zemeņu,
ķiršu, jāņogu, aveņu,
melleņu, lāceņu, upeņu
(zusteņu, melno (ā)
jāņogu), ērkšķogu.

Cik sviesta še ir?

Augu sviestu.

Cik maksā šīs puķes?

Piecpadsmi santīmu pušķis.

Bunte redīsu, loku, rabar-
beru, salātu.

Kilograms tomātu.

Viis se'nti tūkk.

Andke mulle kaks väikse-
mat, kokku sellesama
hinna eest.

Kas teil on värskeid kap-
said?

Andke mulle üks väiksem
pää?

Paar kaalikat, ma'tt por-
gandeid.

Ma'tt õunu, pirne, ploome.

Liiter jōhvikaid (kuremar-
ju), maasikaid, kirsse,
sōstraid, vabarnaid (vaa-
rikaid), mustikaid, mura-
kaid, muste sōstraid, ti-
kerberisid (karusmarju).

Kui pa'lju vōid siin on?

Taimevōid.

Mis maksavad need lilled?

Viisteist se'nti kimp.

Pu'nt rediseid, lauке, ra-
barbreid, salatit.

Kilo tomateid.

tirgus m.

zivs f.

reņģe f.

silķe f.

breksis m.

turg, turu, —u (loka kā
o r g).

kala, —, —, kalla e. —sse,
—de, kalu.

silk, silgu, —u, —u e. sil-
gusse, —ude, —usid e.
—e.

heeringa|s, —, —t, —sse,
—te, —id.

latika|s, —, —t (loka kā
h e e r i n g a s).

salds a d j.

putas f. p l.

sēne f.

sīpols m.

biezs a d j.

plāns a d j. [â]

šķidrs a d j.

kāposts m.

vāri|t, vāru (vāri, vāra), —ju
(—ji, —ja).

biete f.

gabals m.

kālis m.

burkāns m.

ābols m.

magus, —a, —at, —asse,
—ate, —aid; k o m p.
—am, s u p. —aim e.
kōige —am.

vaht, vahu, —u, —u e. va-
husse, —ude, —usid.

seen, —e, —t, —de e.
—esse, —te, —i.

sibul, —a, —at, —asse,
—ate, —aid.

paks, —u, —u, —u e. —usse,
—ude, —usid e. —e;
k o m p. —em, s u p. —im
e. kōige —em.

ōhuke, —se, —st, —sse e.
—sesse, —ste, —si;
k o m p. ōhem s u p. ōhim
e. kōige ōhem.

vedel, —a, —at, (loka kā
s i b u l); k o m p. —am,
s u p. —aim e. kōige
am.

kapsa|s, —, —st, —sse,
—ste, —id.

keet|ma, —a, keedan, —sin,
(loka kā s u u t m a).

peet, peedi, —i, —i e. pee-
disse, —ide, —isid e.
—e.

tükk, tüki, —i, —i e. tü-
kisse, —ide, —isid e. —e.

kaalika|s, —, —t (loka kā
h e e r i n g a s).

porgand, —i, —it, —isse,
—ite, —eid.

ōun, —a, —a, —a e. —asse,
—ade e. —te, —u.

bumbieris m.

plūme f.

dzērve f.

oga f.

dzērvene f.

zemene f.

avene f.

lācene f.

lācis m.

jāņoga f.

ķirsis m.

mellene f.

upe f.

upene f., zustrene f.

melns (ā) a d j.

ērķšķis m. (ērķsis).

ērķšķoga f.

sviests m.

pirn, —i, —i, —i e. —isse,
—de, —sid e. —e.

ploom, —i, —i, —i e. —isse,
—ide, —isid e. —e

kurg, kure, —e, —e e. ku-
resse, —ede, —esid e. —i

mari, marja (loka kā lah-
ja) e. —i.

kuremari, **jōhvika|s**, —
(loka kā heeringas).

maasika|s, — (loka kā
heeringas).

vaarika|s, — (loka kā hee-
ringas), **vabarn**, —a,
—t, (loka kā sibul).

muraka|s, — (loka kā
heeringas).

karu, —, —, karru e. —sse,
—de, —sid.

sōstar, sōstra, —t, sōstrasse,
—de, sōstraid.

kirss, kirsi, —i, —i e. kir-
sisse, —ide, —isid e. —e.

mustika|s, — (loka kā hee-
ringas).

jōgi, jōe, jōge, jōkke e.
jōesse, jōgede, jōgesid.

must sōstar.

must, —a, —a, —a e. —asse,
—ade, —i; k o m p. —em,
s u p. —im e. kōige —em.

okas, okka, —t, okkasse,
—te, okkaid

tikerber, —i, —i, —i e.
—isse, —ide, —isid.

vōi, —, —d, —sse, —de,
—sid.

augš m.

tomāts m.

salāts m.

lōks [o] m.

lōks [ò] m.

redīss m.

taim, —e, —e, —e e. —esse,
—ede, —i.

tomat, —i, —it, —isse,
—ite, —eid.

salat, —i (loka kā t o m a t).

lauk, laugu, —u, —u e.
laugusse, —ude, —usid e.
—e.

kaar, —e, —t (loka kā
s u u r).

redis, —e, —t, —esse, —ste,
—eid

9

Drēbju veikalā

Lūdzu duci, pusduci kabatas lakatiņu (kabatas drāniņu, mutautiņu), baltus, ar krāsainām malām.

Vienu metru, divi metrus kleitas drānas, vilnās, kokvilnas, linu, flaneļa, zīdu, mēteļa drānu, uzvalka drānu, veļas drānu, samtu.

Baltu, melnu (ā), brūnu, pelēku (ā, ā), sarkanu, tumšzaļu, gaišzilu, viegli dzeltenu (ā, ā), vijolētu (ā), raibu.

Puķainu, rūtainu, svītrainu. Šujamos diegus, dziļu, pogas.

Vienu pāri vīriešu, sieviešu zeķu, triko bikses, cim-dus.

Riidekaupluses

Lubage to'sin, poolto'sinat taskurā'tte, valgeid, värvi-liste äärtega.

Ūks meeter, kaks meetrit kleidiriiet, villast, puuvil-last, linast, flanelli, siidi, mantliriiet, ülikon-nariiet, pesuriiet, sametit.

Valget, musta, pruuni, halli, punast, tumerohelist, helesinist, helekollast, lillat, kirjut.

Lillelist, ruudulist, joonikut. Õmblemisniiti, lõnga, nõöpe.

Ūks paar meeste sokke, naiste sukke, trikoopükse, kindaid.

Vienu pāri vasaras cimdu,
dūraiņu, ādas cimdu.

Lūdzu parādiet kreklus (ā),
virs-, naktskreklus (ā).

Lūdzu šo kreklu (ā), kakla
saiti, apkaklīti, adītu
blūzi, priekšautu, la-
katu, šalli.

Vēlos (ā) redzēt uzvalkus,
mēteļus; izvēlēties vasa-
ras mēteli, ziemas mēteli,
kažoku, cepuri (ā): plat-
mali, cepuri (ā) (dāmu ce-
puri (ā)).

Tas man ir par mazu, par
šauru, šeit spiež.

Šī krāsa man nepatīk.

Drāna ir drusku par biezu.

Tā drīz saburzās, nosmērē-
jas.

No šiem man netīk ne-
viens.

Cik jūs no šīs cenas (ā)
varat nolaist?

Desmit latus nolaižat.

Kāda ir jūsu pēdējā cena
(ā)?

Tas ir par dārgu, lai paliek,
es neņemšu.

Es atnākšu vēlāk (ā). Man
pašlaik nav līdz tikdaudz
naudas.

Atnākšu vēlāk (ā) ar savu
laulāto draugu (draudze-
ni), tad redzēsim, kā tas
viņam (viņai) patīk.

Ūks paar suvekkindaid, kāpi-
kuid (ļabakindaid), nahk-
kindaid.

Palun naidake särke, triik-,
öösärke.

Lubage see särke, lips, krae,
kootud pluus, põll, rätik,
sa'll.

Soovin näha ülikondasid,
palituid; valida enesele
suvepalitut, talvepalitut,
kasukat, mütsi: kaabut,
kübarat.

See on mulle väike, kitsas;
siit pigistab.

See värv ei meeldi mulle.

Riie on natuke paks.

See kortsuub, määrdub väga
kiiresti.

Need ei meeldi mulle ükski.

Kui pa'lju jätate sellest hin-
nast alla?

Tehke sellest kümme krooni
alla.

Mis on teie viimane hind?

See on ka'llis, ma jätan vōt-
mata.

Ma tulen pärast tagasi. Mul
ei ole niipa'lju raha prae-
gu kaasas.

Tulen hiljem abikaasaga ta-
gasi, näeme siis, kuidas
see ka temale meeldib.

Pašlaik es vēl nepirkšu,
gribu apklausties arī citu
veikalu cenas (ā).

Ma praegu veel ei osta, ta-
han kuulata ka teiste
kaupluste hindasid.

ducis m.	tosin, —a, —at (loka kā s i b u l).
kabata f.	tasku, —, —t, —sse, —te, —id
lakats m., lakatiņš d e m. m.	rā'tik, —u, —ut, —usse, —ute, —uid
mute f.	suu, —, —d, —sse e. suhu, —de, suid
krāsa f.	vārv, —i, —i, —i e. —isse, —ide, —isid e. —e
krāsains a d j.	vārvillīne, —se, —st, —sse e. —sesse, —ste, —i
mala f.	äär, —e, —t (loka kā s u u r)
vilna f.	vill, —a, —a, —a e. —asse, —ade, —u
lins m.	lina, —, —, linna e. —sse, —ade, —u
zīds m.	siid, —i, —i, —i e. —isse, —ide, —isid e. —e
mētēlis m.	palitu, —, —t, —sse, —te, —uid
uzvalks m.	ūlikond, ūlikonna, —a, —a e. ūlikonnasse, —ade, —i
veļa f. s i n g.	pesu, —, —, pessu e. —sse, —de, —sid
samts m.	samet, —i, —it, —isse, —ite, —eid
brūns a d j.	pruun, —i, —i, —i e. —isse, —ide, —isid e. —e
pelēks (ā, ā) a d j.	ha'll, —i, —i, —i e. —isse, —ide, —isid e. —e;

salna f.

sarkans a d j.

tumšs a d j.

tumšs a d j.

zaļš a d j.

viegls a d j.

gaišs a d j., skaidrs a d j.

zils a d j.

dzeltens (ā, ā) a d j.

vijolēts (ā) a d j.

puķe f.

puķains a d j.

rūts m.

svītra f.

svītrains a d j.

šū|t, šuju (šuj, šuj), šuvu
(šuvi, šuva)

diegs m.

k o m p. —im, s u p. kōige
—im

hall, —a (loka kā vill)

puna|ne, —se, —st, —sesse,
—ste, —seid; k o m p.
—sem, s u p. —seim e.
kōige —sem

tume, —da, —dat, —dasse,
—date, —daid; k o m p.
—dam, s u p. —daim e.
kōige —dam

pime (loka kā tume); pil-
kane (loka kā punane)
roheli|ne, —se; (loka kā
värviline)

kerge, —, —t, —sse, —te,
—id; k o m p. —em, s u p.
—eim e. kōige —em

hele (loka kā tume), selge
(kā kerge)

sinine (kā punane)

kollane (kā punane)

lilla, —, —t, —sse, —de,
—sid; k o m p. —m s u p.
kōige —m

lill, —e, —e, —e e. —esse,
—de, —i

lilleline (kā värviline)

ruut, ruudu, —u (kā sōit)

joon, —e, —t, —de e.
—esse, —te, —i

jooneli|ne, —se, —st j n e.

õmble|ma, õmmelda, —n,
—sin, õmmelnud, õmmel-
dud, õmmeldakse

niit, niidi, —i, —i e. nii-
disse, —ide, —iside e. —e

- dzija** f. **dzīpars** m.
poga f.
zeķe f.
bikses f. pl.
cimds m.
dūre f.
ķepa (ā) f.
dūrainis m.
vasara f.
āda f.
kreklis (ā) m.
saite f.
apkakle f.
adī|t, adu (adi, ada), —ju
 (—ji, —ja); **aust**, aužu
 (audi, auž), audu (audi,
 auda)
blūze f.
priekšauts m.; **lauks** m.
šalle f.
iz; vēlētis
izvēlētis
ziema f.
- lōng**, —a, —a, —a e. —asse,
 —ade, —u
nööp, nööbi, —i, —i e. nöö-
 bisse, —ide, —isid e. —e
sukk, suka, —a (kā p i k k)
püksid pl., —e e. pükste,
 püksisid e. pükse
kinnas, kinda, —t, kindasse,
 —te, kindaid
rusika|s, — (kā h e e r i n -
 g a s)
käpp, kāpa, —a, —a e. kā-
 passe, —ade, —i
kāpik, —u —ut, —usse,
 —ute, —uid
suvi, suve, suve, suvve e.
 suvесе, suvede, suvesid
nahk, naha, —a, —a e. na-
 hasse, —ade, —u
sārk, sārgi, —i (kā k u r k)
kōidik (kā k ā p i k), **side**
 (kā h a b e)
krae, —, —d, —sse, —de,
 sid
kudu|ma, —da, koon e. ku-
 jun, —sin, —nud, kootud
 e. kujutud, kootakse e.
 kujutakse
pluus, —i, —i, —i e. —isse,
 —ide, isid, —e
pōll, —e (kā l i l l); **pōld**,
 pōllu, —u
sa'll, —i (kā h a ' l l)
 millegi seast soovima
vali|ma, —da, —n, —sin
 jne.
talv, talve, —e, —e e.
 —esse, —de, —i

kažoks m.
cepure (ä) f.

cepure (ä) f.

platmale f.

mazs a d j.

šaurš a d j.

spiest, spiežu (spied, spiež),
spiedu (spiedi, spieda)

burzī|ties, burzos (burzies,
burzās), —jos (—jies,
—jās)

smērē|ties, —jos (—jies,
—jas), —jos (—jies,
—jās)

ātstā|t, —ju (—j, —j), —ju
(—ji, —ja)

laulā|t, —ju (—, —), —ju
(—ji, —ja)

klausīties

dzirdēt

kasuka|s (kā heeringas)
mū|ts, —i, —i, —i e. —isse,
—ide, —isid e. —e

kūbar, —a, —at, —asse,
—ate, —aid

kaabu, —, —t, —sse, —de,
—sid

vāike, —se, —st, —sse e.
—sesse, —ste, —si;

k o m p. vāiksem e. vāhem,
s u p. vāikseim e. vāhim e.
kōige vāiksem

kitsa|s, —, —st, —sse, —ste,
—id,; k o m p. —m; s u p.
—im e. kōige —m

pigista|ma, —da jne.

kortsu|ma, —da jne.

māardu|ma, —da jne.

jāt|ma, jätta, —an, —sin,
—nud, jāetud, jāetakse

laulata|ma, —da jne.

kuula|ma, —ta —n jne.

kuul|ma, —da, —en, —sin
(is), —nud, —dud, —dakse

10

Grāmatu un rakstāmlietu
veikalā

Raamatu- ja kirjutusmater-
jālīāris

Vai jums ir Rīgas plāns,
Igaunijas karte?

Kas on teil Riia plaani, Ees-
timaa kaarti?

Latvijas skatu-kartes, rakstnieku fotogrāfijas.

Man vēl vajadzētu (ā) rakstāmpapīra, bez līnijām, ar līnijām.

Tas ir ļoti plāns (ā), biezs. Septiņas loksnes.

Desmit liela formāta aplokšnes, vienu mazāku aplokšni.

Dzēšpapīru, zīmēšanas-, iesaiņojamo papīru

Bez tam četras spalvas, zīmuli; cietas, mīkstas, pudeli tintes, pāris burtņīcu, līnijālu.

Gribētu (ā) pirkt kautko vieglu, jautru lasīšanai.

Vai šē ir dabūjams „Vadonis pa Tartu“?

Vai es drīkstētu (ā) pats (pati) (pašķirstīt) tuvāk aplūkot plauktos esošās (ā) grāmatas?

Es drusku apskatišos.

Varbūt jums ir kāds īsāki sakopots izdevums (ā)?

Izdevums (ā) skolām.

Vai tas ir pēdējais izdevums (ā)?

Vai jums ir Gustava Suitsu dzeju izlase?

Parādat man Čaka visjaunākās dzejas.

Vai Vildes stāsti latviešu tulkojumā ir jau izdoti?

Vaatekaarte Lätist, kirjanikude portreid.

Mul oleks veel tarvis kirja-paberit, joonteta, joonelist.

See on väga õhuke, paks. Seitse poognat.

Kümme suurekaustalist ümbrikku, üks vähem ümbrik.

Kuivatus-, joonistus-, pakki-mispaberit.

Peale selle neli sulge, pliiatsit; kõvu, pehmeid, pudel tinti, paar vihku, joonlaud.

Tahaksin osta midagi kerget, lõbusat lugemiseks.

Kas siit on saada „Tartu juhti“?

Kas ma tohiksin ise sirvida riioleil olevaid raamatuid?

Ma vaatan natuke (veidi) ringi.

Vahest leidub teil mõni lühemalt koostatud väljanne? Kooliväljanne.

Kas see on viimane väljanne?

Kas teil on Gustav Suitsu luulevalimikku?

Näidake mulle Čaksi kõige uuemat luuletiskogu.

Kas Vilde jutustused on juba ilmunud lä'tikeelses tõlkes?

Tos izdos. Tie drīz būs dabūjami.

Varbūt jums ir arī ārzemju rakstniecība?

Vai pie jums tos varētu (ā) pasūtīt?

Kur citādi (citur) tos varētu (ā) dabūt?

Vai jums ir igauņu-vācu vārdnīca?

Ir mazāka apmēra (ā) izdevums (ā).

Pašlaik izpārdots.

Viss izpārdots.

Tas sen vairs nav dabūjams.

Vai viņiem ir arī grāmatas latviešu valodā?

Katrā ziņā ir.

Vai pie jums var pasūtīt grāmatas arī pa pastu?

Vēlētos (ā, ä) lūgt jūsu pasta adresi.

See on ilmumisel. See ilmub varsti.

Vahest teil on ka välismaa kirjandust?

Kas teie kaudu saaks (võiks) neid tellida?

Kust muidu (mujalt) võiks neid saada?

Kas teil on olemas eestisaksa sõnastikku (sõnaraamatut)?

Lühem väljaanne on.

Praegu on läbi müüdnud.

Kõik on otsas.

Seda ammugi ei ole enam saada.

Kas neil on ka lä'tikeelseid raamatuid?

Kindlasti on.

Kas võib teilt tellida raamatuid ka po'sti kaudu saatmisega?

Paluksin teie po'stiaadressi.

raksti|t, rakstu (raksti, raksta) —ju (—ji, —ja)
veikals m.

karte f.

Igaunija f.

Latvija

kirjuta|ma, —da jne.

äri, —, —, ärri e. —sse, —de, —sid

kaart, kaardi, —i, —i e. kaardisse, —ide, —sid e. —e

Eesti, —, —t, —sse, —de, —sid. Eestimaa

Lä'ti (loka kā E e s t i) Lä'ti-maa

rakstnieks m.

vajadzēt, man vajaga, man
vajadzēja
loksne f.

aploksne f.
spalva f.

zīmulis m.

ciets a d j.

miksts a d j.
uzjautrinājums m., **izpriecca**
f., **līgsme** f.
burtnīca f.; **kūlis** m.

lasīt; **skaitīt**, lasu, skaitu
(lasi, skaiti; lasa, skaita),
—ju (—ji, —ja)
šķirstīt, šķirstu (šķirsti,
šķirsta), —ju (—ji, —ja)
lūko; **aplūko**, —ju (—,
—), —ju (—ji, —ja)

plaukts m.
atrasties (vt. 1. kōneluses!)
īss a d j.

kirjanik (loka kā rahu-
lik)

vajama, tarvitsema, mul on
vaja, mul oli vaja
poogen, poogna, poognat,
poognasse, poognate, poog-
naid

ūmbrik (kā rahulik)

sulg, sule, —e, —e e. sulesse,
—ede, —i

pliiats, —i, —it, —isse, —ite,
—eid

kōva, —, —, kōvva e. kō-
vasse, —de, —sid e. kōvu;
k o m p. kōvem, s u p. kō-
vim e. kōige kōvem

pehme, —, —t (kā kerge)

lōbu, —, —, —sse, —de,
—sid

vihk, vihu, —u, —u e. vi-
husse, —ude, —usid

luge|ma, —da, loen, —sin,
—nud, loetud, loetakse

lehitse|ma, —da jne.; **sir-
vi**|ma, —da jne.

katsu|ma, —da j n e.; **vaat-
le**|ma, vaadelda, —n, —sin,
vaadelnud, vaadeldud,
vaadeldakse

riiul, —i, —it (kā t o m a t)

leidu|ma, —da jne.

lūhi, lūhe, (**lūhike**, —se; kā
ō h u k e), —da, —dat,
—dasse, —date, —daid;
k o m p. lūhem, s u p. lū-
him e. —daim e. kōige lū-
hem

izdevniecība f.

rakstniecība f. literātūra f.

biedrība f.

skola f.

slienās f. pl.; krēpas (ā) f.
pl.; gļotas f. pl.

dzeja f.

dzejolis m.

stāsts m.

parādīties, parādos (parā-
dies, parādās) —jos
(—jies)

tulkojums m.

pasūti|t, pasūtu (pasūti, pa-
sūta), —ju (—ji, —ja)

pārdot (vt. dot)

gals m.

izsūti|t, izsūtu (izsūti, iz-
sūta), —ju (—ji, —ja)

kirjastus (loka kā kōne-
lus)

kirjandus (loka kā kōne-
lus)

se'lts, —i, —i, —i e. —isse,
—ide, —isid e. —e

koo'l, —i, —i, —i e. —isse,
—ide, —isid e. —e

kool, —a (kā sool, —a);
ila, —, —, illa e. —sse
jne.

luule, —, —t, —sse, —te,
—id

luuletis, —e, —t (kā kōne-
lus)

jutustus (kā kōnelus)

ilmu|ma, —da jne.

tölge, tölke, —t, tölkesse,
—te, tölkeid

te'lli|ma, —da —n jne.

müü|ma, —a, —n, —sin,
—nud, —dud, —akse

ots, —a, —a, —a e. —asse,
—ade e. otste, —i

välja saat|ma (kā suutma)

11

Apavu veikalā

Vai jums ir stipras (izturī-
gas) kurpes ar kaučuka
zolēm?

Jalanõude äris

Kas on teil tugevaid kaut-
šuktaldadega kingi?

Man jāpērk (ā) jauni zā-
baki.

Es gribēju pirkt galošas, bo-
tes, tupeles, siltas rīta kur-
pes, zandales, melnas (ā)
lakkurpes.

Šīs (šie) ir ļoti vecmodīgas
(ā) (vecmodīgi (ā)).

Vai jums ir tikai ar šūtām
zolēm?

Parādat tās!

Vai vēlaties (ā) pielaikot?

Šīs (šie) spiež. Pasniedzat
kādas ērtākas (ā) (kādus
ērtākus (ā))!

Es labāk vēlētos (ā, ā) brū-
nas (pelēkas (ā, ā)).

Varētu (ā) būt ar augstā-
kiem, zemākiem (ā) papē-
žiem.

Es patlaban līdzī ne-
ņemšu, sūtāt uz Romas
viesnīcu, uz Oja vārdu.

Ma pean ostma uusi saa-
paid.

Ma tahaksin osta kalosse,
botikuid, tuhvleid, sooje
hommikukingi, sandaale,
musti lakkkingi.

Need on väga vanamoelised.

Kas teil on ainult õmmel-
dud taldadega?

Näidake siis neid!

Kas soovite proovida jalga?

Need pigistavad, ulatage
mõned lahedamad!

Mina eelistaksin pruune
(ha'lle).

Võiks olla kõrgemate, mada-
lamate kontsadega.

Ma praegu kaasa ei võta,
saatke Grand hotelli
Strauts'i nimele.

*

Kurpnieks. Apavu izlabo-
šana.

Pazoles. Papēži.

Šeit gabaliņu jaunas zoles.
Kad jūs tos varēsāt pagata-
vot?

Kad es varu näkt pakaļ?

Nospodrināt zābakus!

Zābaku smēre (zābaksmēre).

Zābaku un kurpju auklas.

Šīs kurpes ir gluži noplisu-
šas.

Kingsepp. Jalanõude pa-
randus.

Pooltallad. Kontsad.

Pange siia väike paik.

Kunaseks te võite teha need
va'lmis?

Millal ma võin tulla järele?

Lööge saapad läikima!

Saapamääre.

Saapa- ja kinganõörid.

Need kingad on väga lagu-
nenud.

Tos vajadzētu (ā) uzvilkt uz liestes.	Neid tuleks korraks lūūa liistule.
Jūsu zābaki vairs nav izlabojami.	Teie saapaid ei saa enam parandada.
—	
apavs m., apavi m. pl. zole f.	jalanōu tald, talla, —a, —a e. tal- lasse, —ade, —u
stiprs a d j.	tugev, —a, —at, —asse, —ate, —vaid
jauns a d j.	uus, uue, uut, uude e. uuesse, uute, uusi; k o m p. uuem, s u p. uusim e. kōige uuem
jauns a d j.	noor, —e, —t (kā s u u r) (runā par dzīviem priekšm.)
tupele f.	tuhvel, tuhvli, tuhvlit (kā pāhkel)
vees (ā) a d j.	vana, —, —, vanna e. —sse, —de, vanu; k o m p. va- nem, s u p. vanim e. kōige vanem
mode f.	mood, moe e. —i, —i, —i e. moesse e. —isse, —ide, —isid e. —e
ērts (ā) a d j.	mugav, —a, —at (kā t u - g e v)
vajīgs a d j.	lahe, —da (kā t u m e)
turēt par labāku, dot priekš- roku	eelista ma, —da jne.
papēdis m.	konts, —a, —a, —a e. —asse, —de, —i
sūti t, sūtu (sūti, sūta), —ju (—ji, —ja)	saatma (kā s u u t m a)
vārds m.	nimi, nime, nime, nimme e. nimesse, nimede, nimesid

kalējs m., speciālists m.

kurpnieks m.

sist, situ (sit, sit), situ (siti, sita)

spīdēt, spīdu (spīdi, spīd), —ju (—ji, —ja)

aukla f.

plīst, —u (—i, —), plīsu (plīsi, plīsa)

plēsīt, plēsu (plēs, plēš), —u (—i, —a)

saplist, noplist

labot, izlabot, —ju (—, —), —ju (—ji, —ja)

sepp, sepa —a, —a e. se-passe, —ade, —i

kingsepp

lööma, lüua, —n (kā sōō-ma)

läiki|ma, —da, läigin (kā rääkima)

nöör, —i (kā paar)

rebi|ma, —da jne.

kisku|ma, —da jne., kistud, kistakse

lagune|ma, —da jne.

paranda|ma, —da jne.

12

Laiks

Aeg

× Cik ir pulkstens?

× Pusastoņi.

× Pēc desmit minūtēm deviņi.

× Divdesmit minūtes uz trijiem.

× Vilciens pienāk Daugavpilī četrpadsmitos un divdesmit minūtēs.

× Vilciens zu Kauņu atiet pulkstens divos naktī.

× Ceturksni (ā) uz diviem.

× Šodien ir darbdiena.

× Drīz būs pusnakts.

× Pašlaik ir rīts.

× Ir vēl ļoti agrs.

× Tas notika (gadījās) dienas vidū.

Saule noriet.

Mis kell on?

Pool kaheksa.

Kümne minuti pärast üheksa.

Kakskümmend minutit kaks läbi.

Rong jõuab Narva kell neliteist kakskümmend minutit.

Rong sõidab vālja Kaunasesse kell kaks öösi.

Veerand kaks.

Tāna on argipäev.

Varsti on kesköö.

Praegu on hommik.

On alles vāga vara.

See sü'ndis (juhtus) kesk-päeval.

Päike läheb looja.

X Ir vēls (ā) vakars.
Atnāc vakarā pie manis.
X Pa nakti. Pa dienu.
Ir jau nakts.
Vēl jau nav vakars.
X Tagad pa naktīm spīd mē-
ness.
X Saule lēc (ā).
Mans pulkstens iet priekšā,
paliek pakal.
X Mūsu pulkstens ir apstājies
(palicis stāvot).
X Uzgriez (uzvelc) pulksteni!
Nostādat pulksteni pareizi!
Cik ilgi tas būs (vilksies)?
Apmēram (ā) divi stundas.
X Es nākšu pulkstens piecos.
Priekšlasījums sākas pulks-
tens deviņpadsmitos (sep-
tiņos).
X Jūs esat (ā) atnākuši par
vēlu (ā) (pārāk vēlu (ā)).
Neko darīt. Es šoreiz neva-
rēju agrāk.
X Nākat rīt agrāk, no rīta.

Lai viņš (viņa, viņi, viņas)
nāk drusku vēlāk (ā).
X Pēcpusdienā.
Kad tu esi dzimis?
Esmu (ā) piecpadsmit gadu
vecs (ā) (veca (ā)).
X Kad tu būsi mājās?
X Pēc sešām dienām.
Tas atgadījās pirms divi
dienām.
X Viņš nupat izgāja.
X Es nesen tur biju.

On hilisõhtu.
Tule õhtul minu poole.
Õösiti. Päeviti.
On juba õõ.
Ega ole veel õhtu.
Nüüd paistab õösiti kuu.

Päike tõuseb.
Minu kell käib ette, jääb
taha.
Meie kell on jäänud seisma.

Kääna kell üles!
Seadke kell õigeks!
Kui kaua see kestab?
Umbes kaks tu'ndi.
Ma tulen kella viie ajal.
Loeng algab kella üheksa-
teistkümnepäeval.

Te olete tulnud liiga hilja.

Pole midagi teha. Ma see-
kord ei saanud varem.
Tulge homme varemini,
hommikul.
Tulge natuke hiljem!

Õhtupoolikul.
Millal sa oled sündinud?
Ma olen viisteist aastat
vana.
Kunas sa jõuad koju?
Kuue päeva pärast.
See juhtus kahe päeva eest.

Ta läks nüüdsama minema.
Ma olin hiljuti sääl.

Viņš vēl nav atnācis.

Nākošā mēneša beigās.

Tas bij vairāk kā pirms
pusotra mēneša.

Mēs viņu gaidam parīt.

Pirms gada. Pērn (ā). Šogad.

Divu mēnešu laikā.

No dienas uz dienu.

Kas šodien ir par dienu?

Šodien ir sestdiena.

Vakar bij piektdiena.

Aizvakar bij ceturtdiena (ā).

Rītu ir svētdiena.

Parīt ir pirmdiena, aizparīt

— otrdiena, pēc tam —
trešdiena.

Viņš mira (nomira) ceturtdā
(ā) janvārī.

Svētki (ā) būs novembrī.

Oktoobrī (o, oo) un martā
diena un nakts ir vienā
garumā.

Maijs ir ziedoņa mēnesis.

Es aiziešu pie tevis otrdien.

Atnāc trešdien.

Jau sen.

Pirms kļūst gluži tumšs,
šeit iededz (ā) ugunis.

Man būtu ar jums kas runā-
jams.

Kad es varētu (ā) satikt jūs
mājās?

Atnākat šodien pat.

Ta ei ole veel tulnud.

Tuleva kuu lõpul.

See oli rohkem kui poolteise
kuu eest.

Me ootame teda ülehomseks.

Aasta eest. Lāinud aastal.

Tānavu.

Kahe kuu jooksul.

Pāevast pāeva.

Mis pāev on tāna?

Tāna on laupāev.

Eile oli reede.

Ūleeile oli ne'ljapāev.

Homme on pūhapāev.

Ūlehomme on esmaspāev,

tunahomme — teisipāev,

pārast seda — kolma-

pāev.

Ta suri neljandal jaanuaril.

Pūhad on novembris.

Oktoobris ja mārtsis on
pāev ja oō ūhepikkused.

Mai on ōiekuu.

Ma lāhen sinu juurde teisi-
pāeval.

Tule kolmapāeval.

Juba ammugi.

Enne kui lāheb pāris pime-
daks, pannakse siin tuled
pōlema.

Mul oleks teiega midagi rāā-
kida.

Kunas ma vōiksin teid ko-
hata kodus?

Tulge just tāna.

pulkstens m.

minūte f.

darbs m.

vidus m.

notikt (vt. tikt!); dzim|t
—stu (—sti, —st), —u
(—i, —a)

spidē|t, spīdu (spīdi, spīd),
—ju (—ji, —ja)

gadī|ties, gadās (juhtub),
—jās (juhtus)

saule f.

lēkt, lēcu (ā) (lēc, lēc (ā)),
lecu (leci, leca)

cel|ties, ceļos (celies, ceļas),
cēlos (cēlies, cēlās)

iet

ilg|t, —stu (—sti, —st) —u
(—i, —a)

griez|t [ie], griežu (griez,
griež), —u (—i, —a)

nostādī|t, nostādu (nostādi,
nostāda), —ju (—ji, —ja)

gads m.

mir|t, —stu (—sti, —st),
—u (—i, —a)

deg|t, degu (ā) (dedz, deg
(ā)), —u (—i, —a)

dedzinā|t, dedzinu (dedzini,
dedzina), —ju (—ji, —ja)

kell, —a, —a, —a e. —asse,
—ade, —i

minut, —i, —it, (kā t o -
m a t)

töö, —, —d (kā ö ö)

kesk p r e p.

sün'di|ma, —da, sü'nnin,
—sin, —nud, sü'nnitud,
sü'nnitakse.

paist|ma, —a, —an, —sin,
—nud, —etud, —etakse

juhtu|ma, —da jne.

päike, —se (kā v ä i k e)

hüppa|ma, hüpata, —n,
—sin, hüpanud, hüpatud,
hüpatakse

tõus|ma, —ta, —en, —in
(—is), —nud, —tud,
—takse

käi|ma, —a, —n, —sin,
—nud, —dud, —akse

kest|ma, —a (kā o s t m a)

pööra|ma; kääna|ma, —ta
jne.

sead|ma, —a, sean, —sin
(—is), —nud, seatud, sea-
takse

aasta, —, —t, —sse, —te,
—id

sure|ma, surra, —n, surin,
surnud, surdud, surrakse

põle|ma, —da jne.

põleta|ma, —da jne.

degt, dedzu (ä) (dedz, dedz
(ä), dedzu (dedzi, dedza)
satikt (vt. t i k t)

zieds m.

kohtama, kohata, —n, —sin,
kohanud, kohatud, koha-
takse
õis, õie (kā u u s)

13

Laiks

Ilm

Jauks (skaists) laiks. Gaiss
tik skaidrs un viegls.

Kāds šodien ir laiks?

Skaista (jauka) diena. Ir
saulains jau no paša rīta.

Debess (sārtojas) blāzmo.

Laiks ir sauss, gluži jauks.

Vai ir vējains?

Vējš ir nostājies (apklusis).

Pūš skaudrs, griezīgs vējš.

Jūrā ir vētra (ä).

Vakarvējš nes (ä) lietu un
ziemeļvējš aukstumu.

Debesis (debess) ir māko-
ņainas (mākoņaina).

Sāk līt, jau list.

Smidzinā.

Līst rupjām lāsēm.

Gāž kā ar spaiņiem.

Snieg. Puteņo.

Krusa nāk. Salst.

Tagad būs salna.

Laiks ir miglains.

Migla ir tik bieža, ka uz
divdesmit soļiem nevar
redzēt.

Ilus ilm. Ūhk nii selge ja
kerge.

Missugune ilm on täna?

Kaunis päev. On päikese-
paisteline juba hommikust
pääle.

Taevas kumab.

Ilm on kuiv, üsna ilus.

Kas on tuuline?

Tuul on vaikinud.

Puhub kare, lõikav tuul.

Merel on torm.

Läänetuul toob vihma ja
põhjatuuil külma.

Taevas on pilvine.

Vihma hakkab sadama, juba
sajab.

Tibab.

Tuleb jämedat vihma.

Valab nagu pangest.

Lund sajab. Tuiskab.

Rahet sajab. Külmetab.

Nüüd (täna) tuleb hallaöö.

Ilm on udune.

Udu on nii paks, et ei või
näha kahekümne sammu
pääle.

Rūc pērkons (ä). Zibeņo.
 Zibenis ir iespēris kādā
 mājā.
 Nakts ir klāt.
 Vēlā (ä) vakarā ceļotājs
 meklē naktsmāju.
 No rītiem ir ļoti auksts.
 Pa dienu — jau siltāks.
 Laiks paliek siltāks. Dienas-
 vidū bij krietni karsts.
 Rudens ir lietains.
 Dienas jau paliek īsākas.
 Drīz ziema būs klāt.
 Sniegs kūst. Nāk pavasa-
 ris.
 Ir gaidāma ledus (ä) iešana.
 Šonakt ir gaišs mēness
 (gaiša mēnesnīca).
 Pilns-, augošs-, dilstošs mē-
 ness.
 Plūdi. Palu laiks. Ūdens
 krītas.
 Ūdens ceļas. Paisums. Bē-
 gums (ä).
 Šogad bij karsta vasara.
 Pa naktīm gaišs ir vēss (ä).

Mūristab. Lööb vātku.
 Vātk on lōonud ūhte majja.

Öö on kāes.
 Hilisōhtul o'tsib rāndur en-
 dale öömaja.
 Hommikuti on vāga külm.
 Päeviti on juba soe.
 Ilm läheb soojemaks. Kesk-
 päeval o'li hästi kuum.
 Sūgis on vihmane.
 Päevad lähevad juba lūhe-
 maks.

Varsti on ta'lv kāes.
 Lumi sulab. Tuleb kevade.

Jāāminek on tulemas.
 Tāna on hele kuuvalge.

Tāiskuu, kasvav-, kahanev
 kuu.

Uputus. Suurvesi. Vesi ala-
 neb.

Vesi tōuseb. Tōus. Mōōn.

Tānavu oli kuum suvi.

Öösiti on õhk jahe.

skaists a d j., jauks a d j.

ilus, —a, —at, —asse, —ate,
 —aid; k o m p. —am, s u p.
 —aim e. kōige —am.

kena, —, —, kenna e. —sse,
 —de, —sid e. keni; k o m p.
 —m s u p. kenim e. kōige
 —m.

gaišs m.

õhk, õhu, —u (kā vih k)

- debess f., debesis f. pl.**
blāzmo|t, —ju (—, —), —ju
 (—ji, —ja)
vējš m.
klusē|t, —ju (—, —), —ju
 (—ji, —ja); **apklus|t**, —tu
 (—ti, —t), —u (—i, —a)
pūst, pūšu (pūt, pūš), pūtu
 (pūti, pūta)
jūra f.
lietus m.
mākonis m.
sāk|t, —u (sāc, —), —u
 (—i, —a)
li|t, —stu (—sti, —st), liju
 (liji, lija)
rupjš a d j. resns (ā) a d j.
piliens m.
lāse f.
liet, leju (lej, lej), lēju
 (lēji, lēja); **gāz|t**, gāžu,
 (gāz, gāž), —u (—i, —a).
sniegs m.
putenis m.
krusa f.
sal|t —stu (—sti, —st), —u
 (—i, —a) **man salst**
taeva|s, —, —st (kā v o õ -
 r a s)
kuma|ma, —da, —n jne.
tuul, —e, —t (ka keel)
vaiki|ma, —da, —n jne.
puhu|ma, —da, —n jne.
meri, mere, merde, merre e.
 meresse, merede, meresid
vihm, —a, —a, —a e. —asse,
 —de, —u
pilv, —e, —e, —e e. —esse,
 —ede, —i
hakka|ma, hakata, —n,
 —sin, hakanud, hakatud,
 hakatakse
sada|ma, —da, sajan, —sin,
 —nud, sajatud, sajatakse
jāme, —da (kā t u m e)
tilk, tilga, —a, —a e. til-
 gasse, —ade, —u
suur jāme tilk
vala|ma, —da jne.
lumi, lume, lund, lumme e.
 lumesse, lumede, lumesid
tuisk, tuisu —, —u e. tui-
 susse, —ude, —usid e.
 —e
rahe, —, —t, —sse, —de,
 —sid
kūlmeta|ma, —da jne.
mul hakkab kūlm

migla f.

pērkonis (ä) m. pērkons (ä)

zibenis m.

karsts a d j.

karsts a d j.

rudens m.

pavasaris m., pavasars m.

kus|t, kūstu (kūsti, kūst),
—u (—i, —a)

ledus (ä) m.

plūdi m. pl. palī m. pl.

vēss (ä) a d j.

paisums m.

bēgums (ä) m.

udu, —, —, uttu e. —sse,
—de, —sid

mūristami|ne, —se, —st jne.

vālk, vālgu, —u, —u e. vāl-
gusse, —ude, —usid e. —e

kuum, —a, —a, —a e.
—asse, —ade, —i; k o m p.
—em, s u p. —im e. kōige
—em

palav, —a (kā t u g e v)

sūgis, —e, —t, —esse, —te,
—eid

kevad, —e, —et, —esse,
—ete, —eid.

sula|ma, —da jne.

jää, —, —d, —sse e. jāhe,
—de, —sid

uputus (ka k õ n e l u s)

jahe, —da (ka p i m e)

tōus, —u, —u, —u e.
—usse, —ude, —sid e.
—e

mõõn, —a, —a, —a e.
—asse, —ade, —sid e.

14

Apsveikšanas un pieklājības izteicieni

Sveiki! Sveiki! (Ardievu.)

Uz redzēšanos! (Uz atkal-
redzēšanos.)

Labvakar! Labvakar.

Tervitamis- ja viisakus- sõnu

Tere! Hääd aega! (Juma-
laga.)

Nāgemiseni! (Jāllenāgemi-
seni.)

Tere õhtust! Õhtust.

Labrīt! Labrīt.

Labdien!

Labu nakti! Ar labu nakti.

Labu ēstgribu! (Sātu maizei.

Svētību maizei.)

Dievs palīdz! (Spēku (ā))!

Spēku (ā) darbā!

Pateicos! Paldies!

Esat (ā) sveicināti!

Labu veselību!

Dzīvojiet laimīgi! Sveiki!

Visu labu!

Esiet tik labi, pasveiciniet
mājās.

Sveicieni no Liepājas!

Jaukus svētkus (ā)!

Priecīgas lieldienas! (Prie-
cīgus pavasaļa svēt-
kus (ā)!).

Patīkamus vasarsvētkus (ā).

Līgsmus līgo svētkus (ā)!

Jautrus ziemas svētkus (ā)!

Laimīgu jaungadu!

Jums tāpat! (Tev tāpat!)

Sekmīgu dzīves gadu!

(Laimīgu mūža gadu!)

Lai dzīvo igauņu un lat-
viešu draudzība!

Lai dzīvo visu tautu drau-
dzība!

Tere hommikust! Hommi-
kust.

Tere lõunast!

Hääd ööd! Hääd ööd.

Hääd isu! Jätku leivale!

Jõudu! Jõudu tööle!

Tänan! Aitäh!

Tere tulemast!

Hääd tervist!

Elage hästi! Huvasti!

Õnn kaasa!

Olge häa ja viige koju ter-
visi.

Tervitusi Tartust!

Häid pühi!

Rõõmsaid kevadepühi!

Meeldivaid suvistepühi!

Lõbusat jaanipäeva!

Lõbusaid jõulupühi!

Õnnelikku uut aastat!

Teile niisamuti! (Sulle nii-
samuti.)

Edukat eluaastat! (Õnnestu-
misrohket eluaastat!)

Elagu eesti ja läti sõprus!

Elagu kõikide rahvaste sõp-
rus!

vakars m.

rīts m.

õhtu, —, —t, —sse, —te,
—id

hommik, —u, —ut, —usse,
—ute, —uid

griba f.

pietikt (vt. **tikt**)
svētīt

spēks (ā) m. **jauda** f.

apsveikt, **apsveicu** (apsveic,
apsveic), **apsveicu** (aps-
veici, apsveica); **sveicināt**,
sveicinu (sveicini, svei-
cina), —ju (—ji, —ja)
veselība f.

laime f.; **nelaime** f.

sveiciens m.
svētķi (ā) m. pl.

svēts (ā) a d j., **svētķi** (ā) m.
pl.

prieks m.

priecīgs a d j.

līgsms a d j.; **jautrs** a d j.
sekmes f. pl.

draugs m.

draudzene f.

draudzība f.

tahe, **tahte**, —t, **tahtesse**,
—te, **tahteid**

jātkuma
pūhitse|ma, **ōnnista|ma**, —da
jne.

jōud, **jōu**, —u, —u e.
jōusse, —ude, —usid e.
—e

tervita|ma, **tereta|ma**, —da
jne.

tervis, —e, —t (kā kōne-
lus)

ōnn, —e, —e, —e e. —esse,
—ede, —i; **ōnnetus**

tervitus (kā kōnelus)

pidu, **peo** e. —, —, **pittu** e.
peosse, —de, —sid

pūha, —, —, **pūhha** e. —sse,
—de, —sid e. **pūhi**;
k o m p. —m, s u p. **pū-**
him e. **kōige** —m

rōōm, —u, —u, —u e.
—usse, —ude, —sid e. —e

rōōmus, **rōōmsa**, **rōōmsat**,
rōōmsasse, **rōōmsate**,
rōōmsaid; k o m p. **rōōm-**
sam, s u p. **rōōmsaim** e.
kōige **rōōmsam**

lōbus (kā ilus)

ēdu (kā udu), **menu**; **tule-**
mus (kā kōnelus)

sōber, **sōbra**, **sōpra**, **sōpra** e.
sōbrasse, **sōprade**, **sōpru**

sōbranna, —, —t, —sse,
—de, —sid

sōprus (kā kōnelus)

**Kafejnīcā, restorānā, ēdienu
veikalā, pie galdā**

Lūdzu (glāzi kafejas) ka-
feju, tēju ar citronu, ar
zustru ievārijumu.

Lūdzu limonādi!

Ābolkūku. Kārbiņu papirosu
un kastīti sērkokciņu (ā).

Vai jums ir šās dienas avi-
zes?

Tad atnesiet pēdējās „Jau-
nākās Ziņas“.

Vai spēlējat šachu, domino?

Cik man jāmaksā?

Es maksāšu tūlī.

Atpakaļ dot nav vajadzīgs.

Vai par drānu uzglabāšanu
arī jāmaksā?

Viesmīl, lūdzu atnesiet glāzi
konjaka, liķiera!

Vai biljarda galds ir brīvs?

Dodiet pudeli alus, medus
(ā) kvasa, limonādes.

Vai es varētu (ā) dabūt arī
kautko (no uzkožamiem)
uzkodām?

Kādi vīni jums ir?

Lūdzu skaidru šņabi.

Cik daudz?

Vai jūs zināt, kur mana ce-
pure (ā)?

Pasūtiet man ormani, auto!

**Kohvikus, restorānis, söögi-
majas, söögilauas**

Palun (klaasi) kohvi, teed,
sidruniga, musta sōstra
keedisega.

Lubage morssi!

Ūnakook. Karp paberosse.
Toos tikke.

Kas teil on tänaseid lehti
(ajalehti)?

Tooge siis viimane „Päeva-
leht“.

Kas māngite malet, domi-
not?

Pa'lju ma vōlgnen?

Ma tasun kohe.

Tagasi anda ei ole vaja.

Kas riidehoiu eest on ka
tasuda?

Kelner, palun tooge klaas
konjakit, likōōri!

Kas piljardilaud on vaba?

Andke pudel ōlut, mōdu, li-
monaadi.

Kas ma saaksin ka midagi
suupistet?

Milliseid veine teil on?

Lubage pāris viina!

Pa'lju läheb?

Kas teate, kus on mu mīts?

Tellige mulle voorimees,
auto!

*

Brokastis, pusdianas, vaka-
riņas.

Smēķēšana šeit aizliegta.
Lūdz nesmēķēt.

Lūdz nedot dzeramnaudas.

Ēdienu karte

a) Zupas

Buljons

Buljons ar pīrāgu

Zirņu zupa. Tomātu
zupa

Špinātu zupa. Skābeņu
zupa

Dārzāju zupa

Kāļu un kartupeļu zupa

Biešu zupa

Svaigu kāpostu zupa

Skābu kāpostu zupa

Kāpostu lapiņu (lapiņ-
kāpostu) zupa

Frikadēļu zupa. Zivju
buljons

Burkānu pīrāgs

Pīrāgs „nāc rītu atkal“

Ķilavu vai reņu pīrāgi

b) Cepeši un sacepumi (ā)

Jauktas gaļas rulets ar
svaigu gurķu salātiem

Kāpostu vīstokļi

Cūkas cepetis ar brūk-
leņu ievārījumu

Pildīta cūkas riba ar
dzērveņu un ķirbju sa-
lātiem

Homniku-, lōuna- ja õhtu-
söögid.

Suitsetamine on siin keela-
tud.

Palutakse mitte suitsetada.

Palutakse jootraha mitte
anda.

Söögisedel

a) Supid

Lihaleem (puljong)

Rammuleem pirukaga

Herneleem. Tomatileem

Spinatileem. Hapuoblika-
leem

Aedviljaleem

Kaali- ja kartulileem

Peedisupp

Värske kapsa supp

Hapukapsasupp

Rohelise kapsa supp

Frikadellisupp. Kala-
leem

Porgandipirukas

Pirukas „tule homme
jälle“

Kilu- või räimepirukad

b) Praed

Rullitud lihaküpsis värs-
ke kurgi salatiga

Kapsaru'llid

Seaküpsis pohlakeedi-
sega

Täidetud searibi jõhvika-
ja kõrvitsasalatiga

Jēra (ā) vai vērša gaļa
 ar tomātu mērci
 Jēra (ā) ragū
 Ragū ar svaigiem dār-
 zājiem
 Gulašs ar jāņogu salātiem
 Filē šķēles ar olām
 Vārīta vērša gaļa ar
 mārtrutku mērci
 Sutināta teļa gaļa ar vā-
 rītu rīsu
 Cīsinī ar kartupeļu biez-
 putru
 Kotletes ar kartupeļiem
 un sutinātiem kājiem
 Zivju pudiņš ar krējuma
 mērci un kartupeļiem
 Biezpiena kotletes ar vā-
 rītiem puķukāpostiem
 un brūnētu (ā) (grauz-
 dētu (ā)) sviestu
 Zoscepetis ar karstu
 ābolu ievārījumu
 Putraimu biezputra ar
 sviestu un pienu
 Kāju pudiņš ar cūkas
 gaļu un biešu salātiem
 Asins pikas (ķillķeni (ā))
 ar skābiem gurķiem un
 cūkgaļas mērci
 Olu maisījums (rīrejs) ar
 zivīm
 Siļķu pudiņš ar lapu sa-
 lātiem
 Aukstie ēdieni:
 Zivju galerts, pildīta li-
 daka, smadzeņu maizī-
 tes, siera maizītes

Lamba- vōi veiseliha to-
 matikastmega
 Lambaraguu
 Raguu vārske aedviljaga
 Guljaš sōstrasalatiga
 Fileelōik munaga
 Keedetud veiseliha māda-
 rōikakastmega
 Hautatud vasikalīha kee-
 detud riisiga
 Viinerid kartulipudruga
 Kotletid kartulitega ja
 hautatud kaalikaga
 Kalavorm koorekastmega
 ja kartulitega
 Kohupiima kotletid kee-
 detud lillkapsaga ja
 pruunistatud vōiga
 Hanekūpsis kuuma ōuna-
 moosiga
 Tangupuder vōi ja pii-
 maga
 Kaalikavorm sealiha ja
 peedisalatiga
 Verikākid hapukurgiga
 ja sealihakastmega
 Munasegu kalaga
 Heeringavorm lehesala-
 tīga
 Külmad toidud:
 ahvenasūlt, taidetud
 haug, ahjuvōileivad,
 juustuvōileivad

c) Saldie ēdieni
 Maizes pudiņš ar āboliem
 Ābolu un rīsu pudiņš
 Plūmju pudiņš
 Baltmaizes un ābolu pu-
 diņš
 Biezpiena pudiņš
 Maizes zupa. Piena zupa
 Rabarberu vai ērkšķogu
 zupa
 Ābolu želeja. Nevārītu
 zemeņu želeja
 Augļu želeja
 Olu krēms ar putotu
 krējumu
 Krējuma krēms
 Ābolu ķīselis. Ogu ķī-
 selis
 Saldējums
 Žāvētu (ā) augļu kompots

Biezpiena lodītes ar ābo-
 lu mērci
 Sniega lodītes ar šoko-
 lādes mērci
 Olu kūka ar āboliem

Ar krustiņu apzīmētos (ā)
 ēdienus pagatavo uz se-
 višķu pasūtījumu.

Lūdzu sinepes! Atnesiet
 drusku maizes klāt! Glāzi
 ūdens.

Brokastis. Vakariņas.
 Ēdienu veikals ir atvērts (ā)
 līdz pl. (pulkstens) desmi-
 tiem vakarā.

c) Magusad toidud
 Leivavorm ūuntega
 Ūuna- ja riisivorm
 Ploomivorm
 Saia- ja ūunapuding

Kohupiimapuding
 Leivasupp. Piimasupp
 Rabarbri vōi tikerberi-
 supp
 Ūunatarretis. Maasika-
 tarretis (keetmata)
 Puuviljatarretis
 Munatarretis kooreva-
 hundiga
 Koorevahunditarretis
 Ūunakiisel. Marjakiisel

Jāātis
 Kuivatatud puuvilja kom-
 pott
 Kohupiimapallid ūuna-
 kastmega
 Lumepallid šokolaadi-
 kastmega
 Munakook ūuntega

Ristiga mārgitud toite val-
 mistatakse erilise tellimise
 päale.

Lubage sinepit! Tooge na-
 tuke leiba juurde! Klaas
 vett.

Hommikueine. Ūhtusōok.
 Sōogisaal on avatud kella
 kümneni ūhtu.

*

Lūdzu pie galda!
 Esiet tik labi un sēžaties!
 Vai varu vēl piedāvāt?
 Ko jūs labprātāk dzerat,
 tēju vai kafeju?
 Varbūt negaršo mūsu
 ēdiens?
 Pateicos, jūsu ēdiens garšo
 lieliski!
 Pateicos, esmu paēdis!
 Vēlētos (ā, ā) tēju, kafeju...
 Pateicos, man šodien nav
 ēstgribas.

Palun lauda!
 Olge hää ja istuge!
 Kas vōin veel pakkuda?
 Mida te joote meelsamini,
 teed vōi kohvi?
 Vōib-olla ei maitse meie
 roog?
 Tānan, teie roog maitseb
 suurepāraselt!
 Tānan, sain juba sōonuks!
 Sooviksin teed, kohvi...
 Tānan, mul ei ole tāna
 sōōgiisu.

ievārījums m.

limonāde f.

kārba f. kārbiņa dem. f.

kaste f. kastīte dem. f.

rasa f. sing.

ziņa f., vēsts m.

šachs sing.

viesmīlis m.

brīvs adj.

brīvs adj.

keedis (loka kā sūgis); **moos**,
 —i, —i, —i e.—isse, —ide,
 —isid e. —e

morss, morsi, —i, —i e.
 morsisse, —ide, —isid e.
 —e

karp, karbi, —i, —i e. kar-
 bisse, —ide, —isid e. —e
ka'st, —i, —i, —i e. —isse,
 —ide, —isid e. —e

kaste, —, —t, —sse, s i n g.

sõnum, —i, —it, —isse,
 —ite, —eid

male, —, —t, —sse, s i n g.

kelner, —i, —it, —isse,
 —ite, —eid

prii, —, —d, —sse, —de,
 —sid; k o m p. —m, s u p.
 kōige —m

vaba, —, —, vappa e. —sse,
 —de, —sid e. vabu;
 k o m p. —m, s u p. kōige
 —m

alus m. sing.

medus (ä) m. sing.

kvass m.

kost, kožu (kod, kož), kodu
(kodi, koda)

zobs m.

vīns m.

šņabis m. degvīns (ä) m.

ormanis m.

ēdiens m.

ēdiens m.

zirnīs m.

dārzs m.

cep|t, cepu (ä) (cep, cep
(ä)), —u (—i, —a)

cept (krāsni)

cepētis m.

cepētis m.

riba f.

mērkt, mērcu (ä) (mērc,
mērc (ä)), mērcu (mērci)
mērece f.

ōlu, ōlle, —t, ōllesse,
ōllede, ōllesid

mesi (loka kā vesi)

kali, ka'lja, ka'lja, ka'lja e.
ka'ljasse, ka'ljade, ka'l-
jasid

hammusta|ma, —da, jne.

hammas, hamba, —t, ham-
basse, —te, hambaid

vein, —i, —i, —i e. —isse,
—ide, —isid e. —e

viin, —a, —a, —a e. —asse,
—ade, —asid e. —u

voorimees (sk. mees)

söök, söögi, —i, —i e. söö-
gisse, —ide, —isid e. —e

roog, roa, —a, —a e. roasse,
—ade, —asid e. —e

hernelš, —, —st, —sse,
—ste, —eid.

aed, aia, —a, —a e. aiasse,
—ade, —u

praadi|ma, —da, praen,
—sin, —nud, praetud,
praetakse

küpseta|ma, —da jne.

praad, prae, —i, —i e.
praesse, —ide, —isid e.
—e

küpsis, —e (kā sügis)

ribi, —, —, rippi e. —sse,
—de, —sid

kast|ma, —a, —an (kā ost-
ma)

kaste, kastme, —t, kastmes-
se, kastmete, kastmeid

- sutinā|t**, sutinu (sutini, sutina), —ju (—ji, —ja)
putra f.
- grauzdē|t**, —ju (—, —), —ju (—ji, —ja)
maisī|t, maisu, —ju; **jaukt**, jaucu, jaucu
maisījums m.
- pika** f. **ķilķens** (ā) m.
- asars** m.
- asara** f.
- līdaka** f.
- zoss** f.
- smadzenes** f. pl.
- siers** m.
- želeja** f.
auglis m.
- krusts** m., **krustiņš** d e m. m.
- sevišķs** a d j.
- garšo|t**
- hauta|ma**, —da jne.
- puder**, pudru, putru, putru e. pudrusse, putrude, putrusid e. putre
- kōrveta|ma**, —da jne.
- sega|ma**, —da jne.
- segu**, —, —, sekku e. —sse, —de, —sid
- kākk**, kāki, —i, —i e. kākisse, —ide, —isid e. —e
- ahven**, —a, —at, —asse, —ate, —aid.
- pisar**, —a, —at, —asse, ate, —aid
- haug**, havi e. —i, —i, —i e. havisse, —ide, —isid e. —e
- hani**, hane, hane, hanne e. hanese, hanede, hanesid
- aju**, —, —, ajju e. —sse, —de, —sid
- juust**, —u, —u, —u e. —sse, —de, —sid e. —e
- tarretis**, —e (kā kōnelus)
- puuvili**, -vilja, -vilja, -vilja e. -viljasse, -viljade, -vilju jade, —vilju
- rist**, —i, —i, —i e. —isse, —ide, —isid e. —e
- erili|ne**, —se (kā vārviline)
- maits|ma**, —ta, —en, —in (—is), —nud, —tud, —takse

Pastkantori un bankā

Trīs piecsantīmu pastmarkas.
 Divi desmitsantīmu pastmarkas.
 Vienu piecsantīmu pastmarku, zīmogmarku.
 Atklātni (pastkarti) ar atbildi.
 Naudas pārvedkarti (ā) uz ārzemēm.
 Kāds ir naudas sūtīšanas tarifs uz ārzemēm?
 Kā šī karte izpildāma?

Lūdzu jautājiet tur aiz galda, kur ir izkārtne „Naudas sūtījumu pieņemšana“.

Marku pārdošana.
 Sūtījumi uz pieprasījumu.
 Ierakstīto sūtījumu pieņemšana un izsniegšana.
 Pakas.
 Kur šeit var pasūtīt laikrakstus?
 Vai uz manu vārdu nav pienākusi vēstule (ā, —), ierakstīts sūtījums?
 Kāds ir jūsu vārds?
 Šeit ir mana personas (ā) apliecība.
 Vai šī vēstule (ā, —) aizies vēl šodien?
 Līdz (pulkstens) cikiem pie-

Po'stkontoris ja pangas

Kolm viielist po'stmarki.
 Kaks kümmelist po'stmarki.
 Üks viieline po'stmark, tempemark.
 Vastusega po'stkaart.
 Rahakaart välismaa jaoks.
 Missugune on välismaale raha saatmise tariif?
 Kuidas tuleb seda kaarti täita?
 Palun küsige säält laua tagant, kus on si'lt „Rahasaadetiste vastuvõtmine“.

Markide müük.
 Saadetised nõudmiseni.
 Tähtsaadetiste vastuvõtmine ja väl'jastamine.
 Pakid.
 Kus saab siin ajakirju tellida?
 Kas minu nimele ei ole tulnud kirja? tähtsaadetist?
 Kuidas on teie nimi?
 Siin on minu isikutu'nnistus.
 Kas see kiri läheb veel täna minema?
 Mis kellani võetakse vastu

ņem (ä) naudas sūti-
jumus?

Gribēju sūtīt šo kā ieraks-
tītu.

Kāds ir tarifs telegram-
mām, telefona sarunām
uz Igauniju?

Cik maksā piecpadsmīt vār-
du telegramma uz Igaun-
iju?

Vietējās sarunas.

Izeja.

Kur šeit ir valūtas maiņa?

Vai šeit ir iespējams izmai-
nīt Igaunijas naudu?

Igaunijas naudu mainīs ti-
kai parīt.

Šodien vairs nemaina.

Izmainiet šo piecdesmit latu
gabalu vienlatu gabalos.

Lūdzu simtslatu vekseli.

Kāds ir Igaunijas naudas
pašreizējais kurss Lat-
vijā?

Kā tas iespējams, ka tik
daudz atšķiras no Igauni-
jas kursa?

Vai jūs tagad aprēķinājat
pareizi?

rahasaadetisi?

Tahtsin saata seda tähituna.

Missuguse tariifi alla käi-
vad telegrammid, telefoni-
kõned Lätiti?

Kui pa'lju maksab viieteist-
kümne-sõnaline telegramm
Lätiti?

Kohalikud kõned.

Väljapääs.

Kus siin on valuuta vahetus?

Kas siin on võimalik vahe-
tada Lät'i raha?

Lät'i raha hakatakse vahe-
tama alles ülehomme.

Täna ei vahetata enam.

Vahetage see viiekümne-
kroonine ühekroonisteks.

Lubage sajakroonine veksel.

Missugune on Lät'i raha
praegune kurss Eestis?

Kuidas on see võimalik, et
see niipa'lju läheb lahku
Lät'i kursist?

Kas te arvestasite nüüd
õieti?

banka f.

atbildēt, atbildu (atbildi, at-
bild), —ju (—ji, —ja)

atbilde f.

pank, panga, —a, —a e. pan-
gasse, —ade, —u

vastama, —ta, —n jne.

vastus, —e, —t, —esse, —te,
—eid

atklāts a d j. (p a r t.)

atklā|t, —ju (—j, —j), —ju
(—ji, —ja)

atklātne f.

pilns a d j. (p il g e v i)

pildī|t, pildu (pildi, pilda)
—ju (—ji, —ja)

persona (ā) f.

apliecinā|t, apļiecinu, —ju;

atzīt, atzīstu, atzinu

apļieciņa f.

avalik, —u, —ku, —ku e.
—usse, —kude, —ke;
k o m p. —um s u p. —em
e. kōige —um

avalda|ma, —da jne.

po'stkaart (sk. k a a r t)

tāis, tāie, tāit (kā u u s)

tāit|ma, —a, tāidan (kā
s u u t m a)

isik, —u, —ut (kā k ā p i k)

tu'nnista|ma, —da, —n jne.

tu'nnistus (kā k ō n e l u s)

17

Policijā un robežpunktā

Kur šeit reģistrē ārzemniekus?

Es vēlētos (ā, ā) pagarināt atļauju uzturēties Latvijā.

Uz cik ilgu laiku?

Atkal uz vienu gadu.

Vai jums personas (ā) apliecība ir līdz?

Vecuma (ā) apliecība. Kara klausības apliecība.

Bez atļaujas iestāties algotā darbā Latvijā. (Ārzemniekiem aizliegta darba meklēšana Latvijā bez atļaujas.)

Jums jāmaksā viens lats zīmognodokļa.

Konzuls. Sūtniecība.

Robežpunkts ir atvērts (ā), slēgts (ā).

Politseis ja piiripunktis

Kus siin registreeritakse vālismaalasi?

Ma soovisin pikendada Eestis elamise luba.

Kui kauaks?

Jälle ūheks aastaks.

On teil isikutu'nnistus kaassas?

Vanusetu'nnistus. Kaitsevāetu'nnistus.

Vālismaalastel on Eestis loata tōō'tsimine keelatud.

Teil on maksta ūks kroon tempelmaksu.

Konsul. Saat Kond.

Piiripunkt on avatud, kinni.

Jūsu personas (ā) aplicībai
nav (bildes) fotogrāfijas.
Šīs lietas attiecas uz muitu.

Lūdzu parādiet koferus!
Izeja ir slēgta (ā).
Neizmeklē (Izmeklēšanu
neizdara).

Lūdzu uzgaidiet!
Vai jūs arī agrāk esat (ā)
bijuši Igaunijā?

Lūdzu stāvēt pēc kārtas.
Vai varu iet?
Varat iet.

Panāciet vēl atpakaļ!
Kas šo atļauju izdod?
Vai es varētu (ā) koferi, ri-
teni (divriteni) atstāt līdz
tam šeit.

Tas liek jau dusmoties.
Uz kāda muitas likuma pa-
mata jūs to darat?
Es šo valodu nesaprotu.
Esmu (ā) igauņis (igau-
niete).

Tautība. Pavalstniecība.
Vai nevarētu (ā) drīzāk?

Teie isikutu'nnistusel ei ole
pilti.

Need esemed kuuluvad tol-
limisele.

Palun näidake kohvrid ette!
Vä'ljapääs on suletud.
Läbio'tsimist ei tehta.

Palun oodake!
Kas teie ka varem olete käi-
nud Lä'tis?

Palun seista järjekorda.
Kas võin minna?
Võite minna.

Tulge veel tagasi!
Kes seda luba annab?
Kas ma võiksin kohvri,
jalgratta jätta seniks siia?

See paneb juba vihastama.
Missuguse to'lliseaduse alu-
sel te seda teete?
Ma ei mõista seda keelt.
Olen lätlane.

Rahvus. Kodakondsus.
Kas ei saaks kiiremini?

robeža f. (pydem)
ārzemnieks m., ārzemniece
f.

atļauja f.

karš m.

karaspēks (ā) m.

piir, —i (kā p a a r)
välismaala|ne, —se, —st,
—sse e. —sesse, —ste, —si
luba, loa, — (kā t u b a)
sõda, sõja, —, sõtta e. sõ-
jasse, —de, —sid e. sõdu
sõjavägi, —väge, —väge (kā
j õ g i)

karaklausiba f.

klausī|t, klausu (klausī,
klausā), —ju (—ji)
nodoklis m.

akna f.

priekšmets (ā) m., objekts
m., lieta f.
ritenis m.

dusmo|t, —ju, —ju; dus-
mo|ties, —jos, —jos
likums m.

pamats m.; apakšējais a d j.
m.; teikuma priekšmets (ā)
m.

iestā|ties, —jos (—jies,
—jas), —jos (jies, —jās)
darbā

alga f.

algot

sõjateenistus, —e (kā k õ -
n e l u s)

sõna kuul|ma (sk. k u u l m a)

maks, —u, —u, —u e.
—usse, —ude, —usid

maks, —a, —a, —a e.
—asse, —ade, —asid

ese, —me, —t, —messe (kā
h a b e)

ratas, ratta, —t, rattasse,
—te, rattaid

vihasta|ma, —da jne. vihas-
tu|ma, —da jne.

seadus, —e, —t (kā k õ n e -
l u s)

alus, —e, —t, —esse, —te,
—eid

tõhe astu|ma, —da jne.

palk, palga, —a, —a e. pal-
gasse, —ade, —u

palka|ma, palgata, —n jne.

18

Aptiekā, pie ārsta un pirtī

Gribētu (ā) izvēlēties smaržu
ziepes, pūderus (pūderi),
zobu birstes, smaržu eļļas.

Lūdzu zobu pulveri par des-
mit santīmiem.

Lūdzu zobu pastu.

Kādu ziežu pret iesnām.

Apteegis, arsti juures ja
saunas

Kas ma saaksin näha lõh-
naseepe, puudreid, ham-
baharju, lõhnaõlisisid.

Lubage hambapulbrit kümne
se'ndi eest.

Palun hambapastat.

Mingit salvi nohu vastu.

Piles (pilienus) pret klepu
(ä).

Ievainojumu pārsienamos
piederumus, jōdu, ūdeņ-
raža pārskābi, rulli mar-
les trīs centimetri platu,
pusmetri marles, balto
vati, pelēko (ä, ä) vati.

Nakts zvans. Nakts sardze.

Pieņemšana. Uzgaidistaba.

Ādas slimības. Iekšējās sli-
mības.

Dzimumslimības.

Sieviešu slimības.

Bērnu (ä) slimības.

Zobārsts. Ievainojumu ārsts
(ķirurgs).

Bērnu (ä) saņēmēja (vec-
māte (ä)).

Acu klīnika.

Lūdzu uzgaidīt! Acumirkli!

Vai jūs neaplūkotu, man šeit
sāp; še kautkas nav kārt-
tībā; šeit man ir ievaino-
jums; šeit ir kāds šaubīgs
uzpampums.

Kad jūs to pirmoreiz pama-
nījāt?

Pirmoreiz to pamanīju pa-
gājušās nedēļas sākumā.

Kur sāp? Vai sāp?

Sakiet, ja sāp. Nekaunaties
(nekautrējaties).

Elpojiet (ä) dūšīgāk (dziļāk)!

Vēl vairāk!

Esiet mierīgāki!

Nogulstaties (nogulāties)
šeit!

Tilkasid kõha vastu.

Haava sidumismaterjali,
joodi, vesinikuūlihapendit,
rull marlit kolme senti-
meetri laiust, pool meetrit
marlit, valget vatti, ha'lli
vatti.

Öökell. Öövalve.

Vastuvõtmine. Ooteruum.

Nahahaigused. Sisehaigused.

Suguhaigused.

Naiste haigused.

Laste haigused.

Hambaarst. Haavaarst.

Ämmaemand.

Silmakliinik.

Palun oodata! Silmapilk!

Kas te vaataksite järele, mul
siit valutab; siin ei ole
midagi korras; haavasin
ennast siit; siin on mingi
kahtlane paise.

Kuna te seda esimest korda
märkasite?

Esimest korda ma märkasin
seda läinud nädala alul.

Kust valutab? Kas valutab?

Ütelge, kui valus on. Ärge
häbenege.

Hingake tugevamini!

Veel rohkem!

Olge rahulikum!

Heitke siia pikali!

Izskalojiet! Man jāredz (ā).
Skataties turp!

Šeit vajadzīga maza operācija.

Jums jāiet, jāpaliek slimnīcā.

Tas ir ļoti bīstami.

Lipīga slimība. Dilonis.

Asiņo. Drudzis.

Slikta dūša.

Mazasinība.

Esat (ā) lietu drusku novēlojuši (ā) (ar šo lietu palikuši drusku par vēlu (ā)).

Vai uz šodienu ir kārtībā?

Pārsiešana.

Kad es atkal varu nākt?

Recepte (zāļu zīme).

Loputage! Ma pean nāgema.
Vaadake sinna!

Siin on vajalik väike operatsioon.

Peate minema, jääma haigemajja.

See on väga hādaohtlik.

Nakkushaigus. Tiisikus.

Tuleb verd. Palavik.

Sūdamepööritus.

Verevaesus.

Olete asjaga jānūd natuke hiljaks.

Kas tänaseks on korras?

Sidumine.

Kunas ma jälle võin tulla?

Rohutāht.

*

Kad pirtī dabūs brīvu nummuru?

Vai otrā klāsē ir arī svāri un duša?

Kādas ir jūsu cenas (ā)?

Pieteicos pēc kārtas. Pierakstiet mani pēc kārtas.

Lūdzu arī slotu, ziēpes, dvieli, mačalku.

Vēlētos (ā, ā) arī tvaikavannu, mazgātāju.

Man bij piektais skapis.

No ķipjiem neviens nav brīvs.

Vai es varu šo ņemt?

Vai šī vieta ir brīva?

Varbūt varu vēl uzvest garu (tvaiku)?

Kunaseks saab numbri-sauna?

Kas teises klā'ssis on ka kaal ja tušš?

Missugused hinnad teil on?

Kirjutan enese järjekorda.

Lubage ka viht, seep, kāterā'tt, tuustik.

Soovin ka auruva'nni, pesijat.

Minul oli viies kapp.

Kibudest ei ole ükski vaba.

Kas ma võin võtta selle?

On see koht vaba?

Võin vahest veel leili visata?

Vai tas ir jūsu (jūsējais)?	On see teie oma?
Tas ir mans (manējais).	See on minu oma.
Drēbju (drānu) uzglabātājs, uzglabātāja.	Riidehoidja.
Cik man jums jāmaksā?	Pa'lju on mul teile maksta?
Vai jūs varēsit pret latu iz- dot?	Kas teil on anda kroonist tagasi?

aptieka f.	apteek , apteegi, —i, —i e. apteegisse, —ide, —isid e. —e
ārsts m.	arst , —i, —i, —i e. —isse, —isid e. —e
pirts f. (pirts)	saun , —a (kā viin)
smarža f.	lõhn , —a, —a, —a e. —asse, —ade, —u
smaržot , —ju (—, —), —ju (—ji, —ja)	lõhna ma , —ta, —n jne.
pūderis m.	puuder , puudri, puudrit, puudrisse, puudrite, puud- reid
e ja f.	õli , —, —, õlli e. —sse, —de, —sid
pulveris m.	pulber , pulbri (kā p u u d e r)
sents m.	se'nt , se'ndi, —i, —i e. se'n- disse, —ide, —isid
zieža f.	sa'lv , —i, —i, —i e. —isse, —ide, —isid e. —e
iesnas f. p l. (iesna s i n g.)	nohu , —, —, nohhu e. —sse, —de, —sid
klepus (ā) m.	kõha , —, —, kõhha e. —sse, —de, —sid
ievainojums m., brūce f.	haav , —a, —a, —a e. —asse, —ade, —u
sie t , —nu (—n, —n), sēju (sēji, sēja)	sidu ma , —da, seon, —sir, —nud, seotud, seotakse

ievaino|t, —ju (—, —), —ju
(—ji, —ja)

piederē|t, piederu (piederi,
pieder), —ju (—ji)

pārskābe f.

rullis m.

plats a d j.

sievas māte, vīra māte

māte f.

vecmāte (ā, —) f.

acs f. (044)

sāpē|t, sāpu (sāpi, sāp), —ju
(—ji, —ja)

sāpes f. p l. (sāpe sing.)

sāpīgs a d j.

bez šaubām

šaubas f. p l.

šaubi|ties, šaubos (šaubies,
šaubās), —jos

pamani|t, pamānu (pamani,
pamāna), —ju

kauns m.

kaunē|ties, kaunos (kaunies,
kaunas), —jos

elpa (ā) f.; dvēsele f. (du)

elpo|t (ā), —ju (—, —), —ju
(—ji, —ja) (elona)

haava|ma, —ta, —n jne.

kuulu|ma, —da, —n jne.

ūlihapend, —i, —it, (kā
p o r g a n d)

ru'll, —i (kā h a 'll)

lai, —a, —a, —a e. —asse,
—ade, —u; k o m p. —em,
s u p. kōige laiēm

ämm, —a, —a, —a e. —asse,
—ade, —sid e. —i

ema, —, —, emma e. —sse
jne.

emand, —a, —at, —asse,
—ate, —aid

silm, —a, —a, —a e. —asse,
—ade, —i

valuta|ma, —da jne.

valu, —, —, vāllu e. —sse,
—de, —sid

valus, —a, —at (kā i l u s)

kahtlemata adv.

kahtlus, —e (kā k ō n e l u s)

kahtle|ma, kahelda, —n,
—sin, kahelnud, kaheldud,
kaheldakse

mārka|ma, mārģata, —n (kā
p a l k a m a)

hābi, —, —, hāppi e. —sse,
—de, —sid

hābene|ma, —da, —n jne.

hing, —e, —e, —e e. —esse,
—ede, —i

hinga|ma, —ta, —n jne.

(mekedj)
mest, metu (ä) (met, met
(ä)), metu (meti, meta),
metišu

garš|lauku a d v., gu|us a d v.
skalo|t, —ju (—, —), —ju
(—ji, —ja)

vajadzēt, man vajaga utt.
(jā-)

(bojstga)
bī|ties, bīstos (bīsties, bīs-
tas), bijos (bijies, bijās)

sirds f. *(sirdse)*

griez|ties (ie), griežos (grie-
zies, griežas), —os (—ies)

nabadzība f.

nabadzīgs a d j.

svari m. p l.

svars

svēr|t, sveru (sver, sver), —u
(—i, —a)

slota f.

tvaiks m.

ķipsis m.

sviest, sviežu (svied, sviež),
sviedu (sviedi, svieda)

heit|ma, —a, heidan (kā
s u u t m a)

pikali

loputa|ma, —da jne.

pida|ma, —da, pean, pidin
(pidi), —nud, peatud, pea-
takse

kart|ma, —a, kardan, —sin
(—is), —nud, kardetud,
kardetakse

sūda, —me, —nt, —messe,
—mete, —meid

pöördu|ma, —da j n e.

vaesus, —e (kā k õ n e l u s)

vae|ne, —se, —st, —sesse,
—ste, —seid; k o m p.
—sem, s u p. —seim e.
kõige —sem

kaal, —u, —u, —u e. —usse,
—ude, —usid

mingi eseme kaal, raskus

kaalu|ma, —da jne.

viht, viha, —a, —a e. vi-
hasse, —ade, —u

aur, —u, —u, —u e. —usse,
—ude, —usid e. —e

kibu, — e. keo, —, kippu e.
keosse, —de, —sid

viska|ma, visata, —n, —sin,
visanud, visatud, visatakse

Intimas sarunas

Domāju jau, ka šodien jūs nenāksat.
 Netiku tik drīz (nevarēju tik drīz atnākt), negribēju citiem teikt, kurp eju.
 Nebij jau šeit garlaicīgi, interesanti bij vērot (ā) steidzošos (steidzīgos) ļaudis.
 Varbūt iesim uz Brīvības bulvāri.
 Apsēdīsimies šeit.
 Dzirdēju, ka jūs jau drīz aizbraukšot.
 Liekas (šķiet), ka būs jāaizbrauc, lai gan pats to nevēlos (—, ā).
 Vai drīkstu lūgt, ka jūs reizām (brīžiem) man atrakstītu.
 Labprāt! Bet arī man ir lūgums — noslēgt ar jums tu-draudzību (klūt par jūsu tu-draugu).
 Arī es esmu (ā) ilgojies (ilgojusies), teikt tev: tu.

Brīnišķīga nakts tagad: tik tumšs un silts.
 Un cik savādi kluss.
 Liekas, ka tikai tagad mēs patiesi esam (ā) pamesti (ā) divatā.

Intiimkōnelusi

Mõtlesin juba, et te tāna ei tulegi.
 Ei saanud nii ruttu tulla; ma ei tahtnud teistele öelda, kuhu ma lähen.
 Ega polnudki siin igav, huvitav oli jälgida ruttavaid inimesi.
 Läheksime ehk Vabaduspuiesteele.
 Istume siia.
 Kuulsin, et te varsti sõitvat juba minema.
 Näib nii, et tuleb minna, kuigi seda ise ei soovi.
 Tohin ma paluda, et te vahel kirjutaksite mulle?
 Meeleldi! Aga minulgi on palve — saada teiega sina-sõbraks.
 Olen minagi igatsenud seda: sulle öelda sina.

*

Inrelik öö on tāna: nii pime ja soe.
 Ja kui kummaliselt vaikne.
 Näib, et alles nüüd on meid päriselt jäetud kahekesi.

Tomēr (ā) ne! Tālāk dzied
kāds vientuļš (vientulīgs)
putns.

Vai tu nedusmosi man
(nenicināsi mani), ja
iedrošinos teikt: mīlu tevi?

Es? Arī es tevi mīlu, dār-
gais!

Siiski mitte! Eemal laulab
üksik lind.

Kas sa ei vihastu (ei pa-
handu), (kas sa mind ei
pōlga), kui julgen ōelda:
armastan sind?

Mina? Ka mina armastan
sind, ka'llis!

*

Neskrej tik ātri!
Kāpēc ne? Kāpēc gan ne?
Kad dabūšu tevi rokā (sat-
veršu, notveršu), tad so-
dišu.

Kā tu to darīsi?
Skūpstītu tevi!
Bet ja es neļautu?
Ņemtu (ā) pats.

Āra jookse nii kiiresti!
Miks ei? Miks mitte?
Kui kätte saan, siis karistan
sind.

Kuidas sa seda teed?
Suudleksin sind!
Aga kui ma ei lubaks?
Vōtaksin ise.

laudis m. pl., **tauta** f.

cilvēks (ā) m.

lūgums m.

ilgo|ties, —jos (—jies, —jas),
—jos (—jies, —jās)

brīnums m.

savāds a d j.

gluži a d v.

dziedā|t, dziedu (dziedi,
dzied), —ju (—ji, —ja)

rahva|s, —, —st, —sse, —ste,
—id

inime|ne, —se (kā v ā r v i -
l i n e)

palve, —, —t, —sse, —te,
—id

igatse|ma, —da jne.

ime, —, —t, —sse, —de,
—sid

kummali|ne (kā v ā r v i -
l i n e)

pāris

laul|ma, —da —an, —sin
(—is), —nud, —dud,
—dakse

dziesma f.

putns m.

nīst, —u (—i, —), nīdu (nīdi,
nīda), nīdīšu

naids m.

mīla f. (mīlestība f.)

mīļš a d j.

mīlē|t, mīlu (mīli, mīl) —ju
(—ji, —ja)

skrie|t, —nu (—n —n) e.
skreju (skrej, skrej), skrē-
ju (skrēji, skrēja)

tvērt, tvēru (tver, tver), tvēru
(tvēri)

sodi|t, sodu (sodi, soda) —ju
(—ji, —ja)

skūpsti|t, skūpstu (skūpsti,
skūpsta), —ju (—ji, —ja)

skūpsts m.

laul, —u, —u, —u e. —usse,
—ude, —usid e. —e

lind, linnu, —u, —u e. lin-
nusse, —ude, —usid e. —e

vihka|ma, vihata, —n, —sin
vihanud, vihatud, viha-
takse

viha, —, —, vihha e. —sse,
—de, —sid

armastus, —e (kā k ō n e -
l u s)

armas, armsa, armsat e. —t,
armsasse, armsate, arm-
said

armasta|ma, —da jne.

jooks|ma, joosta, —en

haara|ma, —ta, —n jne.

karista|ma, —da, —n, —sin
jne.

suudle|ma, suudelda, —n,
—sin, suudelnud, suudel-
dud, suudeldakse

suudlus, —e (kā k ō n e l u s)

20

Apciemojumā

Klaudžina. Zvana.

Ej, palūkojies, kas tur ir!

Atvainojiet, ka traucēju.

Lūdzu, nāciet (nākat) iekšā!

Ļoti priecājos jūs redzēt.

Kūlastamisel

Koputatakse. Helistatakse.

Mine vaatama, kes sāal on!

Vabandage, et ma tūlitan!

Palun, astuge sisse!

Ma olen väga rōōmus teid
nāhes.

Kā iet? (Kā jums iet)? Kā klājas?

Pateicos! Labi!

Kā jums klājas? (Kā jūsu dzīvojat?)

Gluži labi.

Kā ir ar jūsu veselību?

Nekas nekait.

Nejūtos gluži (pilnīgi) vesels (ā, ā) (vesela (ā, ā)).

Ļoti žēl (ā). Kas jums kait?

Sāp drusku galva. Ceru, tas drīz pāries.

Vai jūs pašlaik (patlaban) esat (ā) brīvs (brīva)?

Nē, man vēl drusku jāstrādā. Bet es beigšu drīz. Kas tad būtu?

Gribētu (ā) aicināt jūs pastaigāties.

Esmu (ā) Rīgā trešo reizi (pirmo reizi).

Maz pazīstu pilsētu (ā). Vai jūs nevarētu (ā) mani pavadīt?

Labprāt! Pakavējaties vēl drusku ar šīm grāmatām. Būšu ar darbu tūlīt gatavs.

Varbūt, nav labi, ka jūs manis dēļ pārtraucat un nokavējat darbu (atstājat darbu pusē). Tad es šoreiz iešu viens (viena).

Nē. Esmu (ā) noguris. Šis

Kuidas kāsi kāib?

Tānan! Hāsti!

Kuidas teie elate?

Ikka hāsti.

Kuidas on teie tervis?

Ei ole viga.

Ma ei tunne end olevat tāitsa terve.

Vāga kahju. Mis on teil viga?

Pää valutab natuke. Loodan, see möödub varsti.

Kas te olete praegu vaba?

Ei, ma pean veel natuke töötama. Aga ma lõpetan varsti. Mis siis oleks?

Ma tahaksin kutsuda teid jalutama. Olen Ta'linnas kolmandat (esimest) korda. Tunnen linna vähe. Kas te võiksite mind saata?

Meeleldi! Viitke natuke veel aega nende raamatutega. Olen tööga kohe valmis.

Võib-olla ei ole häa, et te minu pärast jätate töö pooleli. Siis lähen ma seekord üksinda.

Ei. Olen väsinud. See töö

darbs nemaz nav tik
steidzams. Pastaiga atspir-
dzina.

Esmu (ā) beidzis. Iesim!

ei ole mitte nii kiire. Ja-
lutamine karastab.

Olen lõpetanud. Lähme!

ciems m.

apciemo|t, —ju, —ju;
apmeklēt (vt. m e k l ē t)

klaudzinā|t, klaudzinu, —ju;

klauvē|t, —ju, —ju

zvanī|t zvanu, —ju

atvaino|t, —ju (—, —), —ju
(—ji, —ja)

atvainojums m. piedošana f.

apvainot

apvainojums m.

kāp|t, —ju (—, —j), —u
(—i, —a)

traucē|t, —ju (—, —), —ju

palet, pāriet (vt. i e t)

beigas f. pl.

beigt, beidzu (beidz, beidz),

beidzu (beidzi, beidza);

pabeigt, nobeigt

sauk|t, saucu (sauc, sauc),
saucu (sauci, sauca); aici-

nā|t, aicinu, —ju.

kavē|t, —ju (—, —), —ju
(—ji, —ja)

pakavē|t (vt. k a v ē t), pa-

kavē|ties, —jos, —jos

nokavēt (kā k a v ē t), novil-

cinā|t, novilcinu, —ju

kūla, —, —, kūlla e. —sse,
—de, —sid e. kūli

kūlasta|ma, —da jne.

koputa|ma, —da jne.

kōlista|ma, —da jne.

vabanda|ma, —da jne.

vabandus, —e (kā kōne-
lus)

süüdista|ma, —da jne.

süüdistus (kā kōnelus)

astu|ma, —da, —n jne.

tülita|ma, —da jne.

möödu|ma, —da jne.

lõpp, lõpu, —u, —u e. lõ-
pusse, —ude, —usid e. —e

lõpeta|ma, da jne.

kutsu|ma, —da jne.

takista|ma, —da jne.

viit|ma, —a, viidan (kā
s a a t m a)

viivita|ma, —da jne.

pārtraukt, pārtraucu (pārtrauc, pārtrauc), pārtraucu (pārtrauci, pārtrauca)
atspirdzināt, atspirdzinu,
—ju

katkesta|ma, —da jne.

karasta|ma, —da jne.

21

Nodarbošanās

strādnieks m.; strādniece f.
fabrika f.; osta f.

lauksaimniecība f.
lauksaimnieks m.; saimniece f.

arājs m.; gans m.

amatnieks m.
arodnieks m.
dzelzceļnieks m.
pastnieks m. mežsargs m.

kareivis m.
skolnieks m. skolniece f.

mācekļis m. mācekle f.
students m. studente f.
skolotājs m. audzinātājs m.

mācītājs, mācos, —jos

mācīt, mācu, —ju
pārdevējs m. pārdevēja f.
tirgotājs m.
rūpniecība f.
namsaimnieks m.

Elukutse

tööline (kā vārviline)
vabrik, —u, —ut jne.; sadam, —a, —at jne.

põllumajandus (kā kōnelus)
põllumees (sk. m e e s); pērenaine

kūndja, karjane (kā p u n a n e)

käsitööline
ametiühinglane
raudteelane (kā vārviline)

po'stiljon, —i, —i jne.; metsavaht, -vahi, —i jne.

sõdur, —i, —it
õpila|ne, —se, —st, —sse e.
—sesse, —ste, —si

(õpipoiss); õpilane
üliõpilane

õpetaja (koo'liõpetaja); kasvataja

õppi|ma, —da, õpin, —sin,
—nud, õpitud, õpitakse

õpeta|ma, —da jne.

müüja
kaupmees

tööstus (kā kōnelus)
majaomanik, —u, —ku, —ku e.
—use, —kude —ke

sētnieks m.
drēbnieks m.

šuvēja f.

maiznieks m.

saimniecības vadītāja f.

apkalpotājs m.

apkalpotāja f. kalpotājs m.;

kalpotāja f.

naktssargs m. (vaktnieks
m.)

pulkvedis m. (ģenerālis m.)

būvstrādnieks m. mūrnieks
m.

podnieks m.

dārznieks m.

šoferis m.

matrozis m.

grāmatvedis m.

veikalvedis m.

darbinieks m.

bezdarbnieks m.

zinātnieks m.

zinātne f.

māksla f.

gleznotājs m.

kojamees

rätsep, —a, —at, —asse,
—ate, —aid

õmbleja, —, —t, —sse, —te,
—id

pagar, —i, —it, —isse, —ite,
—eid

majapidajanna, —, —t, —sse,
—de, —sid

teener, teenri, teenrit, teen-
risse, teenrite, teenreid

teenija (kā õ m b l e j a)

õövaht

kindral, —i, —it, —isse,
—ite, —eid

müürsepp kā s e p p)

po'tisepp (kā s e p p)

aednik, —u, —ku, —ku e.
—usse, —ude, —ke

autojuht, -juhi, —i, —i e.
-juhisse, —ide —isid e. —e

madrus, —e, —t, —esse,
—te, —eid

raamatupidaja

ärijuht

tegelajne, —se, —st, —sse e.
—sesse, —ste, —si

töötü, —, —t, —sse, —te,
—id

teadlane (kā t e g e l a n e)

teadus (kā k õ n e l u s)

ku'nst, —i, —i, —i e. —isse,
—ide, —isid e. —e

maaliku'nstnik, —u, —ku
jne.

tēlnieks m.
skatuves mākslinieks m.
dziedātājs m., dziedātāja f.
pianists m., pinaniste f.

vijoles mākslinieks m.

kujur
nāitleja
laulja, lauljanna
pianist (klaveriku'nstnik),
—i, —i, —i e. —isse,
—ide, —isid
viuliku'nstnik

22

Mājās

Kur ir aka? Lejā pagalmā.
Šeit ir spainis. Atnes (atnesiet) ūdeni!

Akas ūdens. Lietus ūdens.

Palidzi man notīrīt (no mizot) kartupeļus!

Šeit ir atslēga (ā).

Ej uz pagrabu. (Aizej uz pagrabu) un atnes ar šo kurvi kartupeļus.

Vajadzēs iekurt krāsni.

Jāsaskalda un jāsažāgē malka.

Mūsu malkas būra durvis ir trešās, skaitot no kreisās puses.

Bērza (ā) malka. Ass priežu malkas.

Nedeg (—, ā). Šeit ir tāss.

Krāsns ir kurināta.

Man jāuzmazgā grīda.

Kur ir grīdas lupata?

Izslauki vispirms! Šeit ir grīdas birste, slotā.

Te ir dūmains.

Istabas jāizvēdina.

Kodus

Kus on kaev? All ūes.

Pang on siin. Too (tooge) vett!

Kaevuvesi. Vihmavesi.

Aita mul koorida kartuleid!

Siin on vōti.

Mine keldrisse ja too selle korviga kartuleid.

Tarvis ahi kūdema panna.

Tuleb lōhkuda ja saagida puid.

Meie kuuri uks on kolmas, vasakult lugesdes.

Kasepuu. Sūld mā'nnpuid.

Ei pōle. Siin on tohik.

Ahi on kōetud.

Ma pean pesema pōrandat.

Kus on pōrandalapp?

Pūhi esiteks. Siin on pōrandahari, luud.

Siin on suitsune.

Tube peab ōhutama.

Puķes ir novītušas.

Aplej! Tikai ne ar pārāk aukstu ūdeni. Paņem drusku siltu klāt.

Vai tev ir pelēks (ā, ā) diegs?

Gribu salāpīt savas zeķes.

Šujmašīna.

Veļa ir sausa. Vari sākt gludināt.

Lilled on nārtsinud.

Kasta! Aga mitte liiga külma veega. Vōta natuke sooja juurde.

Teie trepp on vāga jārsk.

Kas sul on ha'lli lōnga?

Tahan nōeluda oma sukke.

Ōmblusmasin.

Pesu on kuiv. Vōid hakata triikima.

aka f.

spainis m.

krāsns f.

būris m., šķūnis m.

grīda f.

lupata f.

tāss f.

slotā f.

vīst, (novīst) —u (—i, —),
vītu (vīti, vīta)

apliet, -leju (-lej, -lej), —lēju,
(lēji, —lēja)

liet

kaev, —u, —u, —u e. —usse,
—ude, —usid

pang (āmber, āmbri), —e,
—e, —e e. —esse, —ede,
—i

ahi, ahju, ahju, ahju e. ah-
jusse, ahjude, ahjusid e.
ahje

kuur, —i, —i, —i e. —isse,
—ide, —isid e. —e

pōrand, —a, —at, —asse,
—ate, —aid

lapp, lapi, —i, —i e. lapiisse,
—ide, —isid e. —e

tohik, —u, —ut, —usse,
—ute, —uid

luud, luua, —a, —a e.
luuasse, —ade, —i,
—adese e. luuisse

nārtsi|ma, —da, —n jne.

kast|ma, kasta, —an (kā
o s t m a)

vala|ma, —da, —n jne.
kalla|ma, —ta, —n jne.

lāpī|t, lāpu (lāpi, lāpa), —ju
(—ji, —ja)

adata f.

gludināt

nōelu|ma, —da, —n jne.

nōel, —a, —a, —a e. —asse,
—ade e. —te, —u

triiki|ma, —da, triigin (kā
r ä ä k i m a)

23

Jautājumi un atbildes

Kādas ir jūsu domas?
Vai nav taisnība? Vai ne?
Vai tu par to padomāsi?

Kādu padomu tu man dod?

Apstiprinot

Tiešām. Tieši. Šķietami
(Laikam).

Droši vien. Katrā ziņā.

Noteikti.

Protams. Zināms.

Bez šaubām.

Kāpēc gan ne.

Citādi tas **nemaz** nevar
būt.

Lai būtu tā! Lai notiek!

Noliedzot

Ne. Nē. **Nemaz**.

Pavisam ne.

Tieši pretēji (otrādi).

Es par to nejūsmoju (nesa-
jūsminos).

Tas neattiecas uz mani.

Gar to man nav daļas.

Küsimusi ja vastuseid

Mis on teie arvamine?

Eks ole tōsi? Eks ole?

Kas mõtled sa selle üle jā-
rele?

Mis nõu annad sa mulle?

Kinnitades

Tōesti. Just. Arvatavasti.

Kindlasti. Igatahes.

Tingimata.

Muidugi. Teadagi.

Kahtlemata.

Miks mitte.

Teisiti see ei võigi olla.

Olgu sedaviisi.

Eitades

Ei. Mitte. Ei midagi.

Ei sugugi.

Otse vastuoksa. Teisiti.

Ma ei vaimustu selle üle.

See ei puutu minusse.

Sellega pole mul tegemist,
asja.

Tas ir neiespējami. Tas nav iespējams.

Lieciet mani mierā!

Citreiz.

Nekādā ziņā.

Nekādējādi. Nekādā ziņā

Gar to man nav daļas.

See on võimatu.

Jätke mind rahule!

Teine kord.

Kogunisti mitte.

Ei kuidagi viisi.

See ei lähe mulle korda.

doma f. (*doma*)

domā|t, —ju (—, —), —ju (—jī, —ja)

taisnība f.

aizskār|t, **skār|t**, skaŗu (skar, skaŗ), —u (—i, —a)

attiekties, [attiecos] (attiecias, attiecas), (attiecās)

attiecība f. **sakars** m. **attiecības** f. pl.

atteikties, atteicos (atteicies, atteicas), atteicos (atteicies, atteicās)

trūk|t, **pietrūk|t**, [tarvitatakse alles 3. pöördes], —st, —a, manis (ģen.) trūkst — ma puudun, tevis, viņa trūkst — sa puudud, ta puudub

taust|t, —u, —īju; **lūko|t**, —ju, —ju; **pieskār|ties**, pieskaŗos, pieskāros

möte, mötte, —t, möttesse, —te, mötteid

mötle|ma, mötelda e. möelda, —n, —sin, mötelnud e. möelnud, möteldud e. möeldud, möteldakse e. möeldakse

õigus (*kā k õ n e l u s*)

puutu|ma, —da jne.

suhtu|ma, —da jne.

suhe, suhte, —t, suhtesse, —te, suhteid. **vahekord** (*kā k o r d*)

loobu|ma, **loovuta|ma**, —da jne. **ära ütleva**

puudu|ma, —da jne.

kompā|ma, kombata, —n, —sin, kombanud, kombatud, kombatakse, **katsu|ma**, —da jne. **puuduta|ma**, —da jne.

Apstākļu vārdi

a) Vieta f.

Skaties šurp! Liec šeit!
Sēžaties šeit! Vai tu še
(šeit) strādā? Es gribu no
šejienes aiziet.

Skrej turp! Lej tur!
Paslēpies tur! Zaķis tup
tur.

Viņš šķiras (atvadās) no
turienes.

Ko tu tur meklē?

Es atradu tur.

Nāc iekšā! Es jau esmu (ā)
iekšā.

Putns laižas no turienes
ārā.

Māte ir ārā. Pasauc brāli
no āra iekšā!

Raugies augšup! (Palūkojies
uz augšu!)

Celies augšā!

Augšā ir viena lielāka istaba.
No augšas krīt kvēpi (ā).

Ūdens tek (ā) lejup (uz
leju).

Lejā ir avots, strauts.

No lejas nāk savādas ska-
ņas.

Es aiziešu uz brītiņu citur.
Es biju citur.

Mani vecāki (ā) ir citur
piederīgi (ir cēlušies (ā)
no citurienes).

Määrsõnad

K o h t, koha, —a; p a i k,
paiga, —a, —a e. paigasse,
—ade, —u

Vaata siia! Pane siia!
Istuge siia! Kas sina töötad
siin?

Ma tahan siit ära minna.
Jookse sinna! Vala sinna!
Peida end sinna! Jānes kü-
kitab sääl.

Ta lahkub säält.

Mida sina säält o'tsid?

Ma leidsin säält.

Astu sisse! Ma olen ju sees.

Lind lendab seest (säält)
vä'lja.

Ema on vä'ljas. Kutsu vend
vä'ljast sisse!

Vaata ülespoole!

Tõuse üles!

Üleval on üks suurem tuba.

Ülevalt langeb tahma.

Vesi voolab alla.

All on a'llikas, oja.

Alt tuleb imelikke helisid.

Ma lähen natukeseks mujale.

Ma olin mujal.

Minu vanemad on mujalt
pärit.

Kur mēs tā tiksim?
Kur es esmu (ā) nonākusi?
Kur tu biji?
Kur tu to atradi?
Putni laižas visur (uz visām
pusēm).
Labi cilvēki (ā) atrodas
visur.
No visām pusēm atskan
balsis.

Tā tu **nekur** nenokļūsi.
[Tā tu **nekur** netiksi.]
Tāds stāds vairs **nekur**
neaug.
To tu **nekur** neatradīsi.
Vai māsa aizceļos tālu?
Viņš nav **nekur** tālu bijis.

No kaut**kuri**enes viņš
nāca un kaut**kur** viņš
gāja, bet no kurienes un
uz kurieni, to noteikti ne-
zina **neviens**.

Nāc tuvāk!
Ko tālu meklē, to tuvu at-
rod.
Vietām pelnos (ā) vēl kvēlo
(ā) ogles.

b) L a i k s

Tūliņ (**tūlit**) paklausī!
Drīz maize izbeigsies (būs
galā).
Cīrulis sāk lirināt jau agri
pavasārī un dzied līdz
pat vēlāi (ā) vasarai.

Ko vari šodien padarīt, ko
neatliec uz rītu.

Kuhu me nōnda jōuame.
Kuhu ma olen sattunud?
Kus sa olid?
Kust sa seda leidsid?
Linde lendab kōikjale (īga-
le poole)
Hāid inimesi leidub kōik-
jal (igal pool).
Kōikjalt kostab hāāli.

Nōnda sa ei jōua kuhugi.
Selline taim ei kasva enam
kuskil.
Seda ei leia sa kuskilt.
Kas ōde reisib kaugele?
Ta ei ole kuskil kaugel ol-
nud.
Kuskilt ta tuli ja kuhugi ta
lāks, aga kust ja kuhu,
seda ei tea kindlasti
keegi.

Tule lähemale.
Mida kaugelt o'tsitakse, seda
lāhedalt leitakse.
Paiguti hōōguvad tuhas veel
sōed.

A e g

Otsekohe (jalamaid) kuula!
Varsti saab leib otsa.
Lōoke hakkab lōōritama
juba varakult (vara) ke-
vadel ja laulab kuni hilja
suveni.
Tānasida toimetusi āra
viska homse varna.

Pirms gailis iedziedājās,
spoks (ķēms) (ā) bij pazudis.

Nesen pazaudēju visu savu mantību.

Arvien viņa ir bijusi nepaklausīga.

Jau sen viņa ir tāda mānīcīga.

Vēlāk (ā) viņš kļuva netīcīgs.

Pašlaik ir jau pārāk vēls (ā).

Tad soļo (steidzies) ātrāk.
Šogad būs mīksti, gaļi lini.

Turpmāk. Bieži. Reti (ā).

Biežāk. Retāk (ā).

Brīžiem (šad tad).

Laiku pa laikam iegaudojas vējš.

Pa vakaru (ik vakaru).

No rītiem (ik rītu).

c) Veids. Mērs (ā).

Visas grāmatas pa galdu izklaidus (izmētātas (ā)).

Taisni (tieši) tu esi vainīgs.

Labi. Pilnīgi.

Pa pusei. Citādi.

Gluzi. Vienkārši. Slikti (ļauri).

Pēkšņi. Reizē.

Pamazām. Cītīgi.

Pēc kārtas (pēc rindas). Atkārtoti.

Trokšņaini.

Enne kui kukk laulis, oli to'nt kadunud.

Hiljuti kaotasin ma terve oma varanduse.

Alati on ta olnud sõnakuulmatu.

Juba ammu on ta selliselt ebausklik.

Pärast ta muutus uskumatuks.

Praegu on juba liiga hilja.

Siis kõnni rutemini.

Tānavu saab pehmeid, pikki linu.

Edaspidi. Tihti (sageli). Harva.

Sagedamini. Harvemini.

Ajuti (vahetevahel).

Ajuti ulub tuul.

Õhtuti (iga õhtu).

Hommikuti (iga hommiku).

Vii s. Määr.

Kõik raamatud asuvad laual laiali.

Just sina oled süüdi

Hästi. Täitsa, täiesti.

Pooliti. Teisiti.

Hoopis. Lihtsalt. Halvasti.

Äkki. Ühtlasi (ühtaegu).

Pikkamisi. Usinasti.

Ridamisi. Kordamisi.

Käratsedes (käraga).

Uz sāniem, augšpēdu (ā) (uz muguras), gaŗšļaukus, uz ceļiem.	Kūlili, selili, pikali, pōlvili.
Tikko. Tikai. Tikai. Tiklīdz.	Vaevalt. Ainult. Alles. Nii-pea.
Mums ir tikai viena istaba.	Meil on ainult üks tuba.
Tikai nupat vēl atnācām mājās.	Tulime alles nūudsama koju.
Kājām. Braukšus. Jāšus.	Jalgsi. Sōites. Ratsa.
Stāvus. Slīpi, (šķībi, greizi).	Pūsti. Viltu.
Gandrīz. Varmācīgi (ar varu).	Peaaegu. Vāgisi.
Slepus (ā). Klusu. Klusām.	Salaja. Vait. Vaikselt.
Piesardzīgi; uzmanīgi.	Tasa; tāhelepanelikult, ette-vaatlīkult.
Īsi.	Lūhikeselt. Lūhidalt.
Skaļi. Skaļāk.	Valjusti. Valjemini.
Lēnām (ā). Gaŗlaicīgi. Lēnāk (ā).	Aeglaselt. Igavalt. Aegla-semalt.
Man kļuva gaŗlaicīgi.	Mul hakkas igav.
Viņš kļiedza dusmīgi.	Ta karjus vihaselt.
Sirsnīgi. Draudzīgi.	Sūdamlīkult. Sōbralīkult.
Cieši, stipri. Vaļā. Vaļīgi.	Kōvasti. Tugevasti. Lahti.
Atklāti. Tiešām. Pareizi.	Lōdvalt.
Aplam. Velti.	Avaralt. Tōesti. Ōieti.
Pazemīgs, pazemīgi.	Valesti. Asjatult.
Pacietīgs, pacietīgi.	Alandlik, alandlikult.
Nepacietīgs, nepacietīgi.	Kannatlik, kannatlikult.
Pateicīgs, pateicīgi.	Kārsitu, kārsitult.
Nepateicīgs.	Tānulīk, tānulīkult.
Nekaunīgs (bezkaunīgs), nekaunīgi.	Tānamatu.
Sevišķi.	Hābitu. Hābematult.
Rūgts. Rūgti.	Eriti.
	Kibe. (Mōru.) Kibedasti.

apstākļis m.

māte f.

brālis m.

tecē|t, tekū (ä) ^{Va} (teci, tek (ä)),
—ju (—ji, —ja)

plūst, —u (—i, —), plūdu
(plūdi, plūda)

avots m.

vecāki (ä) m. pl.

skaņa f.

balss f.

māsa f.

kvēpi (ä) m. pl.

pelni (ä) m. pl. *(pepeļi)*

mērs (ä) m. *(mērs)*

asjaolu, —, —, -ollu e.

—sse, —de, —sid

ema, —, —, emma e. —sse,

—de, —sid e. emi

vend, venna, —a, —a e.

vennasse, —ade, —i

voola|ma, —ta, —n jne.;

jooksma; valgu|ma —da
jne.

hoova|ma, —ta; (laiālt voo-
lama)

a'llika|s, —, —t, —sse, —te,
—id

vanema|d pl., —te, —id

heli, —, —, helli e. —sse,
—de, —sid

hāil, —e, —t (kā keel)

ōde, ōe, —, ōtte e. ōesse,
—de, —sid

tahm, —a, —a, —a e. —asse,
—ade, —u

tuhk, tuha, —a, —a e. tu-
hasse, —ade, —i

määr, —a, —a, —a e. —asse,
—ade, —asid e. —i

25

Īpatnēji izteicieni

Runāties, parunāties.

Pļāpāt.

Vajāt.

Uzvilkēt zābakus.

Sakarsēt.

Sabiedēja.

Paturēt prātā.

Erilisi lauseid

Juttu ajama, vestlema.

Tūhja juttu ajama (lobi-
sema, lorama).

Taga ajama, kiusama.

Saapaid jalga tōmbama.

Kuumaks ajama.

Ajas hirmu peale.

Meeles pidama.

Vārdu turēt.
Apspriesties. Norēķināties.
Tiesāt (turēt tiesu).
Nepārtraukti.
Debesis apmācas.
Zaķis ziemu paliek balts.
Satumsa.
Iziet pie vīra (apprecēties).
Atvērties.
Izdoties.
Ej ratā!
Saturēt.
Ir slikta atmiņa.
Ar labu atmiņu.
Trauks netura ūdeni.
Novalkātas (nonēsātas (ā))
drēbes.
Izturēties, uzvesties.
Cienīt.
Vairāk mīlēt (turēt par dār-
gāku).
Tā viņam vajadzēja.
Apciemot. Iet ciemā.
Lūdzu apciemojat mani.
Paliekat veseli (ā, ā) !
Lietus pāriet.
Atstāj! (Pamet! Pārtrauc!)
Elpa (ā) krūtīs aizrāvās.
Aizturēt elpu (ā).
Lūdzu piedošanu!
Mēs apspriežamies.
Neko darīt.
Kaķis ņurrā.
Ne mūžam!
Salaulāties.
Atpūsties.

Sōna pidama.
Aru pidama. Lōpuarvet
tegema.
Kohut mōistma.
Vahetpidamata.
Taevas lāheb pilve.
Jānes lāheb talvel valgeks.
Lāks pimedaks.
Mehele minema.
Lahti minema, avanema.
Korda minema.
Mine metsa!
Kinni pidama.
On halb mālu.
Hāā meelespidaja.
Anum ei pea vett.
Peetud riided.
Kāituma.
Lugu pidama, austama.
Ka'llimaks pidama.
See on talle paras.
Kū'lla minema.
Palun mind külastada.
Jāāge terveks!
Vihm jāāb (lāheb) ūle.
Jāta jārele!
Hing jāi rindu kinni.
Hinge pidama.
Palun andeks!
Me peame aru.
Mis sa teed āra. (Pole pa-
rata.)
Ka'ss aĵab nurru.
Ei iĵanes!
Abielluma.
Jalgu puhkama.

Esmu (ä) paēdis.	Kõht on täis. (Ma olen söönud.)
Esmu (ä) izsalcis.	Kõht on tühi. (Olen nälgane.)
Gar to tev nav daļas.	See ei lähe sulle korda.
Nav vērts.	Ei maksa.
Tas man pa prātam.	See on mulle (minu) meelejärele.
Tišām. Labprāt.	Meelega. Meeleldi.
Grēkus (ä) sūdzēt.	Meelt parandama. (Pattu kahetsema).
Man nav prātā. (Es neatceros).	Mul ei ole meeles. (Ma ei mäleta).
Aizmirst. (Iziet no prāta.)	Unustama. (Meelest minema.)
Iedomāties.	Meelde tulema.
Atgādināt.	Meelde tuletama (meenutama).
Paliek prātā. Glaimot.	Jääb meelde. Meelitama.
Iedomīgs. Viegļprātīgs. Skumīgs.	Isemeelne. Kergemeelne.
Patstāvīgs. Vājprātīgs.	Raskemeelne.
Vienprātīgi. Patīkams.	Iseseisev. (Kindla meelega.)
Neapdomīgs.	Nōdrameelne.
Augstprātīgs. Jūtelīgs (sentimentāls).	Ūksimeeli. Meelikas, meeldiv. Meeletu.
Brīvdomīgs. Veciem (ä) ieskatiem.	Kōrgimeelne, upsakas. Hārdameelne.
Abējādi.	Vabameelne. Vanameelne.
Taisies, kā tiec! (kā pazūdi).	Mōlematpidi.
Aprīt.	Ka'si minema!
Laiku pavadīt.	Nahka panema.
Vīrietis. Sieviete.	Aega veetma.
Jokdaris.	Meesterahvas. Naisterahvas.
Pārmest.	Naljhammas.
Spietot.	Ettē heitma.
Aizmest.	Peret heitma.
	Āra heitma.

Atmest. Viņš ir atmetis
smēķēšanu.

Nemt pār padomu.

Neņemiet jaunā!

Es šeit jūtos labi.

Man ir auksti. (Man salst.)

Man slāpst.

No galvas mācīties. No
galvas pateikt.

Viņš sāka nevaldāmi smie-
ties.

Apģērbties.

Atģērbties. Nogērbties. (Iz-
ģērbties.)

Te nu bij! Toties mazāk.

Vārdu pa vārdam. Burtiski.

Velc svārkus mugurā!

Novelc zābakus!

Meitene sūta jums sveicie-
nus.

Kas tev kait? (Kas tev vai-
nas?)

Deguns (ā) asiņo. (No de-
guna (ā) tek (ā) asinis.)

Par to nekas. (Nekas.)

Viņš neliekas manot.

Pirms gaismas. (Pirms rīt-
ausmas.)

Svīst gaisma.

Darīt nedarbus. (Palaid-
noties.)

Darīt muļķības. (Ālēties.)

Nemuļķojies! Neāksties!

Būt pilnā.

Viņš ir burās.

Pa to starpu.

Bez izņēmuma (ā).

Maha jātma. Ta on suite-
tamise maha jātnud.

Nōuks vōtma.

Ārge pange pahaks!

Mul on siin hāā olla.

Mul on kū'lm.

Mul on janu.

Pāhe ōppima. Peast üt-
lema.

Ta pistis naerma.

Riietuma.

Riidest lahti vōtma. (Lahti
riietuma.)

Sāh sulle! Seda vähem.

Sōna-sōnalt. Tāht-tāhelt.

Tōmba kuub se'lga!

Tōmba saapad jalast āra!

Tūtarlaps saadab teile ter-
visi.

Mis sul viga on?

Nina jookseh verd.

Ei tee viga. Ei ole viga.

Ta ei tee vā'ljagi.

Enne valget.

Vāike valge on vā'ljas.

Koerust tegema, vallatama.

Vigurit tegema.

Āra tee vigurit!

Tāis olema. (Purjus olema.)

Ta on purjus.

Vahepeal, vaheajal.

Erandita. (Viimane kui
ūks.)

Kaut tu nāktu!
Iet vai neiet?
Jums būs šeit gaļlaicīgi.
Drīz būs ziema.
Es samaksāšu tirgotājam
rēķinu.

No kā tu esi dabūjis maizi?

Viņš ir palicis bez darba.
Ko jūs par to domājat?

Tu taču neesi uz mani dus-
mīgs.

Uz to Jums nav nekā ko
teikt.

Vai Jūs man ko teicāt?

Es gribu sargāties no sli-
mībām.

Tev jāmazgājas.

Tev jāmazgājas.

Nāc mazgāties!

Lielāks daudzums (lielākā
daļa) ļaužu ir aizgājuši.

Jums ir tās pašas kļūdas.

Kuŗš no abiem ir padarījis
šo nedarbu?

Mēs pieviļam viens otru.

Viņi sūdzas viens par otru.

Viņi plēšas.

Starp viņiem izceļas strīdus.

Katrs to tic.

Tuleksid sa ometi!
Minna vōi mitte minna?

Teil läheb siin igavaks.

Ta'lv saabub varsti.

Ma tasun kaupmehele arve
āra.

Kelle käest sa oled leiba
saanud?

Ta on jäänud tööta.

Mis (mida) teie sellest ar-
vate?

Ega sa ei ole kuri minule.

Sellepeale pole Teil ühtegi
ütlemist.

Kas Teie ütlesite mulle mi-
dagi?

Ma tahan end haiguste eest
hoida.

Sul tuleb end pesta.

Sa pead end pesema.

Tule ennast pesema!

Suurem hulk rahvast on āra
lāinud.

Teil on needsamad vead.

Kumb teist on seda kurja
teinud?

Meie petame teineteist.

Nemad kaebavad teineteise
peale.

Nemad peksavad üksteist.

Nende vahel tõuseb riid.

Igamees usub seda.

*

Aiz mājas ir dārzs.
Aiz mājas gribu stādīt šo
koku.

Tu stāvi gaismai priekšā.
Ej nost no gaismas!
Neej gaismai priekšā!
Nestāvi gaismai priekšā!
Atnācu šurp sakarā ar šo
sludinājumu.

(Atnācu šeit uz šī sludi-
nājuma pamata.)

Pie grāmatas bij pielīmēta
(ā) zaļa zīmīte.

Es atslējos (atbalstījos) pie
koka.

Viņš ir bērnišķīgs.

Viņš uzrāpās kokā.

Norāpās no koka.

Bez manis ir vēl citi.

Pakavējaties mūsu vidū!

Grāmatu skaits ir pieau-
dzis (pavairojies) piec-
desmitkārtīgi.

Par to nav ko runāt.

Gājām pāri ielai.

Zaglis gāja ap māju.

Apņēma mani cieši.

Bezdelīgas laižas tuvu gar
zemi.

Kuģis gāja pa straumei, pa
vējam.

Ejam pret kalnu. (Kāpsim
kalnā!)

Viņš veda mani aiz rokas.
Kopš rudens viņš ir slim.

Maja taga on aed.
Maja taha tahan istutada
seda puud.

Ta tuleb maja tagant.

Sa seisad valge ees.

Mine valge eest āra!

Āra mine valge ette!

Āra seisa valge ees!

Tulin siia selle kuulutuse
jārgi (põhjal).

Raamatu külge oli kleebitud
roheline sedel.

Ma nōjatusin puu najale.

Ta on lapseohtu.

Ta ronis puu otsa.

Ronis puu otsast maha.

Peale minu on veel teisi.

Viibige meie keskel!

Raamatute arv on kasvanud
viiekümne kordselt.

Selle üle pole midagi rāā-
kida.

Lāksime üle tānava.

Varas kāis ūmber maja.

Vōttis minu ūmbert kinni.

Pāāsukesed lendavad ligi
maad.

Laev lāks pāri voolu, pāri
tuult.

Lāheme ūles mākke. (Ro-
nigem mākke!)

Ta vedas mind kāttpidi.

Sūgisest saadik ta on haige.

Viņš teicās iet uz lasītavu. Ta ūtles minevat lugemis-
lauda.

*

- Saimnieks un kalps sastrī-
dējās.
Es un mans brālis gājām
peldēties.
Divi vīri nāca mums pretī.
Pāris gadu pagāja [no tā
laika].
Lūk, tie divi vīri atkal nāk
pa ceļu!
Pēdējie trīs gadi pagāja
ātri.
Pulks mūsu ciema zēnu (ā)
aizgāja kaimiņciemā uz
svētkiem (ā).
Bars cilvēku (ā) izceļoja.
Vīri gāja uz darbu.
Gada tirgū cilvēki (ā)
kustējās šurp turp.
Rudzi auga skaisti.
Bija priecīgs.
Lieta šķiet šaubīga.
Liekas būt auksts.
Jūra liekas vētraina (ā).
Paša rīkstes ir sāpīgas.
Puika bij mūžīgs palaidnis
(nebēdnis).
Esam (ā) vienas mājas
iedzīvotāji.
Uzvalku vīram bij divi.
Mans brālis reiz nu ir
tāds.
Jūra liekas vilņojot.
- Peremees ja sulane lāksid
tūlli.
Mina ja mu vend lāksime
suplema.
Kaks meest tuli meile
vastu.
Paar aastat lāks sest mōōda.
Nāe, kaks meest tulevad
jälle mōōda teed!
Viimased kolm aastat lāk-
sid ruttu mōōda.
Salk meie küla poisse lāks
naaberkülla peole.
Hulk inimesi rändas välja.
Mehi lāks tööle.
Laadal liikus inimesi edasi-
tagasi.
Rukis kasvas ilus.
Oldi rōōmus.
Asi paistab kahtlane.
Ilm tundub olevat kü'lm.
Meri näib olevat tormine.
Omad vitsad on valusad.
Poiss oli igavene vōrukael.
Oleme ühe maja elanikke.
Ülikondi oli mehel kaks.
Mu vend on juba kord sää-
rane.
Meri näib lainetavat.

Jau viņa jaunie svārki ir nosmērēti (ā, ā).

Sokrats bij kāds slavenākais (ā) veco (ā) laiku cīnītājs par taisnību.

Jaunam būt — tas ir: nest pavasari sirdī un dzirdēt pavasara šalkoņu.

Vīri bij dusmīgi nesapņemtās (ā) algas dēļ.

Vai cilvēki (ā) nav dažādi?

Jūs bijāt ļoti labs pret mani.

Esat (ā) tik labs! (Esiet tik laipni!)

Spēles dalībnieku bij seši.

Šie divi vīri ir ļoti pieklājīgi.

Lielākā daļa darbinieku ir taisni nepiemēroti (ā) sava uzdevuma (ā) izvešanai.

Visi trauki bij ūdenspilni.

Vai zābaki ir gatavi?

Brālis sauc māsu istabā.

Saucu brāli istabā.

Brāli sauca istabā.

Niknus suņus jāpiesien ķēdē. (Nikni suņi piesienami „ ”)

Centīgais (centīgo) pie darba nav jāspiež.

Katrs grib, lai viņam uzticētos (ā).

Kas prot skatīties, ierauga pasaulē dažu ko, kā citi neievēro (ā).

Juba ta uus kuub on määritud.

Sokrates oli vanaaja kuulsamaid tõe eest võitlejaid.

Noor olla on kevadet rinna sees kanda ja kevade kohinat kuulda (G. Suits).

Mehed olid vihased saamata jäänud palga pärast.

Eks inimesi ole igasuguseid?

Teie olete väga hää minu vastu.

Olge hääd!

Mängust osavõtjaid oli kuus.

Need kaks meest on väga viisakad.

Suurem osa tegelasi on õige saamatud oma ülesande teostamisel.

Kõik anumad olid vett täis.

Kas saapad on va'lmis?

Vend kutsub õe tuppā.

Kutsusin venna tuppā.

Vend kutsuti tuppā.

Tigedad koerad tuleb panna ketti.

Virka pole vaja tööle sundida.

Igaüks tahab, et teda usaldataks. ✓

Kes vaadata oskab, näeb maailmas mõndagi, mida teised tähele ei pane.

Vecos (ä) laikos gājuši uz
krustceļiem dzīt burvības.
Reiz gājis vīrs uz lāču
medībām.
Avīzi pasūtīja uz trim
mēnešiem.
Labība nogatavojas rudenī.
No tā man pietiks visam
mūžam.
Es atteicos no šī piedāvā-
juma.
Esmu (ä) pret to ļoti vēs
(ä).
Kājumbas sacīkste beidzās
ar attiecību viens pret
divi.
Viņu attiecības ir ļoti vēsas
(ä).
Tas neattiecas uz lietu.
Tas neattiecas uz mani.
Tie ir līdzīgi, bet ne vie-
nādi.
Tas nevar atvietot pazu-
dušo.
Galds novietojams šeit.

Vanasti olevat kaidud risttee-
del noidust tegemas.
Kord laanud mees metsa
karujahile.
Ajaleht telliti kolmeks
kuuks.
Pölluvili va'lmib sügiseks.
Sellest jätkub mulle elu-
ajaks.
Ma loobusin sellest pakku-
misest.
Mina suhtun sellesse väga
külmalt.
Jalgpallivõistlus lõppes suh-
tega üks kahe vastu.
Nende vahekord on väga
kü'lm.
See ei puutu asjasse.
See ei puutu minusse.
Need on sarnased, kuid
mitte võrdsed.
See ei vői asendada kadu-
nut.
Laud tuleb asetada siia.

*

Tikko viņu uzaicināju, viņš
bij tūlīt nācējs.
Meitene jau laba ganos gā-
jēja.
Tas vairs nav dzīvotājs.
Kad vakars klāt, tad nu
viņš man lielais strād-
nieks.

Vaevalt sain teda kutsuda,
kui ta otsekohe tuli.
Tūtarlaps on juba paras
karjuseks-mineja.
Ei ole enam loota, et see
elab.
Kui õhtu käes, siis on ta
mul suur tööline.

Kāds zirgs tev labāk patīk:
melns (ā) vai balts?

Kuŗš zirgs tev labāk patīk:
melnais (ā) vai baltais?

Tas grūtais darbs nu pada-
rīts.

Manas jaunās drēbes no-
zagtas.

Drānu vairs nav.

Dod labo roku!

Taisnākais ceļš visīsākais.

Mīļais draugs, raksti man
drīz!

Cienījamo biedri!

Manējie visi sveiki, veseli
(ā, ā).

Akls aklam ceļu rāda.

Man trūkst padoma.

Kā tev vēl vajaga?

Viņa lūdz maizes.

Sanāca bez gala ļaužu.

Istabā dūmu stāvēja biezs.

Vezums (ā) malkas.

Tas pats ir labu labais.

Atskanēja mežu meži.

Vēja lauza ābele.

Ko tu tur atkal smeļ?

Kliedz tavu kliegšanu.

Jauneklis bij vidēja au-
guma, tumšu seju.

Putni laižas bariem.

Abi vienā vecumā (ā).

Viņš tagad skaidrā.

Viņi mirst badā.

Missugune hobune meeldib
sulle rohkem: must vōi
valge?

Kumb hobune meeldib sulle
paremini: must vōi valge?
See raske töö on nüüd
tehtud.

Minu uued rōivad on va-
rastatud.

Rōivaid ei ole enam.

Anna oma parem kāsi!

Kōige sirgem tee on kōige
lūhem.

Armas sōber, kirjuta mulle ✓
varsti!

Lugupeetud se'itsimees!

Minu omaksed on kōik ter-
ved.

Pime näitab pimedale teed.

Olen nōuta.

Mida sul veel tarvis läheb?

Ta palub leiba.

Tuli kokku otsatu hulk
inimesi.

Toas oli õhk suitsust paks.

Koorem puid.

Seesama on väga hää.

Kōik metsad kajasid vastu.

Tuulest murtud õunapuu.

Mis sa säääl jälle naerad?

Karjub mis hirmus.

Noormees oli keskmist
kasvu, tõmmunāoline.

Linnud lendavad parvedena
(parves).

Mōlemad on ühevanused.

Ta on nüüd kaine.

Nemad surevad nä'lga.

Jau zēns (ā) būdams viņš
 cietis badu.
 Viens bij liels spēkā (ā), otrs
 gudrībā.
 Iet vienā iešanā.
 Viņi strādāja divatā.
 Iesim ogās! Brauksim vie-
 sos!
 Tur nebūs vis viens cilvēks
 (ā) vien, kas klausās.
 Viss nav zelts (ā), kas spīd.
 Cikiem jāiet uz lauku?
 Vieninieki. Desmitnieki.
 Dzīvot vienās bailēs.
 Vīram būs vairāk strādāt
 nekā sirmgalvim.
 Tev jādzeļ tēja bez cukura.
 Tev vajaga dzert tēju bez
 cukura.
 Tevis te nevienam neva-
 jaga.
 Man nav ne brāja, ne
 māsas.
 Es neesmu (āā) viņas brālis.
 Stundu ilgi. (Stundu laika).
 Brīdi vēlāk (ā).
 Pēc kāda laika.
 Iekāpa pa logu.
 Glūnēja pa durvju šķirbu.
 Runā pa miegam.
 To viņš teica pa jokam.
 Pa vienam (pa vienai).
 Juba poisikesena kannatas
 ta nā'lga.
 Ūks oli suur võimuga, teine
 — tarkusega.
 Käib vahetpidamata (ühthe-
 soodu).
 Nemad töötasid kahekesi.
 Lähme marjule! Sõitkem
 külla!
 Sää! ei saa olema ühtki ini-
 mest, kes kuulaks.
 Kõik ei ole kuld, mis hiil-
 gab.
 Kui mitu peavad minema
 põllule?
 Ühelised. Kümmelised.
 Elama alatises hirmus.
 Mees peab rohkem töötama
 kui ha'llpää.
 Sul tuleb juua teed ilma
 suhkruta.
 Sa pead jooma teed ilma
 suhkruta.
 Sind ei ole siin tarvis kel-
 lelegi.
 Mul ei ole venda ega õde.
 Ma ei ole tema (naisisiku)
 vend.
 Tu'nd aega.
 Tükk aega hiljem.
 Tüki aja pärast.
 Astus akna kaudu sisse.
 Vahtis ukse prao vahelt.
 Räägib unes.
 Ta ütles seda na'lja pärast.
 Ükshaaval.

Pa diviem, pa trim, pa
pāriem.

Man ir visa kā pa pilnam.

Dzirdēju pa ausu galam.

(Tikko dzirdēju).

Vīrs esot (ā) iedzīvojies par
lielu lielo kungu.

Par laimi viņš nebij
dusmīgs.

Viņa nokļuvusi bīstamā
stāvoklī.

Nākamā dienā man patī-
kams darbs.

Atražu viņus rājamies.

Dzeņams trauks.

Iebraucamā vieta!

Nebeidzami smiekli.

Pusnakti dzirdēts (ā) bērns
(ā) raudam.

Smiekli nāk.

Diezgan smiets, diezgan
diets.

Lieli vīri izauguši, nešūpoti
neauklēti (ā).

Viņš aizgāja, ne vārda
nesacījis.

Nu viņai gribot negribot
bij jāklausa saimniecei.

Lugas saturs sekošs (ā).

Ko nu gaidīt! Nu tik brauk-
šana!

Lai netura mani par muļķi!
Vienalga, lai domā par
mani ko grib!

Kahekesi, kolmekesi, paa-
riti.

Mul on kõigest küll (vil-
land).

Kuulsin poole kõrvaga.
(Kuulsin vaevalt).

Mees olevat saanud suu-
reks härraks.

Õnneks ta ei olnud vihane.

Ta on sattunud kardeta-
vasse olukorda.

Järgmisel päeval on mul
meelikas töö.

Leidsin neid (tõrelemas)
noomimas.

Jooginõu.

Sissesõiduhuov.

Lõputu naer.

Kesköö! kuulnud last nut-
vat.

Tekitab naeru.

On küllalt naerdud ja tant-
situd.

On suurteks meesteks kas-
vanud kiigutamata, hel-
litamata.

Ta läks minema sõna lau-
sumata.

Ta pidi tahes või tahtmata
perenaise sõna kuulma.

Näidendi sisu on järgmine.

Mida nüüd oodata! Nüüd
on aeg sõita.

Ärgu pidagu mind lo'lliks!

Ükskõik, mõteldagu (mõel-
dagu) minust mida tahes.

Meklēju viņu visu cauru
dienu.

Atnesa pienu vakariņām.

Dēls (ā) ne katreiz tē-
vam (ā) līdzīgs.

Baro nu suni, kad vilks jau
lopos!

Viņš man draudēja.

Es uzticos tev.

Man tevis žēl (ā).

Man tas ir apnicis.

Pārsteigt. Apliecināt.

Atzīt.

Atnest. Aiznest (aizvest).

Vai tu jūti sāpes?

Vai tu viņu pazīsti?

O'tsisin teda kogu pāeva.

Tōi piima õhtusõogiks.

Igakord poeg ei ole sar-
nane isale.

Toida nüüd koera, kui
hu'nt juba karjas!

Ta ähvardas mind.

Ma usaldan sind.

Mul on sinust kahju.

Olen sellest tüdinenud.

Üllatama. Tu'nnistama.

Tunnustama.

Tooma. Viima.

Kas sa tunnend valu?

Kas sa tunnend teda?

vajā|t, —ju, (—, —), —ju
(—ji, —ja)

atvēr|ties, atveros (atveries,
atveras), —os (—ies, —ās)

izdo|ties, —das, izdevās (tar-
vitatakse alles 3. pöördes)

cieni|t, cienu (cieni, ciena),
—ju (—ji, —ja)

izturē|ties, iztuross (izturies,
izturas) —jos (—jies,
—jās)

uzvesties, uzvedos (ā) (uzve-
dies, uzvedas (ā)), uzve-
dos (uzvedies, uzvedās)

atpūsties, atpūšos (atpūties,
atpūšas), atpūtos (atpū-
ties, atpūtās)

sūdžē|t, sūdzu (sūdzi, sūdž),
—ju (—ji, —ja)

kiusa|ma —ta (kā keelama)

avane|ma, —da, —n, —sin
jne.

korda minema

austa|ma, —da, —n, —sin
jne.

käitu|ma, —da, —n, —sin
jne.

käituma

puhka|ma, puhata, —n,
—sin, puhanud, puhatud,
puhatakse

kaeba|ma, kaevata, —n,
—sin, kaevanud, kaeva-
tud, kaevatakse

aizmirš|t, —tu (—ti, —t),
 —u (—i, —a)
sapņot|t, —ju (—, —), —ju
 (—ji, —ja)
atgādinā|t, atgādinu (atgā-
 dini, atgādina), —ju (—ji,
 —ja)
pavādī|t, pavadu (pavadi,
 pavada), —ju (—ji, —ja)
sūti|t, sūtu (sūti, sūta),
 —ju (—ji, —ja)
justies, jūtos (jūties, jūtas),
 jutos (juties, jutās)
smieties, smejos (smejies,
 smejas), smējos (smējies,
 smējās)
smaidī|t, smaidu (smaidi,
 smaida) —ju —ji, —ja)
mani|t, manu (mani, mana)
 —ju (—ji, —ja)
svī|st, ^(esp. ūvīt) —stu (—sti, —st),
 —du (—di, —da)
šviedri m. pl.
mulķis m. **mulķīgs** a d j.

unusta|ma, —da, —n, —sin
 jne.
unistama (kā unustama)
meenutama (kā kirjutama)
saatma, saata, saadan, saat-
 sin, saatis, saatnud, saa-
 detud, saadetakse
saatma
end tundma
naer|ma, —da, —an, —sin,
 —ris, —nud, —dud,
 —dakse
naerata|ma, —da, —n jne.
mārki|ma, —da, mārgin,
 —sin, —nud, mārgitud,
 mārgitakse
higista|ma, —da, —n, —sin
 jne.
higi, —, —, hikki e. —sse,
 —de, —sid
lo'll, —i, —i, —i e. —isse,
 —de, —sid e. —e; k o m p.
 —im, s u p. kōige —im
rumal, —a, —at, —asse,
 —ate, —aid, —atesse e.
 —aisse; k o m p. —am,
 s u p. —aim e. kōige —am
kaits|ma, —ta (= —ema,
 —eda), —en, —in (—esin),
 —nud (—enud), —tud
 (—etud), —takse (—e-
 takse)

- sargāt, glabāt**
- pievilt**, pieviļu (pievil, pievil), pievīlu (pievīli, pievīla)
- atslie|ties**, —nos e. atslejos, atslējos
- atbalsti|ties**, atbalstos, —jos
- laisties**, laižos (laidies, laižas), laidos (laidies, laidās)
- kustē|t**, kustu (kusti, kust), —ju
- kustē|ties**, kustos, —jos
- kustin|āt**, —u (—i, —a) —āju
- piemēro|t** (ā), —ju (ā) (—(ā), —(ā)), —ju (ā)
- piemēro|ties** (ā), —jos (ā) (—jies (ā), —jas (ā)), —jos (ā) (—jies (ā), —jās (ā))
- uzticē|t**, uzticu, —ju
- uzticē|ties**, uzticos, —jos
- skanē|t**, skanu (skani, skan), —ju (—ji, —ja)
- skandinā|t**, skandinu, —ju
- atskanēt** (vt. skanēt)
- lauz|t**, laužu (—, lauž), —u (—i, —a)
- lūz|t**, lūstu (lūsti, lūst), —u, (—i, —a)
- draudē|t**, draudu, —ju
- hoid|ma**, —a, hoian, —sin, —is, —nud, hoitud, hoitakse
- pet|ma**, —ta, —an, —sin, —tis, —nud, —etud, —etakse
- nōjatu|ma**, —da, —n, —sin jne.
- nōjatuma** e. nōjuma
- lenda|ma**, lennata, —n, —sin, lennatud, lennanud, lennatakse
- liiku|ma**, —da, liigun, —sin, —nud, liigutud, liigutakse
- liigutama**, liigutama end
- liigutama** (kā kirjutama)
- kohasta|ma**, —da, —n, —sin jne.
- kohastu|ma**, —da, —n, —sin jne.
- usalda|ma**, —da, —n, —sin jne.
- kōlama** (kā valama), **helli-sema**
- kōlistama**
- kajama** (kā valama)
- murdu|ma**, —a, murrān, —sin, —is, —nud, —tud, —takse
- murdu|ma**, —da, —n, —sin jne.
- āhvarda|ma**, —da jne.

pārsteigt, pārsteidzu (par-
steidz, pārsteidz), pārstei-
dzu (pārsteidzi, pārstei-
dza) üllatama (kā kirjutama)

atzīt, atzīstu (atzīsti, atzīst), tunnusta|ma, —da jne.
atzinu (atzini, atzina)

LUGEMISVARAKS

Latviešu tautas dziesmas

(Lāti rahvalaule)

Es uzkāpu kalniņā
meža balsis klausīties.
Oši, kļavi gaviļēja,
vītoliņi čivināja.

Ogre tek (ā) zanēdama (ā),
Daugaviņa — dunēdama (ā).
Ogre kārklu pieaugusi,
Daugaviņa — ozoliņu.

Zaķīts kļiedza, zaķīts brēca;
zaķam muiža nodegusi (ā).
zaķītim sadegusi (ā)
smalka kārklu istabiņa.

Bezdelīgas dziesma

Kamēr (ā) māte viesus vada,
tikmēr (ā) bērni (ā) gaļu
[cep (ā)].

Iztek (ā) tauki ugunī —
vidžū vidžu čirrks!

Cūciņa ceļu tek (ā),
sivēniņi — ceļa malu.
Austiņas kustināja,
kājiņas čabināja.

Rubenītis rubināja
purva bērza (ā) galiņā,
aicināja savus radus
pie bērziņa pumpuriem.

Šūpo mani māmuliņa
vālodzītes šūpulī,
lai es loku valodiņu
kā locīja vālodzīte.

Jūņa krāca, ne Daugava,
Ledu (ā) nesa, ne sidrabu.
Dzirnas rūca, ne pārkonis,
[(ā),
meitas mala, ne māmiņa.

Riti, riti rita rasa
pa ābeļu lapiņām.
Tā rit mans augumiņš
pa lautīņu valodām.

Rīta rasa noskaloja
rožu ziedu puteklīšus.
Es aizmirsu ļaunu vārdu,
labu vārdu dzirdēdama (ā).

Saulīt vēlu (ā) vakarā
sēžas zelta (ā) laiviņā.
Rītā agri uzlekdama (ā),
atstāj laivu līgojot.

Saulīt lasa uzlēkdama (ā)
zelta (ā) rasas lāsītes.

Tās nebija rasas lāses,
tās — bāreņu asaras.

Es šķitu saulīti
aizgājušu,
māmiņa mīlā
nomirusi.
Es šķitu lietiņu
nolijušu.
Bērniņi mīļie
raudājuši.

uzkāpt — ūles ronima, mil-
legi otsa ronima
kalns m. — māgi; kalniņš
dem.
mežs m. — mets
klausīties — kuulama
osis m. — saarepuu
kļavs m., kļava f. — vaher
gavilēt — hōiskama, rōō-
mustelema.
vītols m. — paju; vītoliņš
— dem.
čivināt — vidistama
Ogre — jōgi Lātis, Daugava
lisajōgi
tecēt — jooksmā, voolama
zanēt — kōlisema, hāālit-
sema
dunēt — kōmisema, kō-
mama
kārklis — pajupōōsas, vesi-
paju, hundipaju jne.
pieaugt — tāis kasvama
ozols — tamm

zaķis — jānes; zaķītis (za-
ķīts) dem.
kliegt — karjuma
brēkt — hādaldama, tōi-
nama
muiža f. — mōis
nodegt — āra (maha) pō-
lema
sadegt — āra pōlema
istaba f. — tuba; istabiņa
dem.
bezdelīga f. — pāāsuke
kamēr (ā) — kuna
vadīt — saatma, juhtima
viesis m. — vōōras, kūlaline
tikmēr (ā) — sel ajal
iztecēt — vālja voolama
uguns f. — tuli
vidžu vidžu čirrks — ono-
matopoeētīlīsi sōnu
cūka f. siga; cūciņa dem.
cūciņa ceļu tek, tāielīkult:
cūciņa tek pa ceļu.
pa — mōōda

- sivēns (ä) — pōrsas; sivē-
 niņš dem.
 mala — äär
 auss f. — kōrv; austiņa —
 dem.
 kustināt — liigutama
 kāja f. — jalg; kājiņa dem.
 čabināt — kabisema, sahi-
 sema panema
 rubenis, teteris m. — mōtus,
 teder
 rubenītis dem.
 rubināt — kudrutama
 purvs m. — soo
 gals m. — ots; galiņš dem.
 aicināt — kutsuma, meeli-
 tama
 radi m. pl. — sugulased
 bērzš (ä) m. — kask; bēr-
 ziņš dem.
 pumpurs m. — pung
 šūpot — kiigutama
 māte — ema, māmiņa, mā-
 muliņa māmulite dem.
 vālodze f. — vihmakass
 (peoleo-lind)
 vālozīte dem.
 šūpulis m. — kiik, häll
 lai — et (las')
 locīt — painutama
 valoda — keel, jutt
 valodiņa dem.
 jūra f. — meri
 krākt — mūhisema, nors-
 kama
 ledus (ä) m. — jāā
 sidrabs, sudrabs m. — hōbe
 nest — kandma, tooma
 dzirnas, dzirnas f., dzirna-
 vas f. pl. — veski
 rūkt — mūrisema
 pērkonis (ä) — mūristus
 meita f. — tūtar, tūdruk
 malt — jahvatama
 ritēt — veerema
 rasa f. — kaste
 ābele f. — ōunapuu
 lapa f. — leht; lapiņa dem.
 augums m. — kasv; keha
 augumiņš (augumiņis)
 dem.
 ļaudis — rahvas, inimesed
 ļautiņi dem. pl.
 noskalot — loputama, uh-
 tuma
 roze f. — roos
 zieds m. — ōis
 puteklis m. — tolm; putek-
 litis dem.
 aizmirst — unustama
 ļauns adj. — kuri, paha
 saule f. — pāike; saulite
 dem.
 vēlu (ä) adv. — hilja; va-
 karā — ōhtul
 sēsties — istet vōtma
 zelts (ä) m. — kuld
 laiva f. — paat; laiviņa
 dem.
 uzlēkt, uzlekt — tōusma
 atstāt — jātma
 ligot, šūpoties, ligoties —
 kiikuma

lāse f. — suur tilk; lāsīte
dem.
bārenis, bāris m. — vaes-
laps
asara f. — pisar
es šķitu, man šķita —
mulle nāis, et
aizgājusi — āra lāinud,
minema lāinud

mīja adj. (f.) — armas
nomirt, mirt — surema
nomirusi — surnud
lietus m. — vihm; lietiņš,
lietutiņš dem.
nolijis — sadanud
bērnis (ā) m. — laps; bēr-
niņš dem.
raudājis — nutnud.

Raiņa dzejoļi

Rainise luuletisi

Vienīgais draugs

Noguris patveries dabā,
bet stipram i tad tev ir jā-
[būt.

Daba tev nespēj būt draugs,
draugs sevim esi viens pats.

*

Vēro (ā), ko vari,
tādu darbu dari;
vēro (ā), kas esi,
tādu labu nesī.

Sirds tik grūta

Smagi, sēri (ā)
lauku mātes
elpa (ā) pūta.

Pāri pļavām
rudens tvaika
vēsmu (ā) sūta.

Vēsma (ā) drēbe
pelēkzīda (ā, ā)
miglas šūta.

Pērļu smaga
vīle velkas (ā)
liecas rūta.

Nobirst rūta,
nobirst astra — —
Sirds tik grūta.

Saujiņa ziedu

Ziedu zvaniņš

Zils ziedu zvaniņš!
Kad zilu ausmiņu tu
iezvani,
tad basām kājām skrien uz
pļavu ganiņš

*

Kļava

Klāj platas lapas kļava!
Tur zelta (ā) burtiem saule
prieku raksta,
tur ganam dusa, bitēm zie-
dos drava.

Sārtie ziedi

Jūs, sārtie ziedi!
man esat (ā) mīlassapņu
dzīvās ainas,
kas burvju krāsās plaukst
un vizot mainās.

Rudens dārzs

Mans rudens dārzs:
tev agri pārgājusi pirmā
salna;
kā aprāts bērns (ā) tu stāvi
sērs (ā) un bārs.

Ozola zars

Svaigs ozola zars!
tev vienam klājas pušķot
varoņkapus.
Tur guļ tev līdzīgs mūsu
spēks (ā) un spars.

Ziemcietis

Viens zaļums ziemu cieta:
cik salam varas, cauri bau-
dījis,
ceļ dzīves karogu uz zaļa
dzieta.

Vīteņu vīja

Vīteņu vīja:
tu senām (ā) drupām zaļu
segu (ā) aud,
ar skaistumu sedz visu, kas
reiz bija.

vienīgais a d j. — ainus
patverties — pelgu minema
daba f. — loodus
stiprs a d j. — kange, tugev
spēt — vōima, jaksama
sevim = sev — enesele, ene-
sel
viens pats — ūksi, ūksinda
vērot (ā) vaatlema
tāds — niisugune
sirds f. — sūda
grūts, grūts a d j. — raske
(abstraktselt)
smagi a d v. — raskelt

sēri (ā) a d v. — kurvalt
lauks m. — pōld, vāli
elpa (ā) f. — hing
pāri — ūle
pļava f. — heinamaa, niit
tvaiks m. — aur, leil
vēsma (ā) f. — —jahe ōhu-
vool
drēbe, drāna f. — riie
šūta partits. f. — ōmmeldud
pērle f. — pārl, helmes
vīle f. — āār, palistus,
ōmblus
vilkties — tōmbuma

liekties — painduma
birt — pudenema, rabisema
astra, astere f. — aster
 (lill)
nobirt — (maha) pudenema
rūta f. — ruu't (taim)
sauja f. — pihutäis; saujiņa
 dem.
zvans m. — kell, **zvaniņš**
 d e m.
ausma f. — koit
iezvanīt — sisse helistama
bass, kails adj. — paljas
gans — karjane, **ganiņš**
 d e m.
klāt — katma
plats a d j. — lai
burts m. — täht (kirjatäht)
pricks m. — rōm
rakstīt — kirjutama
dusa, atpūta — kosutus,
 puhkus
bite f. — mesilane
drava f. mesilastekasvatus,
 tarula
sārts a d j. punakas
sapnis m. — unistus
dzīvs a d j. — elav
aina f. — pilt, kujutelm,
 etendus
burvis m. — nōid, vōluja,
 vōlu
burvju krāsās — vōluvates
 vārvides
burvīgs a d v. — nōiduslik,
 vāga ilus
plaukt — puhkema

vizēt — helkima
mainīties — muutuma
pārgājusi partits. f. — üle
 kāinud
salna f. — härm, hall
rāt — tōrelema, noomima
aprāts — noomitud
sērs (ā), **skumjš, skumīgs**
 — kurb
bārs, vientuļš adj. — üksik
klāties — end katma, kat-
 tuma
klāties, pieklāties — sūnnis
 vt. sobiv olema
gulēt, guļu, —ju — ma-
 gama
līdzīgs — sarnane
spēks (ā) m. — jõud, ramm
spars m. — hoog
ziemcietis m. (talvekanna-
 taja) igihaljas (taim)
zaļums m. — haljus, ro-
 helus
sals m. — külmus
vara f. — vōim, vāgivald
cauri — läbi
baudīt — nautima, mait-
 ma
dzīve f. — elu
karogs m. — lipp
dziets, asns m. — idu
vītenis m. — vāattaim
vīja, vītne f. — keermik,
 palmik
sens (ā) a d j. — muistne
drupas f. pl. — varemed
sega (ā) f. — kate

aust — kuduma
skaistums, daiļums
ilu

segt = klāt — katma
reiz — kord

Joku pasakas.

Ja kādam uzmācas, lai stāsta pasaku, bet viņam tai brīdī stāstīšana nav pa prātam, tad viņš sāk klausītājus dažādi jokot. Piemēram (ā) viņš saka:

„Nu tad klausaties! Stāstīšu jums pasaku par balto vistu. Vai jūs jau zināt pasaku par balto vistu?“ Kāds no klausītājiem atsaka, ka nezino.

„Tad tik netaisieties starpā un nejaucat man! Vienreiz bija balta vista, viscaur balta vista, melnuma (ā) nekur. Vai jūs arī kāds tādu baltu vistu redzējuši?“ Klausītāji atbild, ka nav redzējuši.

„Nu man atkal sajauc, jāsāk no gala. Vienreiz bija balta vista, viscaur balta vista... Bet vai jūs arī klausaties?“ Ja nu klausītāji atbild, ka dzirdot visu, lai tik stāstot tālāk, tad atkal sajaukts un pasaka jāsāk no gala; ja klausītāji neatbild, tad stāstītājs dūsmīgs: „Ko tad man vērts stāstīt, ja neviens neklausās.“ Ar to pasaka, vairāk reizes no gala atsākot, beidzas.

Otra tamlīdzīga pasaka ir par „veco (ā) vīriņu un pūci“.

„Bija reiz vecs (ā) vīriņš. Ko tāds vecs (ā) vīriņš lai dara? Viņš aiziet uz mežu, noķer pūci, pārnes mājās un noliek galda galā, pats apsēžas galda otrā galā, skatās viens otram acīs un smejas, skatās un smejas. Pūce skatās uz vīriņu un smejas, un vīriņš skatās uz pūci un smejas...“ Stāstījās smejas, klausītāji smejas līdzī, un tā pasaka beidzas.

Arī tā stāsta: „Es jums teikšu jauku, jauku, gaļu, gaļu pasaku par kungu un aitām. Reiz kungs nopirka veselu (ā, ā) ganīkli aitu un dzina pāri šauram tiltam. Aitas tikai pa vienai varēja tik pāri. Kamēr (ā) tāds bars pāriet, paiet labs laiks! Tādēļ nogaidīsim, kamēr (ā) viņas pāriet, tad es teikšu tālāk.“

Tad vēl stāsta pasaku par vīriņu, kas gājis vēžot: „Vecs (ā) vīriņš sataisījās iet vēžot. Viņš sadabūja lecīšus, piekabināja tos pie ķeselēm, ielika ķeseles ūdenī, un nu pats gaida: vēži lien un rāpo, rāpo un lien, un vīriņš glūn un skatās, skatās un glūn. Un vēži lien un rāpo, rāpo un lien, un vīriņš glūn un skatās, skatās un glūn..“ Tā tiek atkārtots, kamēr (ā) klausītājiem apnik.

joks m. — nali
pasaka f. — muinasjutt
kāds — keegi
uzmākties — manguma,
 peale tūkkiv olema
stāstīt — jutustama
stāstišana f. — jutustamine
bridis m. — hetk (tūkk
 aega)
pa prātam — meele jārele
klausītājs — kuulataja
sākt — hakkama
dažādi adv. — mitmesugu-
 selt
jokot — pilkama, naljatama
vista f. — kana
malsīties — segama
starpā, vidū — vahele
jaukt — segama
vienreiz — korra
viscaur — läbi ja läbi
melnums (ā) m. — must
dusmīgs adj. — vihane
vērts = vāert
beigties — lõppema
vīriņš m. — mehike
pūce f. — öökull
noķert — kinni pūudma,
 kätte saama

pārnest — koju viima
nolikt — panema, āra pa-
 nema
skatīties — vaatama
smieties — naerma
stāstītājs m. — jutustaja
lidzi — kaasa, ūhes
jauks adj. — kena
kungs m. — hārta
ganīklis, ganāmpulks m. —
 kari
bars m. — hulk
pāriet — üle minema
aiziet, paiet laiks — aeg
 möödub
vēzis m. — vähk
vēžot — vähki pūudma
sataisīties — valmistuma
sadabūt — koguma
lecītis m. — väike puupulk
piekabināt — lisama
ķesele f. — mōrd
līst — hiilima
rāpot — roomama
glūnēt — luurama
atkārtot — kordama
apnikt — tūdinenu olema

LASĀMVIELA

Kāo teretamine

Eesti rahvalaul.

Kāgu kukub kuuse otsas, kukku!

Tare lāvel tamme otsas, kukku!

Tere vāike vellekene,

punapōske poisikene!

Ma toon sooja suvekese,

kibe kiini ajakese.

Toon sull' kauni kannikese, kukku!

lehkavlehte lillekese, kukku!

kāgu — dzeguze (vā) ^{žāgo}

kukkuma — kūkot (kā dze-
guze), krist

kuusk — egle

otsas — galā

tare — istaba, nams

lāvi — sliegnis, (ieeja)

velleke — brālītis

pōsk — vaigs

suveke — vasariņa

kibe — steidzīgs

kiin — dundurs

ajake — laiciņš

ka'nnike — vijolīte, puķe
vispār

rukkika'nn — rudzu puķe

sinika'nn — vijolīte

lehkama — izdvesmot, smar-
žot

Sūgis

Juhan Liiv

Igav liiv ja tūhi vāli,

taevas pilvine.

Jōuan tulles metsa āārde,

tuleb nōmmeteē.

Mānni roheline samet,

ūksik metsateē:

pedak heleroheiline,

kask kuldkollane.

Pedak heleroheiline,

kask kuldkollane!

Nōmm on sūgisele

langend kaenlasse.

Tuisk

J u h a n L i i v

Tuisk jookseb võidu tuisuga,
ei teine teisest mööda saa:
üksteise ette tõttavad,
üksteist nad maha jätavad.

Ma vaatan, kuni väsib silm,
mu mõtte tuleb vaimuilm:
tuisk jookseb võidu tuisuga,
ei teine teisest mööda saa.

*

liiv — smilts
tühi — tukšs
väli — plašs lauks
nõmm — nora, siläjs
samet — samts
üksik — vientuļš
pedak — priede (purva p.)
langend = langenuid —
kaenlasse — apkampienā
tuisk — putenis
võit — uzvara
tõttama — steigties

Need lumelained väljal,
nad on nii armsad, hääd,
kui süda on tusas ja palav,
nad jahutavad pääd.

Ja põhjatuul on nii lahe,
nii lahedaks läheb pää:
jah isegi surm on nüüd
[mahe
ja isegi hukatus hää.

vaimuilm — gara pasaule
lumelained — sniega viļņi
tusas — drūms
palav — karsts
jahutama — atvēsināt
põhjatuul — ziemeļu vējš
lahe — skaidrs, dzidrs
jah — jā
isegi — pat
mahe — liegs, maigs
hukatus — iznīcība

Seene kuld

Kord otsinud vanaeit metsas seeni. Leidnud suure
seene, mõtelnud iseeneses: seesugune seen on va'st as'i...
ja murdnud ta varre pealt ära.

Seene varre august tulnud hulk pisikesi mehi vä'lja ja
ütelnud: „Eit, kui sa rikkaks tahad saada, siis mine siit
august alla!“

Eit olnud rikkuse peale küll va'lmis, ei teadnud aga,
kuidas august alla minna. Seepärast ütelnud ta: „Teie

käsete mind siit alla minna, siit ei pääse aga hiirgi alla, kuidas siis minusugune!“

Selle järele astunud keegi mehike augu peale ja hüpanud seal kolm korda. Auk läinud kohe suureks ja alt avausest paistnud trepp vastu.

Eit seisnud kohmetult seda nähes. Üks mehike võtnud aga eide käest kinni ja talutanud ta alla.

Kui nad edasi läinud, näinud eit enese ees suure hunniku kulda ja hõbedat.

„Võta, vii siit nii palju kui jäksad!“ ütelnud väike mees. „Kui see otsas on, tule jälle siia tagasi. Aga ära sa sest kellelegi sõnakest lausu.“

Eit võtnud niipalju kulda ja hõbedat ühes kui jäksanud. Kuid väikese mehe keelust ei ole ta midagi hoolinud: kodu rääkinud ta tütrele lugu, käskinud tütart ruttu riided selga panna ja appi tulla kulda ta'ssima.

Ta läinud tütre sinna, kust esiti seene murdis; näp-pinud seal seene juure kallal nii kaua, kuni väikesed mehed välja tulnud ja eide käest küsinud: „Mis sa tahad?“

Eit tellinud veel kulda ja näidanud tütre peale tähendades, et sellele ka kulda tarvis on.

Väikesed mehed rääkinud isekeskis; viinud siis eide kõige tütrega august alla. Seal andnud nad eidele kulda niipalju kui eit kanda jõudnud ja ütelnud siis: „Nüüd katsu, et ruttu välja saad! Tütre jätame siia! Sinule oleks pidanud õiguse pärast suurem trahv saama, et sa keeldud saladuse välja lobisesid. Kuid seekord lepime sellega, et su tütar meie juurde jääb. Ise võid sa aga koju tagasi minna.“

Meeste nõnda rääkides lennanud eideke nagu takukoonal august üles maa peale. Kuld muutunud aga tema käes mullaks ja kivitükkideks.

Koju jõudnud, leidnud eit, et ka kodune kuld mullaks olnud muutunud. Küll kahetses nüüd eit, et sõna ei kuulnud, aga mis see enam aitas. Mitu korda käis veel metsas vaatamas, kas juhtuks tütart nägema, aga ei midagi. Tütar oli ja jäigi maa-aluste naiseks.

kuld — zelts
vanaeit — veca sieva, vecene
vast — tik
murdma — lauzt
vars — kāts
auk — caurums
pisike — maziņš, sīciņš
rikas — bagāts
kāskima — pavēlēt
pāsema — tikt
hiir — pele
astuma — kāpt
kohmetult — iztrūcies
talutama — vadīt
jaksama — jaudāt
sõnake — vārdiņš
lausuma — teikt
ūhes — līdzī
keeld — aizliegums
hoolima — bēdāt
lugu — gadījums
appi — palīgā

tassima — nest
näppima — skrabināt, plū-
kāt
seal = sääļ — tur
juur — sakne
kallal — pie
saladus — noslēpums
välja lobisema — izplāpāt
leppima — apmierināties
leping — nolīgums, noruna
lendama — laisties
muutama — pārvērsties
muld — zeme (melnzeme,
smilts)
kahetsema — nožēlot
takukoonal — pakulu ko-
deļa
mitu korda — vairāk reižu
maa-alune — apakšzemes
iemītnieks
sõna kuulma — paklausīt
aitama — līdzēt

LÜHIKE LÄTI KEELE GRAMMATIKA

Nimisõna ja selle käänamine

Nimisõnad käänduvad mees- ja naissoo järgi erinevalt. Meessoost nimisõnade lõpud on -s, -š, -is ja -us; naissoost nimisõnade lõpud on -a ja -e. Umbes nelikümmend s-lõpulist nimisõna kuulub ka naissukku.

Nimisõnal on seitse käänat. Järgnevast käänamistabelist nähtub nimisõna lõpu muutumine üksikuis käändeis. (Vt. tabel järgmisel leheküljel).

¹⁾ * On olemas ka mõned s-lõpulised sõnad, mis muidu käänduvad -is tüübi järgi, vaid ainsuse genitiivis ja vokatiivis on neil lõpp -s. Niiviisi käänduvad: **ūdens** — vesi, **akmens** — kivi, **rudens** — sügis, **asmens** — tera, **mēness** — kuu (taevakeha).

Sõna **suns** — koer käänatakse nagu is-lõpuline: ains. gen. — **su ņ a**, daat. — **su nim e. su ņ a m jne**.

²⁾ Pääle lõpu vajab ainsuse ja mitmuse instrumentaal sageli veel prepositsiooni ar — ühes, kaasas, näit.: **es runā ju ar draugu, ar draugiem** — ma räägin sõbraga, sõpradega (**draugs** — sõber).

³⁾ is-lõpulistele sõnade juures tuleb panna tähele, et ainsuse genitiivis ja mitmuse kõigis käändeis lõpu eel olev **b** muutub **bj**-iks (nom. — **gulbis** — luik, gen. — **gulbja**, daat. — **gulbim e. gulbjam jne.**), **c** — **č**-iks,

*) Need märkused kuuluvad järgmisel leheküljel asuva tabeli juurde.

K ä ä n d e d	M e e s s u g u						N a i s s u g u					
	I a-käändkond		II ja-käändk.		III u-käändk.		IV ā-käändk.		V ē-käändk.		VI ī-käändk.	
	Ainsus	Mitm.	Ains.	Mitm.	Ains.	Mitm.	Ains.	Mitm.	Ains.	Mitm.	Ains.	Mitm.
Nominatiiv: mis? kes?	-sja-š ¹)	-i	-is	-, i	-us	-i	-a ⁴)	-as	-e ⁵)	-es	-s ⁶)	-is
Genitiiv: mille? kelle?	-a	-u	-, a ³)	-, u	-us	-u	-as	-u	-es	-, u	-s	-, u
Daativ: { millel, kellel? millele, kellele?	-am	-iem	-im -, am	-,iem	-um	-iem	-ai	-ām	-ei	-ēm	-ij	-im
Akusatiiv: mida? keda?	-u	-us	-i	-, us	-u	-us	-u	-as	-i	-es	-i	-is
Instrumentaal: { millega? kellega?	-u ²)	-iem	-i	-,iem	-u	-iem	-u	-ām	-i	-ēm	-i	-im
Lokatiiv: { millesse, kellesse? milles, kelles?	-ā	-os	-ī	-, os	-ū	-os	-ā	-ās	-ē	-ēs	-ī	-īs
Vokatiiv (kõnetluskääne) } kes?	- — (lõputa)	-i	-i	-, i	-u	-i	- — -a	-as	- — -e	-es	-s	-is

d ž-iks, **dz** dž-iks, **l** l-iks, **m** mj-iks,
n n-iks, **p** pj-iks, **r** r-iks, **s** š-iks, (nom. —
 mēnesis — kuu, ¹/₁₂ aastat; gen. — mēneša; daat.
 — mēnesim e. mēnešam jne.), **st** šķ-iks,
t š-iks, **v** vj-iks, **z** ž-iks.

Selle eellõpulise konsonandi muutumise märgitsemiseks on asendusmärgi järele paigutatud koma (-, a).

n ja **l** mõjustab vahel ka eesolevat **l**, **s** ja **z**, näit.: vilnis — läine, gen. — vilna; šķērslis — takistus, tõke, gen. — šķēršļa; zvaigzne — taevatäht, gen. mitm. — zvaigžņu.

Sõna **viesis** — külaline käänatakse nagu s-lõpuline: gen. — viesā, daat. — viesim e. viesam, mitm.: viesi, viesu jne.

4) Siia kuulub veel mitu a-lõpulist sõna, mida tarvitatakse mõlemate sugude puhul, näit.: **plāpa** — loba, **auša** — tuulepää, **tiepša** — jonnakas, ja meessukku kuuluv sõna **puika** — poiss, kusjuures meessoos sõna omab ainsuse daativis **-am** (puikam, aušam) ja vokatiivis lõpu **-a**.

5) Mitmuse genitiivis e-lõpulisel sõnad peenenduvad ja lõpu ees olevad konsonandid muutuvad siis nagu -is-lõpulistel sõnades.

Siia kuulub ka mõningaid sõnu, mida tarvitatakse mõlemas soos: **bende** — timukas, mitm. gen. — benžu; kuna meessoos puhul omab ainsuse daativ lõppu **-em** (bendem), vok. — **-e**.

6) Ka i-käändkonna sõnad peenenduvad mitm. genitiivis, näit.: **sirds** — süda, **siržu** — südamete.

Erandid on siin sõnad **acs** — silm; **ass** — telg, süld; **auss** — kõrv; **balss** — hääl; **Cēsis** pl. — linn Lätis (Võnnu), **debesis** pl. — taevas; **uts** — täi; **zoss** — hani. Mitm. gen.: **acu**, **asu**, **ausu**, **balsu**, **Cēsu** (ä), **debesu** (ä, ä), **utu**, **zосу**; sõnalt **valsts** — riik — **valšķu** e. **valstu**; (**dzelzs** — raud) — **dzelzu** (ä) e. **dzelžu**.

Sõna **debess** (suur pilv) tarvitatakse ka meessoos ja käänatakse sel juhul II käändkonna järgi.

Omadussõna

Läti keeles on omadussõnad oma lõppude järgi määravad ja mittemääravad.

Mittemääravateks lõppudeks on meessoos ains. nominatiivis -s ja -š, naissoos aga -a, ning selliseid omadussõnu käänatakse nagu vastavalõpulisi meessoost ja naissoost nimisõnu (melns (ä), melna (ä) — must; dziļš, dziļa — sügav).

Määravateks lõppudeks on meessoos -ais, ja naissoos -ā ja neid käänatakse järgmiselt:

Ainsus	Mitmus
Meessoos	Meessoos
N. melnais (ä)	meln-ie (ä)
G. meln-ā (ä)	meln-o (ä)
D. meln-ajam (ä) (meln- -am (ä))	meln-ajiem (ä) (melniem (ä))
A. meln-o (ä)	meln-os (ä)
I. (ar) meln-o (ä)	meln-ajiem (ä) (melniem (ä))
L. meln-ajā (ä) (melnā (ä))	meln-ajos (ä) (meln-os (ä))
V. meln-ais (ä)! (meln-o (ä)!)	meln-ie (ä)!
Naissoos	Naissoos
N. melnā (ä)	meln-ās (ä)
G. meln-ās (ä)	meln-o (ä)
D. meln-ajai (ä) (melnai (ä))	meln-ajām (ä) (meln-ām (ä))
A. meln-o (ä)	meln-ās (ä)
I. meln-o (ä)	meln-ajām (ä) (meln-ām (ä))
L. meln-ajā (ä) (melnā (ä))	meln-ajās (ä) (melnās (ä))
V. meln-ā (ä) (melno (ä))	meln-ās (ä)!

Omadussõnade võrdlemine

Komparatiiv moodustatakse sufiks -āk abil: dziļ-āk-s, dziļ-āk-a — sügavam.

Superlatiivis lisatakse määrava lõpuga komparatiivile algusse rõhuta prefiks vis- või sõna pats, pati — ise:

visdziļāk-ais, visdziļāk-ā; pats dziļāk-ais, pati dziļāk-ā —
kõige sūgavam.

Arvsõna

Lāti keeles on ka arvsõnadel kaks sugu, s. o. mees-
ja naissugu. Üldiselt on meessoost arvsõnadel lõppudeks
-s ja -i ning naissool -a ja -as (vt. tabel!)

Põhiarvud

Meessugu	Naissugu
1 viens,	viena
2 divi	divi
3 trīs	trīs
4 četri	četras
5 pieci	piecas
6 seši	sešas
7 septiņi	septiņas
8 astoņi	astoņas
9 deviņi	deviņas

Järgarvud

Meessugu	Naissugu
1. pirmais	pirmā
2. otrais	otrā
3. trešais	trešā
4. ceturtais (ā)	ceturta (ā)
5. piektais	piektā
6. sestais (ā)	sesta (ā)
7. septītais	septītā
8. astotais	astotā
9. devītais	devīta

10 desmit (desmits)
11 vienpadsmit
12 divpadsmit
13 trīspadsmit
14 četrpadsmit
15 piecpadsmit
16 sešpadsmit
17 septiņpadsmit
20 divdesmit
21 divdesmit viens

10. desmit ais, —ā
11. vienpadsmit ais, —ā
12. divpadsmit ais, —ā
13. trīspadsmit ais, —ā jne.
20. divdesmitais, divdesmitā
21. divdesmit pirmais, divde smit pirmā

30 trīsdesmit
32 trīsdesmit divi
40 četrdesmit
53 piecdesmit trīs

30. trīsdesmitais, —ā
32. trīsdesmit otrais, —ā
40. četrdesmitais, —ā
53. piecdesmit trešais, —

—ā

78 septiņdesmit astoņi	78. septiņdesmit astotais, — —ā
100 simts (simt)	100. simtais, —ā
101 simtu viens (simt viens)	101. simtu pirmais, — —ā
234 divsimt (divi simti) trīsdesmit četri	234. divsimt trīsdesmit ceturtais (ā), — — —ā
1 000 tūkstotis (tūkstoš)	1 000. tūkstošais, —ā
1 936 tūkstoš deviņi- simt (deviņi sim- ti) trīsdesmit seši	1 936. tūkstoš deviņsimt trīsdesmit (deviņi simti trīsdesmit) sestais (ā), — — — —ā
1 000 000 miljons	

Murdarvud

$\frac{1}{2}$ puse	$\frac{5}{6}$ piecas sestdaļas (ā)
$\frac{1}{3}$ trešdaļa	$\frac{3}{8}$ trīs astotdaļas
$\frac{1}{4}$ ceturtdaļa (ā)	$\frac{2}{5}$ divi piektdaļas
$\frac{1}{5}$ piektdaļa	0,1 desmitdaļa
0,01 simtdaļa	
$1\frac{1}{2}$ pusotra	
$2\frac{1}{2}$ pustreša	
$3\frac{1}{2}$ trīs ar pusi	
$4\frac{1}{4}$ četri ar ceturtdaļu (ā)	

Pōhiarvud 1—9 kānduvad nagu s- ja a-lōpulised nimi-
sōnad, vālja arvatud 2 ja 3, mida kānatakse jārgmiselt:

Meessugu

N. divi	trīs
G. divu	triju
D. diviem	trim (trijiem)
A. divi	trīs
I. diviem	trim (trijiem)
L. divos	trijos

Naissugu

divi	trīs
divu	triju
divām	trim (trijām)
divi	trīs
divām	trim (trijām)
divās	trijās

Vormid: desmits ja simts käänduvad nagu s-lõpulised nimisõnad, tükstotis nagu is-lõpuline nimisõna.

Järgarvud käänduvad nagu ais- ja ā-lõpulised omadussõnad.

Põhiarvude ja järgarvude liitarvudest käändatakse ainult viimast sõna:

N. tükstoš deviņi simti divdesmit piektais
 G. " " " " " piektā
 jne.

Asesõna

Isikulised asesõnad: es — mina; tu — sina; viņš, viņa — tema; mēs — meie; jūs — teie; viņi, viņas — nemad.

Isikulised asesõnad käänduvad:

Ainsus

N. es	tu	viņš	viņa
G. manis	tevis	viņa	viņas
D. man	tev	viņam	viņai
A. mani	tevi	viņu	viņu
I. mani	tevi	viņu	viņu
L. manī	tevī	viņā	viņā

Mitmus

	Mitmus			Ains. ja mitm.
N. mēs	jūs (ū)	viņi	viņas	puudub
G. mūsu	jūsu	viņu	viņu	sevis
D. mums	jums	viņiem	viņām	sev
A. mūs	jūs (ū)	viņus	viņas	sevi
I. mums	jums	viņiem	viņām	sevīm
L. mūsos	jūsos	viņos	viņās	sevi

Enesekohane asesõna sevis — enese on oma vormidelt ainsus ja mitmus sarnane.

Omastavalised asesõnad on mans, mana — minu (mans biedrs — minu seltsimees, mana biedrene — minu seltsiline — naine); tavs, tava — sinu. Neid kääntakse nagu s- ja a-lõpulisi nimisõnu. Viņa — tema (meessoost isiku kohta), viņas — tema (naissoost isiku kohta), mūsu — meie, jūsu — teie, viņu — nende — ei kääntata.

Näitavad asesõnad šis, šī — see, tas, tā — too käänduvad järgmiselt:

Ainsus

Meessugu		Naissugu	
N. šis	tas	šī	tā (ā)
G. šā	tā (ā)	šās e. šīs	tās
D. šim	tam	šai	tai
A. šo	to	šo	to
I. šo	to	šo	to
L. šajā e.	tajā e.	šajā e. šinī	tajā e.
šinī e. šai	tanī e. tai	e. šai	tanī, tai

Mitmus

Meessugu		Naissugu	
N. šie	tie	šās e. šīs	tās
G. šo	to	šo	to
D. šiem	tiem	šām e. šīm	tām
A. šos	tos	šās e. šīs	tās
I. šiem	tiem	šām e. šīm	tām
L. šajos e.	tajos e.	šajās e.	tajās e.
šinīs e. šais	tanīs e. tais	šinīs e. šais	tanīs tais

Näitavad asesõnad šāds, šāda — seesugune; tāds, tāda — niisugune, käänduvad nagu s- ja a-lõpulised nimisõnad.

VERB (PÖÖRDSÕNA)

Läti keeles on **kolm tegumoodi**: aktiiv (tegevik), passiiv (tehtavik) ja refleksiiv (enesekohane tegumood). Refleksiivi abil väljendatakse tegevusi, mis käivad tegija enese kohta, näit.: *metos* (ä) — viskun, *velkos* (ä) — tõmbun jne.

Aegasid on läti keeles **kolm**: olevik, minevik, tulevik. Igal ajal on kaks vormi, nendest üks väljendab lõpetamata ja teine lõpetatud tegevust. Oleviku ajavormid on preesens ja perfekt; mineviku ajavormideks — imperfekt ja pluskvamperfekt; tuleviku ajavormideks — futuurum I ja futuurum II.

Kõneviise e. mooduseid on üldse viis:

- 1) indikatiiv e. kindel kõneviis.
- 2) konditsionaal e. tingiv kõneviis.
- 3) imperatiiv e. käskiv kõneviis.
- 4) konjunktiiv e. kaudne kõneviis.
- 5) debitiiv e. vajadustnäitav kõneviis.

Indikatiivi, konditsionaali, imperatiivi ja konjunktiivi kasustatakse nagu vastavaid kõneviise eesti keeles, kuna aga debitiiv on läti keele omapära.

Debitiiv väljendab hädavajalikkust ja pidamist; ta näitab, et kellelgi tuleb midagi teha (vrld. lad. k. coniugatio periphrastica passivi).

Indikatiivil, konjunktiivil ja debitiivil on kõik kolm aega, s. o. olevik, minevik, tulevik; seevastu konditsionaalil on ainult oleviku ajavormid (preesens ja perfekt); imperatiivil on ainult preesens.

Pöördeid on kolm ainsuses ja kolm mitmuses.

A i n s.	M i t m.
1. es	1. mēs
2. tu	2. jūs
3. viņš	3. viņi

Kõik verbi vormid moodustatakse järgmisest kolmest põhivormist:

- 1) infinitiivi (tegevusnime) tüvest.
- 2) indikatiivi preesensi tüvest.
- 3) indikatiivi imperfekti tüvest.

Võttes näiteks mõne sõna, Jättes ära lõpud t ja u
kujuneb pilt järgmiseks: saame infinitiivi, preesensi
ja imperfekti tüve:

1) zināt — teadma	1) zinā
2) zinu — tean	2) zin
3) zināju — teadsin	3) zināj

Need kolm põhivormi antakse harilikult igas sõnastikus eelesitatud järjekorras, s. o. infinitiiv, preesens, imperfekt.

REEGLIPÄRASE PÖÖRDSÕNA SARGĀT (kaitsma) MUUDETE TABEL

		Aktiiv			Refleksiiv		
		Infinitiiv					
		sargā t — kaitsma			sargā ties — kaitsma end		
		Indikatiiv					
		Preesens	Imperfekt	Futuurum I	Preesens	Imperfekt	Futuurum I
		(Olevik)	(Minevik)	(Tulevik)	(Olevik)	(Minevik)	(Tulevik)
es		sarg u kaitsen	sargā ju kaitsin	sargāšu kaitsen (tulevikus)	sargos kaitsen end	sargājos	sargāšos
tu		sargi	sargāji	sargāsi	sargies	sargājies	sargāsies
viņš	}	sarga	sargāja	sargās	sargās	sargājās	sargāsies
viņa							
mēs		sargām	sargājām	sargāsim	sargāmieš	sargājāmieš	sargāsimies
jūs		sargāt	sargājāt	sargāsīt (—sait)	sargāties	sargājāties	sargāsīties (—saities)
viņi	}	sarga	sargāja	sargās	sargās	sargājās	sargāsies
viņas							

Aktiiv

Refleksiiv

Futuurum II (Lõpetatud tulevik)

es **būšu** sargājis, sargājusi es būšu sargājies, sargājusies
jne.

Konditsionaal

		Preesens		Perfekt				Preesens		Perfekt	
es		sargātu	būtu	sargājis,	—usi	es		sargātos	būtu	sargājies,	sargājusies
m a		kaitseksin	oleksin	kaitsnud		tu		”	”	”	”
tu		sargātu	būtu	sargājis,	—usi	viņš		”	”	”	”
viņš	}	sargātu	”	”	—	viņa		”	”	—	”
viņa		”	”	—	”	mēs		”	”	sargājušies,	sargājušās
mēs		”	”	sargājuši,	—ušas			”	”		
		(sargātum)	”	”	”			(sargātumies)			
jūs		sargātu	”	”	—	jūs		sargātos	”	”	”
viņi	}	(sargātut)	”	”	—	viņi		”	”	”	”
viņas		sargātu	”	—	”	viņas		”	”	—	”

Refleksiiv**Ainsus**

—
sargil — kaitse!
lai sarga! — kaitskul!

Mitmus

sargāsim! — kaitskem!
sargiet! — kaitske!
lai sarga! — kaitsku!

Imperatiiv**Ainsus**

sargies!
lai sargās

Refleksiiv**Mitmus**

sargāsimies!
sargieties! (sargaties!)
lai sargās!

Konjunktiiiv**Preesens**

es sargot
ma kaitsvat
tu sargot
viņš
viņa
mēs
jne.

Minevik

es sargāj|is, —usi;
tu „ „
jne.

Futuurum I

sargāšot
jne.

Preesens

sargoties
jne.

Imperfekt

sargājies, sargājusies;
jne.

Futuurum I

sargāšoties
jne.

Aktiiv

P re e s e n s		I m p e r f e k t	
man	jāsarga	man	bija (bij) jāsarga
-	tuleb kaitsta	mul	tuli kaitsta
tev	jāsarga	tev	bija jāsarga
viņam			jne.
viņai	"	F u t u u r u m I	
mums	"	man	būs jāsarga
jne.		mul	tuleb (tulev.) kaitsta
			jne.

Debitiiv

P re e s e n s		I m p e r f e k t	
man	jāsargās	man	bija jāsargās
tev	jāsargās	tev	" "
	jne.		jne.
		F u t u u r u m I	
		man	būs jāsargās
		tev	" "
			jne.

Refleksiiv**Konditsionaal**

P re e s e n s	
man būtu jāsarga	man būtu jāsargās
ma peaksin kaitsma	
jne.	jne.

Aktiiv

Konjunktiiv

Refleksiiv

Preesens
 man esot (ā) jāsarga
 mul tulevat kaitsta
 tev esot (ā) jāsarga
 jne.

Imperfekt
 man bijis jāsarga
 tev bijis
 jne.

Preesens
 man esot (ā) jāsargās
 (man jāsargoties)
 tev jāsargoties
 jne.

Imperfekt
 man bijis jāsargās
 tev „ „
 jne.

Futuurum I

man būšot jāsarga

Futuurum I

man būšot jāsargās
 jne.

Keksšõnad (partitsiibid)

Oleviku

- a) sargošs — kaitsev, sargoša — kaitsev (naine)
 sargot — kaitsvat, kaitsmas
 sargādams, —dama — kaitstes

sargoties
 sargādamies, —damās

Mineviku

- b) sargājis, —usi — kaitsnud

sargājies, —usies

Tuleviku

- c) sargāšot — kaitsvat (tule vikus)

sargāšoties

Passiiv

Indikatiiv

Preesens	Imperfekt	Futuurum
mani sarga	mani sargāja	mani sargās
mind kaitstakse	mind kaitsti	mind kaitstakse (tulev.)
tevi sarga	tevi sargāja	tevi sargās
jne.	jne.	jne.

Kesksõnad:

olevikus	— sargāms	— kaitstav
minevikus	— sargāts, —ta	— kaitstud

Konditsionaal

Konjunktiiiv

Preesens

mani sargātu	mani sargot
mind kaitstaks	mind kaitstavat
tevi sargātu	tevi sargot
jne.	jne.

Perfekt

Tulevik

es būtu sargāts, sargāta	mani sargāšot
ma oleksin kaitstud	tevi sargāšot
jne.	jne.

Debitiiv

Preesens

mani jāsarga —	— mind tuleb kaitsta
(mani vajaga sargāt) —	
jne.	

Konjunktiiivipreesens

mani jāsargot	mind tulevat kaitsta
(mani vajagot sargāt)	
jne.	jne.

PÖÖRDSÕNADE PÕHI- JA PEAMUUTED

Infinitiivi tüvi on põhimuuteks aktiivis ja refleksiivis:

	aktiiv	refleksiiv
infinitiivile	cel t — tōstma, tōsta	cel ties — tōusma, tōusta
indik. futuurum I kõikidele pööretele ¹⁾	es cel šu — ma tōstan	cel šos — tōusen (tulevikus)
	tu cel si (tulevikus)	cel sies — tōused (tulevikus)
	viṽa cel s jne.	cel sies jne.
	viṽš	
	mēs cel sim	cel simies
	jūs cel sit	cel sities
	viṽas cel s	cel sies

konditsionaalile	cel tu (ä) — tōstaks	cel tos (ä) — tōuseks
tuleviku kesksõnale	cel šot — tōstvat (tulev.)	cel šoties — tōusvat (tulev.)
oleviku kesksõnale ²⁾	cel dams (ä) — tōstes	cel damies (ä) — tōustes
passiivi mineviku kesksõnale ³⁾ :	cel ts (ä) — tōstetud	

Preesensi tüvi on põhimuuteks aktiivis ja refleksiivis:

	aktiiv	refleksiiv
indik. preesensi kõikidele pööretele	es cel u — ma tōstan	es cel os — ma
	tu cel ⁴⁾ — sa tōstad	tu cel ies tōusen
	viṽš cel ⁵⁾ — ta tōstab	viṽš jne.
	viṽa	viṽa cel as
	mēs cel am jne.	mēs cel amies
	jūs cel at	jūs cel aties
	viṽi cel	viṽi
viṽas cel	viṽas cel as	

1) 2) 3) 4) 5) vt. „Täiendavaid märkusi üksikute pöörasmuudete kohta“.

imperatiivile ¹⁾

cel ! — tōsta	cel ies ! — tōuse !
lai cel ! — tōstku	lai cel as ! — tōusku !
celiet !	cel ieties !
(ce at !)	(ce aties !)
tōstke	tōuske !

debitiivile jā|ce| — tuleb tōsta. jā|ce|jas — tuleb tōusta
oleviku kesksõnale ²⁾

ce|ot — tōstvat (tōstmas) ce|oties — tōusvat (tōusmas)

passiivi oleviku kesksõnale ³⁾: ce|ams — tōstetav

Imperfekti tüvi on põhimuuteks aktiivis ja refleksiivis:

indik. imperfekti kõikidele pööretele	es cē u — ma tōstsin	es cē os — ma tōusin
	tu cē i — sa tōstsid	tu cē ies — sa tōusid
	jne.	jne.
	viņš cē a	viņš cē ās
	viņa cē a	viņa cē ās
	mēs cē ām	mēs cē āmies
jūs cē āt	jūs cē āties	
viņi cē a	viņi cē ās	
viņas cē a	viņas cē ās	

imperfekti kesksõnale ⁴⁾

cē|is, —usi (ā) — tōstnud cē|ies, —usies (ā) — tōusnud

¹⁾ Tegelikult aga saadakse imperatiivi 2. pöore ains. ja mitmuses indik. oleviku 2. pöördest ains. ja mitmuses. 3. pöörde väljendamiseks ainsuses võetakse indikatiivi oleviku ains. 3. pöore, kuid sellele lisatakse juurde sõnake „lai“. Imperatiivi 1. pöore mitmuses saadakse indik. I futuurumist.

²⁾ ³⁾ ⁴⁾ vt. „Täiendavaid märkusi üksikute pöörämismuudete kohta“.

Täiendavaid märkusi üksikute pööramismuudete kohta

1. I futuurumile on põhimuuteks tavaliselt infinitiivi tüvi, kuid kui infinitiiv lõpuks on **-st** või **-zt** ja imperfekti tüve lõpuks **z, d, t** või **s**, siis lisatakse lõpud imperfekti tüvele, vahele lisades **ī**, näit.:

griez zt	[ie] — lõikama	griezu	lõikasin
	[ie] — pöörama		pöörasin
vest	— vedama	vedu	— vedasin
krist	— kukkuma	kritu	— kukkusin
plēst (ē)	— kiskuma, rebima	plēsu	— kiskusin

griezīšu	lõikan	(tulevikus)
	pööran	
vedīšu	— vean	„
kritīšu	— kukun	„
plēsīšu	— kison	„

2. Oleviku kesksõna lõpuga **-dams** tarvitatakse ainult nominatiivis. Meessoos puhul ains. lõpp on **- d a m s**, mitm. lõpp — **- d a m i**; naissoos puhul: **- d a m a**, **- d a m a s**.

Zēns (ā)	strādā dziedā	dams	— poiss töötab lauldes
Zēni (ā)	strādā dziedā	dami	— poisid töötavad lauldes
Meitene	staigā dziedā	dama	— tütarlaps käib lauldes
Meitenes	staigā dziedā	damas	— tütarlapsed käivad lauldes

Refleksiivis on lõppudeks meessoos puhul ains. ja mitm. **- d a m i e s**, naissoos puhul ains. ja mitm. **- d a m ā s**:

Viņš teica smie	damies	— ta ütles naerdes
Viņi teica smie	damies	— nad ütlesid naerdes
Viņa teica smie	damās	— ta ütles naerdes
Viņas teica smie	damās	— nad ütlesid naerdes

3. Passiivi mineviku kesksõnal on nagu omadussõnal mittemääravad ja määravad lõpud mees- ja naissoos ning ta käändub nagu omadussõna.

Mittemääravad lõpud meessoos	puhul on:	ains.	-ts,	mitm.	-ti
„	„	naissoo	„	„:	„ -ta, „ -tas
Määravad	„	meessoos	„	„:	„ -tais, „ -tie
„	„	naissoos	„	„:	„ -tā, „ -tās

4. Indikatiivi oleviku ainsuse 2. pööre ning imperatiivi mitm. 2. pööre lõpuga -i et erinevad preesensi tüvest järgmistel juhtumitel:

a) kui preesensi tüvi lõpeb konsonantidega **l, r, bj, mj, pj, š, ž**, siis langeb muljeerimine ära

kaļu	—	sepitsen	kal	—	sepitsed
dzeru	—	joon	dzer	—	jood
glābju	—	päästan end	glāb	—	päästad
glābjos	—	päästan	glābies	—	päästad end
lemju	—	otsustan	lem	—	otsustad
kāpju	—	rooman	kāp	—	roomad
plēšu [ê]	—	kisun	plēs	—	kisud
plēšos [,,]	—	kisklen	plēsies	—	kiskled
plēšu [è]	—	laiutan	plēt	—	laiutad
plēšos [,,]	—	laiutun	plēties	—	laiutud
griežu [ie]	—	lõikan		—	lõikad
	[ie]	pööran	griez	—	pöörad
grūžu	—	lükkan	grūd	—	lükkad

kaliet!	—	sepitsege!
dzeriet!	—	jooge!
glābiet!	—	päästke!
glābieties!	—	päästke end!
lemiet!	—	otsustage!
kāpiet!	—	roomake!
plēsiet!	—	kiskuge!
plēsieties!	—	kiselge!
plētiet!	—	laiutage!
plētieties!	—	laiutage!

grieziet! — lõigake!
grüdiel! — lükake!

b) preesensi tüve lõpus olev konsonant **g** muutub **dz**-iks ja **k** — **c**-iks!

bēgu (ä) — põgenen bēdz — põgened bēdziet! — põgenegel
nāku — tulen nāc — tuled nāciet! — tulge!

c) preesensi tüve e, mis hääldatakse nagu eesti ä, muutub preesensi ainsuse teises pöördes ka hääldamise suhtes e-ks. Nende vertike imperfekt erineb preesensist üldiselt sellega, et ka imperfekti teistes pöõretes hääldatakse e nagu eesti e, või see preesensi e on imperfektis ja I futuurumis muutunud i-ks.

Preesens:	ēdu (ä) — sõõn,	ēd — sõõd,
Imperfekt:	ēdu — sõin,	ēdi — sõid,
Preesens:	pērku (ä) — ostan	pērc — ostad
Imperfekt:	pīrku — ostsin	pīrki — ostsid

ēd (ä) — sõõb jne. Imperat. ēdiet! — sõõge!
ēda — sõi jne.

pērk (ä) — ostab jne. Imperat. pērciet! — ostke!
pīrka — ostis jne.

5. Kui pöõrdsõna aktiivi infinitiiv on ühesilbiline (eessilbid ei muuda algeliselt ühesilbilist mitmesilbiliseks), siis on aktiivi indikatiivi oleviku kolmas pöõre (ka ains. 2. p.) lõputa

kalt — sepitsema, sepitseda	ka] — sepitseb
dzert — jooma, juua	dzeʒ — joob
plēst — laiutama	plēš — laiutab

ja sel puhul passiivi oleviku kesksõnas ja refleksiivi indikatiivi oleviku 3. pöõrdes olev **a** on lühike:

ka]ams — sepitsetav; dzeʒams — joodav;
plēšams — laiutatav plēšas — laiutub

Kui pöörd sõna aktiivi infinitiiv on mitmesilbiline, siis aktiivi indik. oleviku 3. pöore on sageli a, ā, ē, ī, o lõpuline:

zināt — teadma; mazgāt — pesema; kavēt — takistama;
zina — teab; mazgā — peseb; kavē — takistab;
lielīt — ülistama; klibot — lonkama.
lielī — ülistab; klibo — lonkab.

Kui aktiivi indikatiivi oleviku kolmanda pöörde lõpus on a, siis see a on passiivi oleviku kesksõnas ja refleks. ind. olev. 3. pöordes pikk (ā): zināms — teatav, tuttav; sazinās — teatavad teineteisele.

Analoogiliselt:

(pa|līdzēt — aitama; pa|līdz — aitab; kavēt, kavē)
līdzeklis; kavēklis; — abinōu;
[takistus.

6. Käänamata oleviku kesksõna lõppudega -ot ja -oties ja käänatavat kesksõna lõpuga -ošs tuletatakse aktiivi indikatiivi oleviku mitmuse 1. pöorderdest:

bēgt — pōgenema;	mazgāt — pesema
mēs bēg am (ā) — me pō-	mazgāj am — peseme
geneme;	mazgāj ot — pesevat (pe-
bēgot (ā) — pōgenevat;	semas)
pōgenemas;	mazgāj oties — pesevat end
	(pesevas end)
	mazgāj ošs — pesev

Kesksõnal lõpuga -ošs ei ole refleksiivi vormi; nagu omadussõnal on tal mittemääravad ja määravad lõpud ning ta käändub nagu omadussõna.

Mittemääravad lõpud

meessoo puhul on ains. -ošs, mitm. -ošī

naissoo puhul on ains. -ošā, mitm. -ošās

määravad

meessoo puhul ains. -ošais, mitm. -ošie

naissoo puhul ains. -ošā, mitm. -ošās

7. Passiivi oleviku kesksõna lõpud on:

mittemääravad lõpud

meessoo puhul ains. -ams, mitm. -ami

naissoo puhul ains. -ama, mitm. -amas

määravad:

meessoo puhul ains. -amais, mitm. -amie

naissoo puhul ains. -amā, mitm. -amās

Need käänduvad nagu vastavate lõppudega omadus-
sõnad.

Sellest passiivi kesksõnast on tekkinud mittekäänata-
vad aktiivi ja refleksiivi kesksõnad lõppudega: -am,
-amies. Dzirdēju viņu runāj|am (= runā-
jot) — kuulsin teda kõnelemas. Redzēju viņu
ceļ|amies (= ceļoties) — nägin teda tõusmas.

8. Imperfekti kesksõna lõppudeks on:

mittemääravatena

meessoo puhul ains. -is, mitm. -uši

naissoo „ „ -usi (-use), „ -ušas

määravatena

meessoo „ „ -ušais, „ -ušie

naissoo „ „ -usē, „ -ušās

Need kesksõnad käänduvad erinevalt:

Mittemääravad

A i n s u s

M e e s s u g u

N. nogur|is gājējs

vāsinud mineja

G. nogur|uš|a gājēja

D. nogur|uš|am gājējam

N a i s s u g u

nogur|usi gājēja

vāsinud mineja (naine)

nogur|uš|as gājējas

nogur|uš|ai gājējai

Edasi ainsuses ja mitmu-	Kesksõna lõpuga	-usi
ses käänatakse neid -is lõ-	(-use) käändub edasi nagu	
pulisi kesksõnu nagu	a-lõpulised nimisõnad, ikka	
s-lõpulisi nimisõnu, ikka	lõpu ees säilitades silpi	
lõpu ees säilitades silpi	- u š -.	
- u š -.		

Määravad

A i n s u s

M e e s s u g u

N a i s s u g u

N. nogur uš ais — väsinud	nogur us ē — väsinud
G. nogur uš ā	nogur uš ās

Edasi käänatakse neid nagu määravaid omadussõnu, kuid ei jäeta ära lõpu ees olevat silpi - u š -.

Kesksõna refleksiivi vormis on soovitav kasutada ainult mittemääravaid lõppe meessoos - i e s, mitm. - u š i e s naissoos - u s i e s, mitm. - u š ā s.

Refleksiivi vormidel on ainult järgnevad käänded:

A i n s u s

M i t m u s

	A i n s u s		M i t m u s	
	Meessugu	Naissugu	Meessugu	Naissugu
N.	cēl ies	cēl usies (ä)	cēl ušies (ä)	cēlušās (ä)
G.	—	cēl ušās (ä)	cēl ušos (ä)	cēlušos (ä)
A.	cēlušos (ä)	cēlušos (ä)	„	cēlušās (ä)
I.	„	„	—	—

9. Umbisikulise tegumoena moodustab kõikides vormides vastavate vormide 3. pööre, mille juurest on ära jäetud isiku nimetus, näit.: viņš ceļ — ta tõstab, umbisikuliselt aga ainult ceļ — tõstetakse; viņš ceļas — ta tõuseb, ceļas — tõustakse.

Eitava kõne saamiseks lisatakse alati jaatava kõne vormidele sõnake ne- (ei), näit.:

cēla — tõsteti; necēla — ei tõstetud.

EBAREEGLIPÄRASED VERBID

būt — olema, olla; **iet** — minema, minna; **dot** — andma, anda; **dabūt** — saama, saada.

Aktiiv

Indikatiiv

P r e e s e n s

es	esmu (ä)	eju	dodu	dabūju
ma	olen	lāhen	annan	saan
tu	esi	ej(i)	dod(i)	dabū
viņš	ir	iet	dod	dabū
viņa				
mēs	es am (ä)	ej am	dod am	dabū jam
jūs	es at (ä)	ej at	dod at	dabū jat
viņi	ir	iet	dod	dabū
viņas				

I m p e r f e k t

biju	gāju	devu	dabūju
olin	lāksin	andsin	sain
bij i	gāj i	dev i	dabū j i
bij a	gāj a	dev a	dabū j a
bij ām	gāj ām	dev ām	dabū j ām
bij āt	gāj āt	dev āt	dabū j āt
bij a	gāj a	dev a	dabū j a

Paralleelvormid sõnast eju: **iemu**, **eimu**; sõnast dodu — **domu**; sõnast dabūju — **dabūnu**.

man **ir** — mul on

tev **ir** — sul on

man **nav** — mul ei ole

tev **nav** — sul ei ole

jne.

Tā **nav** pareizi — nõnda ei

ole õieti.

man **bija** — mul oli

tev **bija** — sul oli

man **nebija**

tev **nebija**

mul, sul ei olnud

jne.

Eitava kõne vormid erinevad jaatava kõne vormidest ainult eessilbiga ne-, kuid ei öelda mitte kunagi neir (ei ole), vaid ainult nav.

Preesensi partitsiibid:
es|ot (ä) (esmot (ä)) — olevat, olemas; **ej|ot** — minevat, minemas; **dod|ot** — andvat, andmas; **da-bū|ot** — saavat, saamas;
būdams — olles; **iedams** — minnes; **dodams** — andes; **dabūdams** — saades.

Imperfekti partitsiibid:
bij|is (—uši), —usi (—ušas) — olnud; **gāj|is** jne. — läinud; **dev|is** — andnud; **dabū|is** — saanud.

P e r f e k t

es esmu (ä) **bij|is**, bij|usi; **gāj|is**, gāj|usi; **dev|is**,
 ma olen olnud, olnud (naine); **lāinud** (lāinud — naine);
devusi (ä); **dabū|is**, dabū|usi
 andnud; saanud jne.

mēs esam (ä) bij|uši, bij|ušas; **gāj|uši**, gāj|ušas; **dev|uši**
 me oleme olnud, olnud (naised); **lāinud** andnud
 (ä), **dev|ušas**; **dabū|uši**, **dabū|ušas**
 saanud

P l u s k v a m p e r f e k t

es biju, bij|is, bij|si; **gāj|is**, gāj|usi jne.

F u t u u r u m I

es	bū šu	ie šu	do šu	dabū šu
ma olen (tulevikus)		lāhen	annan	saan (tulev.)
tu	bū si	ie si	do si	dabū si
viņš				
viņa	bū s	ie s	do s	dabū s
mēs	bū sim	ie sim	do sim	dabū sim
jūs	bū sit (—sait, —at)	ie sit	do sit	dabū sit
viņi				
viņas	bū s	ie s	do s	dabū s

F u t u u r u m II

es b^u|š^u bⁱ|jⁱs, bⁱj^usⁱ
ma olen (tulev.) olnud
tu b^u|sⁱ bⁱ|jⁱs, bⁱ|j^usⁱ
jne.

Partitsiibid: b^u|š^{ot} — olevat (tulevikus), ieš^{ot} — mi-
nevat (tulev.), doš^{ot} jne.

Konditsionaali p^reesens: es b^u|t^u — ma oleksin,
ie|t^u jne.

Debitiiv

P r e e s e n s

man j^ab^ut, j^ai^et, j^a|d^od, j^a|d^ab^u
mul tuleb olla, minna, anda, saada
tev j^ab^ut, j^ai^et, j^a|d^od, j^ad^a|b^u
sul tuleb olla, minna, anda, saada
jne.

I m p e r f e k t

man bⁱj (bⁱj^a) j^a|b^ut, j^a|i^et, j^a|d^od jne.
mul tuli olla, minna, anda
jne.

F u t u u r u m I

man b^us j^a|b^ut, j^a|i^et, j^a|d^od, j^a|d^ab^u
mul tuleb (tulev.) olla, minna jne.

PREPOSITSIOONID

Ainsuses esinevad:

Genitiiviga: **aiz** — taga, taha; **apakš (zem)** —
all, alla; **bez** — ilma; **dēl (labad)** — tõttu, pärast, põhju-
sel; **iz** — seest; **kopš** — saadik; **pie** — juurde, lisaks;
pēc (pakal) — tagantjärele, järel, pärast; **pirms** — ette, ees,
eest (temporaalselt); **priekš** — ette, ees eest (lokaalselt ja

temporaalselt), **vidū** — keskel, keskele; **virs** — kohal, kohale; **-pus: šaipus** — siia poole; **viņpus** — sinna poole, **iekšpus** — sisse poole.

Daativiga: lidz — kuni, kaasa, kaasas; **blakus (lidzās)** — kõrval, kõrvale; **lidz** esineb mõnikord ka akusatiiviga ja instrumentaaliga.

Daativiga ja akusatiiviga: pa — piki, kaudu.

Akusatiiviga (instrumentaaliga): ap — ümber; **ar** — ühes (-ga), **caur** — läbi; **gar** — mööda; **par** — poolt, üle (kasustatakse sõnade rääkima, mõtlema, hoolitsema, kartma, rõõmustama jne. juures); **pār** — üle; **pret vastu; starp** — vahel, vahele.

Genitiiviga ja akusatiiviga: uz — pääle; pääl. Sää1, kus eesti keeles küsimuste kuhu? kus? tõttu tarvitatakse alale- ja alalütlevat käänet, kasustatakse läti keeles prepositsiooni **uz** genitiiviga; kus eesti keeles tarvitatakse sisseütlevat käänet, sää1 prepositsioon **uz** esineb akusatiiviga:

Liec grāmatas uz galda! — pane raamatuid lauale!

Grāmatas ir uz galda — raamatud on laual.

Kāp uz jumta! — roni katusele!

Ej uz māju, uz mežu! — mine koju, metsa!

Aizbrauca uz pilsētu (ā) — sõitis minema linna.

N.: galds, m. — laud; jumts, m. — katus; māja, f. — maja; mežs, m. — mets; pilsēta (ā) — linn.

Mitmuses kõik prepositsioonid esinevad **daativiga**, välja arvatud **dē1** (labad), **pēc** (kui viimane väljendab sedasama mõistet, mida **dē1**), need kolm esinevad ka mitmuses **genitiiviga**.

Ainult prepositsioonid **dē1**, **labad**, **pēc** esinevad käändsõnade taga, kõik muud esinevad käändsõnade ees.

Liitsõnus (eriti pöördõnus) tarvitatakse prepositsioone **aiz, ap, iz no, pa, pār, pie**. Ainult prefiksitena tarvitatakse kunagisi prepositsioone: **at-, ie-, sa-**.

Pöördõnades prefiksitena tarvitatavad prepositsioonid omavad eri tähenduse, mis on mõnikord üsna erinev prepositsiooni algtähendusest ja mida tuleb jälgida sõnastikust.

ĪSA IGAUNU GRAMATIKA

Vārdu locīšana

(Deklinācija)

Deklinējamiem vārdiem (lietas, īpašības, skaitļa, vietnieka vārdiem) igauņu valodā nav vīriešu un sieviešu kārtas.

Skaitļi ir divi: vienskaitlis un daudzskaitlis.

Locījumu 15, starp tiem 5 ir pamatlocījumi, no kuriem atvasina pārējos ar noteiktām galotnēm.

Locījumu nozīme

Nōminatīvs — nimetav atbild uz jautājumiem: kes? — kas? (jautājot par dzīviem priekšmetiem), mis? — kas? (jautājot par nedz. priekšmetiem). [nimi — vārds, nime-tama — nosaukt, nimetav — nosaucošs]. **Ka'ss** on must — kaķis ir melns. See **mā'nd** on kōrge — šī priede ir augsta. **Ka'ssid** on mustad — kaķi ir melni. Need **mā'nnid** on kōrged — šīs priedes ir augstas.

Ģenitīvs — omastav: kelle? mille? — kā? [oma — savs]. Pimeduses hiilgavad **ka'ssi** silmad — tumsā spīd kaķa acis. **Mā'nni** okkad on pikad — priedes skujas ir gaŗas. Pimeduses hiilgavad **ka'sside** silmad (pimeduses hiilgab **ka'ssi** silmi) — tumsā spīd kaķu acis.

Partitīvs — osastav: keda? mida? — ko? [osa — daļa]. Meil on kaks **ka'ssi** — mums ir divi kaķi. Selles metsas

ei ole enam **mā'ndisid** (mä'nde) — šai mežā vairs nav priežu. Anna mulle **leiba** — dođ man maizi.

Partitīvu lieto gandrīz visos tajos gadījumos, kur latviešu valodā lieto akuzatīvu, bet bieži arī tur, kur latv. valodā lieto ģenitīvu (dalāmais ģen. latv. v.) un nōminatīvu. Sk. nodaļu „Partitīvs teikumā“.

Illatīvs — sisseütlev: kellesse? millesse? — kurp? [sisse — iekšā]. Jōgi voolab **merre (meresse)** — upe ieplūst jūrā. Jōed voolavad **meredesse** — upes ieplūst jūrās. Rāhn tagus **mā'ndi (mä'nnisse)** — dzenis kala priedē).

Inesīvs — seesütlev: kelles? milles? — kur? [sees — āekš]. Silgud elavad **meres** — reņģes dzīvo jūrā. Rāhni pesa on ođnsas **mā'nnis** — Dzeņa ligzda ir caurā priedē. Rāhnide pesad on ođnsates **mā'ndides** (ođnsais mä'nnes) — dzeņu ligzdas ir izdohtās priedēs.

Elatīvs — seestütlev: kellest? millest? — par ko? no kurienes? iz kā? [seest — iz šā]. Ta jutustab **ka'ssist** — viņš stāsta par kaķi. Sisalik roomab **mā'nnist** — ķirzaka lien no priedes.

Allatīvs — alaleütlev: kellele? millele? kam? kurp? uz kurieni? [alal, alale — pāri, alale jāāma — pāri palikt; ūtlema — teikt, ūtleiv — teicošs]. Ta pilk sattus **mā'nnile** — viņa skats nonāca (krita) uz priedi; **mā'ndidele** — uz priedēm. Too kala **ka'ssile** — nes zivi kaķim. Lehti lanģeb **lauale** — lapas krīt uz galda. **Ka'ssidele** meeldivad kalad — kaķiem pātik zivis.

Adesīvs — alalütlev: kellel? millel? — kam? uz kā? (kad?) **Ka'ssil** on hiir — kaķim ir pele. **Laual** on lehti — uz galda ir lapas. Ma olen **jōel** — es esmu pie upes. Lind laulab mahamurdunud **mā'nnil** — putns dzied nolauztā priedē. **Talvel** ma tulen tagasi — ziemu nākšu atpakaļ. **Hommikul, ohtul** — no rīta, vakarā.

Ablatīvs — alaltütlev: kellelt? millelt? — no kā? no kurienes? Need karvad on **ka'ssilt** — šīs spalvas ir no kaķa. **Mā'nnilt** lanģeb okkaid — no priedes krīt skujas.

Mä'ndidelt (mä'nnelt) langeb okkaid — no priedēm krit skujas. Ma sain kirja **isalt** — es dabūju vēstuli no tēva.

Esivs — olev: kellenā? millenā — kā kas? [olema — būt, olev — esošs] Niiskus tōsis **uduna** — mitrums cēlās kā migla. Ta lāks **saadikuna** koosolekule — viņš gāja kā sūtītais uz sapulci. Tūdruk kra'tsis **ka'ssina** — meitene skrāpēja kā kaķis.

Translatīvs — saav: kelleks? milleks? — par ko? [saama — kļūt, tapt dabūt, saav — topošs]. Mees saab **vihaseks** — vīrs kļūst dūsmīgs. Seeme kasvab **mā'nniks** — sēkla izaug par priedi. Kurat muutus kurjaks **ka'ssiks** — velns pārvērtās par ļaunu kaķi. Ma olen määratud **saadikuks** — esmu nozīmēts par sūtni. Ajaleht telliti kolmeks **kuuks** — avīzi pasūtīja uz trim mēnešiem. Põlluvili va'l-mib **sūgiseks** — labība nogatavojas rudenī. Sellest jātkub mulle eluajaks — no tā pietiek man visam mūžam.

Terminatīvs — rajav: kelleni? milleni? — līdz kurie nei. [rajama — norobežot]. Meie lāksime suure **mā'nnini** — mēs gājām līdz lielajai priedei. Oota **reedeni!** — gaidi līdz piektdienai! **Jōulunī** on kolm nādalat — līdz ziemas svētkiem ir trīs nedēļas. Me jooksime suurte **mā'ndideni** — mēs skrējām līdz lielajām priedēm.

Abesīvs — ilmaütlev: kelleta? milleta? — bez kā? [ilma — bez]. See maja on **ka'ssita** — šī māja ir bez kaķa. Mets on **mā'ndideta** — mežs ir bez priedēm.

Komitatīvs — kaasaütlev: kellega? millega? — ar ko? [kaasa — līdzī]. Koer kiskleb **ka'ssiga** — suns plēšas ar kaķi. Ma käisin suurte **vendadega** koo'li — es gāju ar lielajiem brāļiem uz skolu.

Instruktīvs — viisiütlev: kuidas? — kā? [viis — veids, meldija]. Tas ir vecs locījums, bez īpašas galotnes, pa lielākai daļai — daudzskaitļa partitīva (tā sauktā i-daudzskaitļa) celms, lietojams tikai aprobežotam vārdu daudzumam. Käib palja **jalu** ja palja **päi** — iet kailām kājām un kailu galvu. Ta vahtis mulle nākku põlevi **silmi** — viņš skatījās man sejā degošām acīm. Seda tuleb teha

targu — tas jādara gudri. Matkasime **jala** teise linna — ceļojām kājām uz otru pilsētu. Ta vahtis teda **ammuli sui** — viņš apskatīja to ar vaļēju muti.

Locījumu galotnes

un blakus-locījumu darināšana no pamatlocījumiem.

a) vienzilbīgie vārdi. [trepp — kāpes, trepes]

Vienskaitlis		Daudzskaitlis
Nōm.	trepp	trepi-d
Ģen.	trepi	treppi-de
Part.	treppi	treppi-sid (-e, -i, -u)
Illat.	treppi, trepi-sse	treppi-de-sse
Ines.	trepi-s	treppi-de-s
Elat.	trepi-st	treppi-de-st
Allat.	trepi-le	treppi-de-le
Ades.	trepi-l	treppi-de-l
Ablat.	trepi-lt	treppi-de-lt
Es.	trepi-na	treppi-de-na
Transl.	trepi-ks	treppi-de-ks
Termin.	trepi-ni	treppi-de-ni
Abes.	trepi-ta	treppi-de-ta
Komit.	trepi-ga	treppi-de-ga

b) divzilbīgie vārdi [hüpe — lēciens]

Vienskaitlis		Daudzskaitlis	
		-te daudzsk.	i- daudzsk.
Nōm.	hüpe		hüppe-d
Ģen.	hüppe		hüpe-te
Part.	hüpet		hüppe-id
Illat.	hüppe-sse	hüpe-te-sse	hüppe-i-sse
Ines.	hüppe-s	hüpe-te-s	hüppe-i-s
Elat.	hüppe-st	hüpe-te-st	hüppe-i-st
Allat.	hüppe-le	hüpe-te-le	hüppe-i-le
Ades.	hüppe-l	hüpe-te-l	hüppe-i-l
Ablat.	hüppe-lt	hüpe-te-lt	hüppe-i-lt

Es.	hüppe-na	hüpe-te-na	hüppe-i-na
Transl.	hüppe-ks	hüpe-te-ks	hüppe-i-ks
Termin.	hüppe-ni	hüpe-te-ni	hüppe-i-ni
Abes.	hüppe-ta	hüpe-te-ta	hüppe-i-ta
Komit.	hüppe-ga	hüpe-te-ga	hüppe-i-ga

Patstāvīgie locījumi ir **vienskaitli**: **nōminatīvs**, **ģenitīvs**, **partitīvs**, pa daļai arī **illatīvs**, **daudzskaitli**: **ģenitīvs**, kas tomēr uztur noteiktu saskaņu ar viensk. partitīvu, un **partitīvs**, kam sakars ar vienskaitļa ģenitīvu.

No vienskaitļa ģenitīva, izņemot partitīvu un pa daļai arī illatīvu, atvasina visus pārējos viensk. locījumus un daudzsk. nōminatīvu.

Pārējos daudzsk. locījumus, sākot ar illatīvu, atvasina vai nu no daudzsk. ģenitīva, vai daudzsk. partitīva, pie pēdējā ņemot vērā vienskaitļa ģenitīva formu. Daudzsk. locījumu atvasinājumu no daudzsk. partitīva sauc par **i-daudzskaitli**.

Kur pastāv daudzsk. partitīva forma tikai ar galotni **-sid**, tur **i-daudzskaitlis** nav iespējams. Kur blakus formai ar **-sid**, pastāv vēl forma, kuŗai galotnē kāds patskanis (e, i vai u), tur **i-daudzskaitlis** iespējams, bet nezinātājam ne katrreiz ieteicams, jo tāds daudzsk. locījums kādreiz var būt līdzīgs kāda cita vārda tam pašam viensk. locījumam, no kā varētu rasties pārpratumi. Pie daudzsk. partitīva formas ar galotni **-id** **i-daudzskaitlis** vienmēr iespējams un tā lietošana ieteicama, jo dod īsākas un daiļskanīgākas formas.

i-daudzskaitli darina, apmainot viensk. ģenitīva beigu patskani ar daudzsk. partitīva beigu patskani un pēc tam pievienojot attiecīgās locījumu galotnes: **trepī-sse**, **trepe** — **trepe-sse**; **keele** (keel — valoda, mēle), **keeli**, **keelēta** — bez valodas, **keelīta** — bez valodām; **jala** (jalg — kāja), **jalgu**, **jalal** — kājai, **jalul** — kājām; **jālje** (jālg — pēda), **jālgi** (jālgesid), **jāljesse** — pēdā, **jālisse** — pēdās (nevis „jāljisse“, ja **j -a** priekšā atkrīt).

Viensk. illatīvs var būt darināts no viensk. ģenitīva, bet blakus tai bieži sastopama patstāvīga illatīva forma, kas pa lielākai daļai līdzīga viensk. partitīvam.

Īpatnējas illatīva formas blakus atvasinātajām ir vārdiem: **maa** — zeme, **soo** — purvs, **suu** — mute, **töö** — darbs, **öö** — nakts, **pää** — galva un **jää** — ledus; **maha** (ˈmaasse), **sohu** (ˈsoosse), **suhu** (ˈsuusse), **töhe** (ˈtöösse), **öhe** (ˈöösse), **pähe** (ˈpäässe), **jähe** (ˈjäässe).

Tās pašas grupas vārdu daudzsk. partitīvs ir: ˈmaid, ˈsoid, ˈsuid, ˈpuid (puu — koks, malka) u. t. t.; tāpēc daudzskaitļa illatīvs: ˈmaisse (maadesse), ˈsoisse (soodesse) u. t. t.

Sevišķas viensk. partitīva formas ir vārdiem: **lumi** — sniegs, **meri** — jūra, **mōni** — dažs, **tuli** — uguns, **uni** — miegs, **sapnis** un **veri** — asinis; viensk. ģen.: **lume**, **mere**, **mōne**, **tule**, **une**, **vere**; viensk. part.: **lund**, **merd**, **mōnd**, **tuld**, **und**, **verd**. Līdzīgi loka: **nimi** — vārds, ģen. **nime**, part. **nime**, illat. **nimme**, **nimesse**; **suvi** — vasara, **suve**, **suve**, **suvve** (suvesse); **lävi** — sliegsnis; **süli** — klēpis u. c.

Vārdam kodu (mājas, dzimtene) ir vairākas illatīva formas: **koju**, **kodu**, **kottu** un elatīva formai kodust (no mājām projām) vēl forma **kodunt**.

Sevišķas formas ir vēl sekošiem vārdiem: **ase** — vieta, **aseme** — viensk. ģen., **asef** — v. part., **asemesse** — v. ill., **asemete** — daudzsk. ģen., **asemeid** — d. part., **asemeisse**, **asemetesse** — d. illat., tāpat loka **habe** — bārda, **sāde** — dzirkstele, **vare** — drupas u. c.

käsi — roka, **käe**, **kätt**, **kätte** e. (ehk — jeb) **käesse**, **käte**, **käsi**, **kätesse** e. **käsisse**; tāpat **süsi** — ogle, **söe**; **vesi** — ūdens, **vee**; **mesi** — medus, **mee** u. c.

uus — jauns (par nedz. priekšmetu), **uue**, **uut**, **uude** e. **uuesse**, **uute**, **uusī**, **uutesse** e. **uusisse**; tāpat **täis** — pilns, **ōis** — zieds u. c.

üks — viens, **ühe**, **üht** e. **ühte**, **ühte**, e. **ühesse**, **ühtede**, **ühtesid** e. **üksī**, **ühtedesse** e. **üksisse**; tāpat **kaks** — divi; **mees** — vīrs, **mehe**, **meest**, **mehesse**, **meeste**, **mehi**, **meesesse** e. **mehisse**

Ģenitīvs vienskaitlī ar **-e, -i, -u.**

v. ģen. **e**, d. part. **i**: keeli (keel, keele); kási (kāsi, kāe); raskusi (raskus, raskuse)

v. ģen. **i**, d. part. **e**: poisse (poiss, poisl); komanda'nte (komanda'nt, komanda'ntī)

v. ģen. **u**, d. part. **e**: ahje (ahi, ahju); pōōsastikke (pōōsastik, pōōsastiku)

Daudzskaitļa partitīva galotne **-id** pievienojas parasti nepārveidotam vienskaitļa ģenitīvam: vāgev — varens, vāgeva — v. ģen., vāgeva-id — d. part.; tikai garais patskanis saīsinās: maa — ma-id, un vienskaitļa ģenitīva beigu patskaņa **i** vietā daudzskaitļa partitīvā ir **e**: sōdur kareivis, sōduri, sōdureid; ka'llis — dārgs, mīļš, ka'lli, ka'lleid.

˘pik|k — garš, —a, ˘—ka, ˘—ka e. —asse, ˘—ade, ˘—ki, ˘—kadesse e. —isse; komp. —em, sup. —im e. kōige —em.

˘king — kurpe, —a, ˘—a, ˘—a e. —asse, ˘—ade, ˘—i, ˘—adesse e. —isse

˘silm — acs, —a, ˘—a, ˘—a e. —asse, ˘—ade, ˘—i, ˘—adesse e. —isse e. ˘—i

iga — mūžs, ˘ea, iga, ˘ikka e. ˘asse, igade, igasid e. igi, igadesse

isa — tēvs, —, —, ˘issa e. —sse, —de, —sid e. isi, —desse e. isisse

iva — grauds, graudiņš, —, —, ˘ivva e. —sse, —de, —sid e. ivi, —desse e. ivisse.

lisa — pielikums, papildinājums, vārdu loka tāpat kā isa

nisa — krūts, loka kā isa.

tera — asmens, kodols, grauds, —, —, ˘terra e. —sse, —de, ˘teri, —desse. e. ˘terisse

˘koht — vieta, koha, ˘—a, ˘— e. kohasse, ˘—ade. ˘—i, —adesse e. kohisse

˘nurk — kakts, nurga, ˘—a, ˘—a e. nurgasse, ˘—ade, ˘—i, ˘—adesse e. nurgisse

˘hārg — vērsis, hārja, ˘—a, ˘—a e. hārjasse, ˘—ade, ˘—asid e. —i, —adesse e. hārjesse

‘pöör — veltnis, rullis, —a, ‘—a, ‘—a e. —asse, ‘—ade,
 ‘—asid e. —i, —adesse e. —isse
püha — svēts, —, —, pühha e. —sse, —de, —sid e. pühi,
 —desse e. pühisse
‘poeg — dēls, poja, ‘—a, ‘—a e. pojasse, ‘—de, ‘—i,
 ‘—adesse e. pojesse
‘nui — runga, —a, ‘—a, ‘—a e. —asse, ‘—ade, ‘—e,
 ‘—desse e. —esse
tühi — tukšs, tühja, ‘tühja, ‘tühja e. tühjasse, ‘tühjade,
 ‘tühje, ‘tühjadesse e. tühjesse, komp. tühjem, sup. tühim
 e. kōige tühjem
uba — pupa, ‘oa, —, ‘uppa e. ‘oasse, —de, ube, —desse
 jne.
oda — šķēps, —, —, ‘otta e. —sse, —de, —sid e. ode,
 —desse e. odesse
oma — savs, —, —, ‘omma e. omasse, —de, omi, —desse
 e. omisse
osa — daļa; loka kā isa
‘raskus — smagums; **‘poiss** — puika; **komanda’nt** — ko-
 mandants
ahi — krāsns; **pōōsastik** — krūmājs

Īpašības vārds

kā izteicējs saskan ar teikuma priekšmetu skaitlī: jōgi on
 sūgav — upe ir dziļa; jōed on sūgavad — upes ir dziļas,
 — un kā apzīmētājs — ar apzīmējamo vārdu skaitlī un
 locījūmā: vāike oja sai laiaks jōeks — mazais strauts
 kļuva par platu upi, — izņemot terminatīvu, abesīvu un
 komitativu: ta on tōsise tōōta — viņš ir bez nopietna
 darba; te īpašības vārds ģenitīvā pievienojas apzīmējamam
 vārdam.

Nav divējādu galotņu — noteicamās un nenoteicamās.

Liela daļa īpašības vārdu beidzas viensk. nōm. ar galotnēm **-ne** un **-ke**, ģenitīvā **-se**.

Ja šiem vārdiem viensk. ģenitīvā divi balsieni otrā
 ilguma vai četri balsieni, tad daudzsk. partitīvs beidzas

ar patskani **i**. Tas attiecas arī uz lietas vārdiem ar galotnēm *nōm*. -ne, -es, -is un -us: puise (puine — koka, no koka), puisi; naise (naine — sieviete), naisi; harjutuse (harjutus — paradums), harjutusi; rohelise (roheline — zaļš), rohelisi.

Ja viensk. ģenitīvā ir trīs balsieni pirmā vai otrā ilguma, tad daudzsk. partitīva galotne ir **-id**: punase (punane — sarkans), punaseid; varese (vares — vārna), vareseid; uudise (uudis — jaunums) uudiseid.

Ja viensk. ģenitīvā divi vai trīs balsieni trešā ilguma, tad daudzsk. partitīvu darina tā, itkā viensk. ģenitīvā būtu viens balsiens vairāk: `vaese (`vaene — nabadzīgs) `vae-seid; `julguse (`julgus — drosme), julgusi.

Ja vārdi ar galotni **-ne** viensk. ģenitīvā garāki par četriem balsieniem, tad tie daudzsk. part. beidzas ar **-id**: vastastikuse (vastastikune — pretējs) vastastikuseid. (Vārdi ar galotni **-s** viensk. ģen. garāki par četriem balsieniem, daudzsk. partitīvā beidzas ar **i**: paratamatuse, paratamatus — nelabojamība, paratamatusi.)

Īpašības vārdu kāpināšana

Komparatīvu darina, pievienojot viensk. ģenitīvam **m**: $noore + m = noorem$ — jaunāks (runājot par dzīvū priekšmetu); $vōōras + m = vōōram$. Bieži omastava **a** un **u** komparatīvā pārmainās par **e**: $kōva + m = kōvem$ — cietāks; $hull + m = hullum$ — trakāks, $muļķigs + m = muļķigum$ — trakāks. Kur iespējams, komparatīvs pieņem saīsinātas formas: $ligi + m = ligim$ — tuvāks; $vāikese + m = vāiksem$ — mazāks; $pisikese + m = pisim$ — niecīgāks, $sīkāks + m = sīkākum$ — plānāks; $lūhikese + m = lūhim$ — īsāks.

Superlatīvu (vispārāko pakāpienu) darina ar **kōige** (vis-) palīdzību, vai apmainot komparatīva **-em** ar **-im**: **kōige suurem, suurim** — vislielākais.

Superlatīva forma ar **-im** ir tikai tiem vārdiem, kuriem ir **-i** daudzskaitlis. Pie šīs formas darināšanas

jāpēm vērā viensk. ģenitīva forma: p i k k — garš, p i k a — v. ģen., `p i k k i — d. part., **p i k i m**, k ō i g e p i k e m — visgarākais; ō n n e `l i k — laimīgs, ō n n e l i k u, ō n n e `l i k k e — ō n n e l i k e m — vislaimīgākais; `r a s k e — smags, `r a s k e, `r a s k e i d, `r a s k e i m (k ō i g e `r a s k e m) — vissmagākais; v ō ō r a s, `v ō ō r a, `v ō ō r a i d — **v ō ō r a i m**, k ō i g e v ō ō r a m — vissvešākais; `s o e — silts, s o o j a, `s o o j e — `s o i m, k ō i g e s o o j e m — vissiltākais; k u r i — ļauns, k u r j a, `k u r j e — **k u r i m**, k ō i g e k u r j e m — visļauņākais; `u u s, u u e, u u s i — **u u s i m** — visjaunākais.

Izņēmuma formas: **h ä ä** (h e a) — labs, **p a r e m** — labāks, k ō i g e p a r e m, **p a r i m** — vislabākais; **p a `l j u** — daudz, e n a m v a i r ā k, **e n i m** — visvairāk.

Vietniekvārds

Personiskie vietniekvārdi ir: m i n a, s i n a, t e m a — es, t u, v iņš (v iņ a); m e i e, t e i e, n e m a d — mēs, jūs, v iņ i (v iņ a s), s a ī s i n ā t ā formā: m a, s a, t a; m e, t e, n a d.

Kad attiecīgais vietniekvārds teikumā izvirzās kā uzsvērtais, tad lieto garāko formu.

V i e n s k a i t l i s

Nōm.	mina, ma	sina, sa	tema, ta
Ģen.	minu, mu	sinu, su	tema, ta
Ģart.	mind	sind	teda
Illat.	minusse, musse	sinusse, susse	temasse, tasse
Ines.	minus, mus	sinus, sus	temas, tas
Elat.	minust, must	sinust, sust	temast, tast
Allat.	minule, mulle	sinule, sulle	temale, talle
Ades.	minul, mul	sinul, sul	temal, tal
Ablat.	minult, mult	sinult, sult	temalt, talt
Es.	minuna	sinuna	temana
Transl.	minuks	sinuks	temaks
Termin.	minuni	sinuni	temani
Abes.	minuta	sinuta	temata
Komit.	minuga, muga	sinuga, suga	temaga, taga

Daudzskaitlis

Nōm.	meie, me	teie, te	nemad, nad
Ģen.	meie, me	teie, te	nende
Part.	meid	teid	neid
Illat.	meisse	teisse	nendesse, neisse
Ines.	meis	teis	nendes, neis
Elat.	meist	teist	nendest, neist
Allat.	meile	teile	nendele, neile
Ades.	meil	teil	nendel, neil
Ablat.	meilt	teilt	nendelt, neilt
Es.	meiena	teiena	nendena
Transl.	meieks, meiks	teieks, teiks	nendeks, neiks
Termin.	meieni	teieni	nendeni
Abes.	meieta	teieta	nendeta
Komit.	meiega	teiega	nendega

Atgriezeniskie vietniekvārdi ir **enese e. enda**, **ise-ene se e. ise enda** — sevis. Nōminatīva trūkst; **ise** — pats. Saliktenī **ise enese** loka tikai daļu **enese**. Pamatformas sekošas:

	Vienskaitlis	Daudzskaitlis
Nōm.	(ise)	(ise)
Ģen.	enese, `enda	eneste, `endi
Part.	ennast, `end	`endid (`end, ennast)
Illat.	enesesse, `endasse	enestesse, `endisise

Piederuma vietniekvārdu **oma** — savs loka tikai tad, ja tas teikumā izvirzās kā uzsvērtais. Līdzīgi kā latviešiem mūsu, jūsu, igauniem visi piederuma vietniekvārdi ir personisko vietniekvārdu ģenitīvi un lietoti kā piederumvietniekvārdi ir nelokāmi: **mu raamat** — mana grāmata; **sinu ema** — tava māte; **mu raamatu kaaned** — manas grāmatas vāki.

Norādāmie vietniekvārdi ir: **see** — šis; **too** — tas; **samane** — tāds pats; **selline** — tāds (ko lieto jaunākā valodā **niisugune** — vietā); **samasugune** — tāds pats; **seesama** — tas pats; **seesugune** — šāds u. c.

Vienskaitlis

Nōm.	see	too
Ģen.	selle	tolle
Part.	seda	toda
Illat.	sellesse, sesse	tollesse, tosse
Ines.	selles, ses	tolles, tos
Elat.	sellest, sest	tollest, tost
Allat.	sellele	tollele
Ades.	sellel, sel	tollel, tol
Ablat.	sellelt, selt	tollelt, tolt
Es.	sellena	tollena
Transl.	selleks, seks	tolleks
Termin.	selleni (seni)	tolleni
Abes.	selleta	tolleta
Komit.	sellega, seega	tollega, tooga

Daudzskaitlis

Nōm.	need	nood
Ģen.	nende	nonde
Part.	neid	noid
Illat.	nendesse, neisse	nondesse, noisse
Ines.	nendes, neis	nondes, nois
Elat.	nendest, neist	nondest, noist
Allat.	nendele, neile	nondele, noile
Ades.	nendel, neil	nondel, noil
Ablat.	nendelt, neilt	nondelt, noilt
Es.	nendena	nondena
Transl.	nendeks, neiks	nondeks, noiks
Termin.	nendeni	nondeni
Abes.	nendeta	nondeta
Komit.	nendega	nondega

Salikteņus ar -sugune loka kā vārdus ar galotni -ne, lokot tikai vārda beigu daļu: seesugune, seesuguse u. t. t.

Pārējos ar see saliktajos vārdos loka arī see: see-sama, sellesama, sedasama, sessesamasse u. t. t.

Jautājamās vietniekvārdus *kes*, *mis* lieto arī kā attiecības vietniekvārdus un vienmēr tikai vienskaitlī.

Nōm.	<i>kes</i>	<i>mis</i>	Citi locījumi atvasināmi no ģenitīva. Komitatīvs: <i>kellega</i> ; <i>millega</i> , <i>miska</i> .
Ģen.	<i>kelle</i>	<i>mille</i>	
Part.	<i>keda</i>	<i>mida</i> , <i>mis</i>	
Illat.	<i>kellesse</i>	<i>millesse</i>	Pārējo saīsināto formu nav.
Allat.	<i>kellele</i>	<i>millele</i>	
Ades.	<i>kellel</i> , <i>kel</i>	<i>millel</i> , <i>mil</i>	
Ablat.	<i>kellelt</i> , <i>kelt</i>	<i>millelt</i> , <i>milt</i>	

Skaitļa vārds

Pamatskaitļu vārdi		Kārtas skaitļu vārdi	
Nōm.	Ģen.	Nōm.	Ģen.
1 üks	ūhe	esimene	esimese
2 kaks	kahe	teine	teise
3 kolm	kolme	kolmas	kolmanda
4 neli	nelja	neljas	neljanda
5 viis	viie	viies	viienda
6 kuus	kuue	kuues	u. t. t.
7 seitse	seitsme	seitsmes	
8 kaheksa	kaheksa	kaheksas	
9 ūheksa	ūheksa	ūheksas	
10 kümme	kümne	kümnes	
100 sada	saja	sajas	sajanda
1 000 tuhat	tuhande	tuhandes	tuhandenda
1 000 000 miljon	miljoni	miljones	miljonenda
miljard	miljardi	miljardes	miljardenda
11 ūksteist[kümmend]		ūheteistkümnes	
12 kaksteist[kümmend]		kaheteistkümnes	
16 kuusteist[kümmend]		kuueteistkümnes	
30 kolmkümmend		kolmekümnes	
42 nelikümmend kaks		neljakümne kahes e. neljakümne teine	

121 [üks]sada kaks- kümmand üks	[ühe]saja kahekümne ühes e. [ühe]saja kahekümne esimene
507 viissada seitse	viiesaja seitsmes
1 926 [üks] tuhat ühek- sasada kaksküm- mend kuus	[ühe] tuhande üheksasaja kahekümne kuues
7 000 seitse tuhat	seitsme tuhandes
13 403 kolmteist[küm- mend] tuhat nelisada kolm	kolmeteistkümne tuhande neljasaja kolmas
4 502 198 neli miljonit viis- sada kaks tuhat [üks]sada ühek- sakümmand ka- heksa	nelja miljoni viiesaja kahe tuhande [ühe]saja ühek- sakümne kaheksas

Daļu skaitļu vārdi

$\frac{1}{2}$ pool
 $\frac{1}{3}$ [üks] kolmandik
 $\frac{1}{4}$ veerand, veerandik
 $\frac{1}{5}$ viiendik
 0,1 kümnendik
 0,01 sajandik
 $1\frac{1}{2}$ poolteist
 $2\frac{1}{2}$ kaks ja pool
 $3\frac{3}{4}$ kolm kolm veerandit

Skaitļu vārdus no 1—9
 salikumos ar desmit un
 simtu raksta kopā, pārējos
 salikumus raksta atsevišķi:
 seitskümmand,
 üheksasada, neli-
 teist; seitse tuhat,
 viis miljonit.

Stūrainās iekavās atro-
 došās skaitļu vārdu daļas
 nav nepieciešamas; pēdējā
 laikā tās maz lieto.

Salikto skaitļa vārdu locīšana

a) Pamatskaitļa vārds: 15 746

Nōm. viisteist[kümmand] tuhat seitsesada nelikümmand
 kuus
 Gen. viieteistkümne tuhande seitsmesaja neljakümne
 kuue

Part.	viitteistkümme	tuh	seitsetsada	neljakümme	kuut
Illat.	viieteistkümne	tuhande	seitsmesaja	neljakümne	kuude
Elat.	viieteistkümne	tuhande	seitsmesaja	neljakümne	kuues u. t. t.

b) Kārtas skaitļa vārds: 15 746.

Nōm.	viieteistkümne	tuhande	seitsmesaja	neljakümne	kuues
Ģen.	viieteistkümne	tuhande	seitsmesaja	neljakümne	kuuenda
Part.	viieteistkümne	tuhande	seitsmesaja	neljakümne	kuuendat
Illat.	viieteistkümne	tuhande	seitsmesaja	neljakümne	kuuendasse u. t. t.

Saliktos pamatskaitļa vārdos loka trijos pirmos locījumos visas saliktā skaitļa vārda daļas, izņemot **-teist** (kuņu neloka nekad), pārējos pamatskaitļa — un visos kārtas skaitļa vārda locījumos loka tikai pēdējo vārdu.

DARBĪBAS VĀRDS

I (Pirmās) personas vienskaitlis pazīstams pēc galotnes **-n**, daudzsk. — **-me**: ma annan — es dodu, andsin — devu, annaksin — dotu; me anname — mēs dodam, andsime — devām, annaksime — dotu.

II personas galotne vienskaitlī ir **-d**, daudzsk. **-te**: sa annad — tu dod, andsid — devi, annaksid — dotu; te annate — jūs dodat, andsite — devāt, annaksite — dotu.

III p. galotne viensk. tagadnē **-b**, pagātnē **-s** vai **-l**, daudzsk. tagadnē **-vad**, pagātnē **-sid**: ta annab — viņš (viņa) dod, andis — deva, (annaks — dotu); nad annavad — viņi (viņas) dod, andsid — deva, (annaksid — dotu).

Tā kā visām personām noteiktas galotnes, tad personiskos vietniekvārdus, ja tie teikumā nemaz netiek uzsvērti, var arī izlaist.

Laiki ir tikai 2 vienkāršie un 2 saliktie: tagadne un pagātne, saliktā (pabeigtā) tagadne un saliktā (pab.) pagātne. Nākotni pa lielākai daļai izsaka ar tagadnes palīdzību. Ma **olen andnud** — es esmu devis (sal. tagadne); ma **olin andnud** — es biju devis (sal. pagātne).

Ir divi infinitīva (nenoteicamās izteiksmes) formas: **-ma** infinitīvs: andma — dot, kohtama — satikt (sastapt), tooma — nest, tulema — nākt; **-da** infinitīvs: anda, kohata, tuua, tulla.

Abiem infinitīviem ir arī daži locījumi.

Illat.: Lāheme tōotama — iesim (kurp?) strādāt.

Ines.: Vāsinud mehed on puhkamas — nogurušie vīri ir atpūtā (pašlaik atpūšas).

Selline raamat on olemas — tāda grāmata ir.

Sellist raamatut ei ole olemas — tādas grāmatas (pašlaik nemaz) nav.

Elat. Tulime praegu tōotamast — nācām pašlaik no strādāšanas.

Abes. Tōō jāi lōpetamata — darbs palika nepabeigts. Lapsed jooksevad puhkamata — bērni skrien bez atpūšanās.

Mulle meeldib laulda — man patīk dziedāt.

Ines. Lauddes ja māngides viitsid lapsed aega — dziedot un spēlējoties bērni pavadīja laiku.

Teda nāhes, ehmatasin — viņu redzot, satrūkos [nāgema, nāha].

Nāgin teda tōotades — es redzēju viņu strādāms.

Nāen teda tōotamas — redzu viņu strādājot (viņš strādā).

Pēc tādiem darbības vārdiem, kuŗi prasa jautājumu „kurp?“ un pēc pidama (vajadzēt) ōppima — mācīties un hakkama (sākt) lieto **-ma** infinitīvu: ma lāhen kohtama sind — es eju tevi satīkt; ta jookseb ujuma — viņš skrien peldēties; ta sōitis minema — viņš aizbrauca (minema — iet); tule sōoma! — nāc ēst! ma pean andma — man

jādod; ma pidin tōötama — man bij jāstrādā; hakkasime lugema — sākām lasīt (skaitīt).

Citos gadījumos jālieto -da infinitīvs: ma tahan kohata sind — gribu tevi satikt; sa oskad ujuda — tu proti peldēt; ta tahtis süüa — viņš gribēja ēst; mul tuleb anda — man nākas dot (man jādod); mul tuli tōötada — man nācās strādāt.

Izteiksmes

I n d i k a t ī v s (īstenības izteiksme): tulen — nāku, tulin — nācu; olen tulnud — esmu nācis, olin tulnud — biju nācis.

K o n d i c i o n ā l i s (vēlamā izt.): **tuleksin** — es nāktu, **oleksin** tulnud — es būtu nācis. Šo izteiksmi nedrīkst sajaukt ar īstenības tagadni, kur I p. viensk. galotne bieži ir -sin: **elasin** — dzīvoju (pagātnē), **elaksin** — es dzīvotu.

I m p e r a t ī v s (pavēles izteiksme): **tule!** — nāc! āra **tule** — nenāc! **tulgu!** lai viņš (viņa; viņi, viņas) nāk! **ārgu tulgu!** — lai nenāk! (**tulgem!** — nāksim! **ārgem tulgem!** — nenāksim!) **tulge!** — nākat! **ārge tulge!** — nenākāt! **olgu tulnud!** — lai būtu nācis (nākuši)! **ārgu olgu tulnud!** — lai nebūtu nācis (nākusi, nākušas)!

K o n j u n k t ī v s (atstāstāmā izteiksme) tāpat kā latv. valodā visām personām vienāda: sa **tulevat**, nemad **tulevat** — tu nākot, viņi nākot; me **ei tulevat** — mēs nenākot; ma **tulnud** (pub. tagadne) — es nācis, ta **ei olevat tulnud** — viņš neesot nācis.

Bezpersoniskā darbība. Ja darītājs nav minēts, tad darbības vārds visās izteiksmēs un laikos pieņem sevišķas galotnes; piem. īstenības izteiksme, tagadne: **tullakse** — nāk, pagātnē: **tuldi** — nāca; saliktie laiki: **on tuldud** — ir nācis, **oli tuldud** — bija nācis; vēlamā izteiksme: **tuldaks** — nāktu, **oleks tuldud** — būtu nācis; pavēles izteiksme: **tuldagu!** — lai nāk! u. t. t.

Ciešamo kārtu (pasīvu) darina bez sevišķiem palīgdarbības vārdiem: mind **saadakse** — mani sūta (ta saadab mind — viņš mani sūta); mida sāal ehitatakse? — ko tur

ceļ? Mispārast kirjutati — kāpēc rakstija? Kas sind
löödi — vai tevi sita? (Ta lōi neid — viņš tos sita.)

Atgriezenisko darbību darina ar dažādu sufiksu
palīdzību, bet bieži lieto arī atgriezenisko vietniekvārdu
end — sevi: petma — vilt; pettuma — vilties; muutma —
pārvērst, muutuma — pārvērsties; avama — atvērt,
avanema — atvērties; pesema — mazgāt, pesema **end** —
mazgāties. Vietniekvārds **end** pie locīšanas nemainās: ma
pesen end — es mazgājos; sa pesed end — tu mazgājies
u. t. t.

Darbību noliedzot, visas personas ir vienādas: ma
ei pese — es nemazgāju, sa ei pese — tu nemazgā; me
ei ole pesnud — mēs neesam mazgājuši. -nud participu,
ko lieto salikto laiku darināšanā līdzīgi kā latv. valodā
divdabi ar galotni -is (-usi), lieto arī īstenības izteiksmes
noliedzošā pagātnē: ma ei pesnud — es nemazgāju; ma
ei tulnud — es nenācu; ma ei olnud pesnud — es nebiju
mazgājis. Pārējās noliedzošās formas atrodamas tabelēs
par atkarīgo formu darināšanu no pamatformām.

Darbības vārdu pamatformas un atkarīgo formu darināšana

1. Personiskais darbības veids

ma-infinit. illatīvs	vaatama — skatīties tōmbama — vilkt	tulema — nākt	ōppima — mācīties
ma-infinit. inesīvs	vaata-mas	tule-mas	ōppi-mas
ma-infinit. elatīvs	vaata-mast	tule-mast	ōppi-mast
ma-infinit. abesīvs	vaata-mata — neskatoties) (neskatīdamies)	tule-mata	ōppi-mata
Tagadnes divdabis	vaata-v *	tule-v — nākošs	ōppi-v
Atstāstāmās izt. tagadne	vaata-vat — skatoties	tule-vat — nākot	ōppi-vat — mācoties
Darbības nosaukums	vaata-mine — skatīšanās	tule-mine — nākšana	ōppi-mine — mācīšanās
Darītāja nosaukums	vaata-ja — skatītājiem	tulī-ja ** — nācējs	ōppi-ja — mācītājiem

* Šis divdabis ir arī lokāms: magav laps — guļošs bērns, magava lapse — guļoša bērna, magavat last — guļošu bērnu, magavaid lapsi — guļošus bērnus.

Vārdiem, kam -ma priekšā konsonants (naerma — smiet, tapma — kaut, vōtma — ņemt) divdabja viensk. nōminatīvā -v priekšā ir -e-, kas ģenitīvā izzūd: naerev — smejošs, naerva — smejoša; laulma — dziedāt, laulev — dziedošs; jookma — skriet, jooksev — skrejošs.

** Dažiem vārdiem, kam -ma priekšā īss e, šis e darītāja vārdā pārvēršas par i: tulema — tulīja; panema — likt, panija — licējs; surema — mirt, nomirt, surīja — mirējs.

Indikatīva tag. viensk. 1. p.	vaatan — skatos tōmban — velku	tulen — nāku	ōpin — mācos
Indikatīva tag. viensk. 2. p.	vaata-d — tu skaties	tule-d — tu nāc	ōpi-d — tu mācies
Indikatīva tag. viensk. 3. p.	vaata-b — ^{viņš} skatās viņa	tule-b — nāk	ōpi-b — mācās
Indikatīva tag. daudzsk. 1. p.	vaata-me — skatamies	tule-me — nākam	ōpi-me — mācamies
Indikatīva tag. daudzsk. 2. p.	vaata-te — skataties	tule-te — nākat	ōpi-te — mācaties
Indikatīva tag. daudzsk. 3. p.	vaata-vad — ^{viņi} skatās viņas	tule-vad — ^{viņi} nāk viņas	ōpi-vad — mācās
Indikatīva tag. noliedzošā forma	ei vaata — neskatos, ne- skaties u. t. t.	ei tule — nenāku u. t. t.	ei ōpi — nemācās
Kondicionāļa tag. viensk. 1. p.	vaata-ksin — es skatītos	tule-ksin — es nāktu	ōpi-ksin — es mācītos
Kondicionāļa tag. viensk. 2. p.	vaata-ksid — tu skatītos	tule-ksid — tu nāktu	ōpi-ksid — tu „
Kondicionāļa tag. viensk. 3. p.	vaata-ks — ^{viņš} „ viņa	tule-ks — ^{viņš} nāktu viņa	ōpi-ks — ^{viņš} „ viņa
Kondicionāļa tag. daudzsk.	vaata-ksime — mēs skatītos	tule-ksime — mēs nāktu	ōpi-ksime — mēs „
1. p.			
Kondicionāļa tag. daudzsk.	vaata-ksite — jūs skatītos	tule-ksite — jūs nāktu	ōpi-ksite — jūs „
2. p.			
Kondicionāļa tag. daudzsk.	vaata-ksid — ^{viņi} skatītos viņas	tule-ksid — ^{viņi} nāktu viņas	ōpi-ksid — ^{viņi} „ viņas
3. p.			

Kondicionāja tag. noliedz. ei vaata-ks — neskatītos ei tule-ks — nenāktu ei ōpiks — nemācitos
forma

Pavēles izt. viensk. 2. p. vaata! — skaties! tule! — nāc! ōpi! — mācies
Pavēles izt. viensk. noliedz f. āra vaata! — neskaties! āra tule! — nenāc! āra ōpi — nemācies!

da infinitīvs vaadata — skatīties **tulla** — nākt **ōppida** — mācīties
„ infinitīva inesīvs tōmmata — vilkt tulles — nākdams ōppides — mācīdamies
vaada-tes — skatīdamies

nud particīps vaadanud — skatījies **tulnud** — nācis mācījies
satījušies **nākuši** mācījušies
tōmmanud — vilcis u. t. t.

Pavēles izt. viensk. 3. p. vaadaku!* — **tulgu!** — **ōppigu** —
lai viņš skatās! lai viņš nāk! lai viņš mācās!
„ „ daudzsk. 1. „ vaada-kem! — skatīsimies! tul-gem! — nāksim! ōppi-gem! — mācīsimies!
„ „ „ 2. „ vaada-ke! — skatāties! tul-ge! — nākat! ōppi-ge! — mācaties!
„ „ „ 3. „ vaada-ku! — tul-gu! — ōppi-gu! —
lai viņi skatās! lai viņi nāk! lai viņi mācās!
lai viņas skatās! lai viņas nāk! lai viņas mācās!

* Ja **da** infinitīvs beidzas ar **-ta**, tad pavēles izteiksmē **g** vietā ir **k**.

Tās pašas personas noliedzošā formā		ārgu vaada-ku! —	ārgu tul-gu!	ārgu õppigu!
		lai viņš neskatās		
		viņa		
		ārgem vaada-kem! u. t. t.	ārgem tul-gem!	ārgem õppi-gem!
		ārgem vaada-ke!	ārgem tul-ge!	ārgem õppi-ge!
		ārgu vaada-ku!	ārgu tul-gu!	ārgu õppi-gu!

Indikatīva (īstenības) pagātni nākas ievērot kā pamatformu.

vaata-sin — (es) skatījos	tuli-n — nācu	õppi-sin — mācījos	nāgi-n — redzēju	jõi-n** — dzēru
tõmba-sin vilku				
vaata-sid — (tu) skatījies	tuli-d — nāci	õppi-sid — mācījies	nāgi-d — redzēji	jõi-d — dzēri
vaata-s ^{viņš} skatījās	tuli — nāca	õppi-s — mācījās	nāgi — redzēja	jõi — dzēra
vaata-s ^{viņa}				
vaata-sime — (mēs) skatījāmies	tuli-me — nācām	õppi-sime — mācījāmies	nāgi-me — redzējām	jõi-me — dzērām
vaata-site — (jūs) skatījāties	tuli-te — nācāt	õppi-site — mācījāties	nāgi-te — redzējāt	jõi-te — dzērāt
vaata-sid ^{viņi} ska-tījās	tuli-d nāca	õppi-sid — mācījās	nāgi-d redzēja	jõi-d — dzēra
^{viņas}				

** ma infinitīva **oo** un **õõ** (tooma — nest, jooma — dzert, sööma — ēst, lööma — sist) da infinitīvā pārvēršas par **uu** un **üü** (tuua, juua, süua, lüua), bet īsten. izt. pagātnē — par **õi** (tõin, jõin, sõin)

2. Bezpersoniskais darbības veids (pasīvs)

tud particips	vaadatud — skatīts tõmmatud — vilkts	tuldud — nākts	õpitud (mācīts)
Indik. tag. noliedz. forma	ei vaada-ta — neskatās	ei tul-da — nenāk	ei õpi-ta nemācas
„ pagātne	vaada-ti — skatījās	tul-di — nāca	õpi-ti — mācījās
„ pagātnes „ „	ei vaada-tud — neskatījās	ei tul-dud — nenāca	ei õpi-tud — nemācījās
Kondic. tagadne	vaada-taks — skatītos	tul-daks — nāktu	õpi-taks — mācītos
„ tagadnes „ „	ei vaada-taks — neskatītos	ei tul-daks — nenāktu	ei õpi-taks — nemācītos
Pavēles izteiksme	vaada-tagu! — lai skatās!	tul-dagu! — lai nāk!	õpi-tagu! — lai mācās!
Pavēles izt. noliedz. f.	ārgu „ — lai neskatās!	ārgu tul-dagu!	ārgu õpitagu!
Atstāstāmā izteiksme	vaada-tavat — skatoties	tul-davat — nākot	õpi-tavat — mācoties
„ izt. noliedz f.	ei „ neskatoties	ei tul-davat — nenākot	ei õpi-tavat — nemācoties
Tagadnes divdabis	vaada-tav — skatāms	tul-dav — nākams	õpi-tav — mācāms
-ma infinit.	vaada-tama — skatīt	tul-dama — nākt	õpi-tama — mācīties

Piemēri. Ta vaatas tuldud teekonnale tagasi — viņš atskatījās uz nonākto (noieto) ceļu. Vastumeel-selt õpitud laul ununeb kiiresti — pret pātiku mācīta dziesma aizmirstas drīz.

Õpitav tūkk nāib olevat raske — mācāmais gabals (kopašlaik mācamies) liekas būt grūts. See on otse nāhtav viga — tā ir tieši redzama kļūda. Vihmavari on unustatavaid asju — lietus sargi ir aizmirstamas lietas (lietas, kas aizmirstas). See peab õpitama — tas jāiemācās.

tud un **nud** particīps ir nelokāmas formas. Kā lokāmus lieto no šiem particīpiem atvasinātos lietas vārdus ar galotnēm nōminatīvā: **-tu** un **-nu**: tapetud — nonāvēts, tapetu — nonāvētais; surnud — miris, surnu — mirušais; ģen.: tapetu, surnu; part.: tapetut, surnut; daudzsk. ģen.: tapetute, surnute; daudzsk. part.: tapetuid, surnuid.

Pasīva indik. tagadne jāievēro kā pamatforma: **vaadatakse** — skatās, **tull-akse** — nāk, **ōpitakse** — mās.

Tā tad darbības vārda pamatformas ir:

- 1) **ma** infinitīvs, 2) **da** infinitīvs, 3) **aktīva indikatīva tagadne**, 4) **aktīva indik. pagātne**, 5) **nud** particīps, 6) **pasīva indikatīva tagadne**, 7) **tud** particīps.

Darbības vārda **olema, olla (būt)** locīšana

Īstenības izteikme		Vēlamā izteiksme	Pavēles izt.
Tagadne	Pagātne	Tagadne	
ma olen	olin	oleksin	ole! — esi!
es esmu	biju	es būtu	olgu! — lai (viņš, viņa) ir!
sa oled	olid	oleksid	olgem! — būsim!
ta on	oli	oleks	
me oleme	olime	oleksime	olge! — esiet!
te olete	olite	oleksite	āra ole! — neesi!
nad on	olid	oleksid	ārgu olgu — lai viņš [viņa nav!
ma ei ole	ma ei olnud	ma ei oleks	ārgem olgem! —
es neesmu		es nebūtu	nebūsim!
sa ei ole	sa ei olnud	sa ei oleks	āрге olge! — neesiet!
u. t. t.	u. t. t.	u. t. t.	

Pabeigtā tagadne

Bezpersoniskās darbības veids

ma olen	olnud	ma oleksin	olnud	oldud — būts, ollakse
es esmu	bijis	es būtu	bijis	— ir
sa oled	olnud	sa oleksid	olnud	
u. t. t.				

ma ei ole olnud	A t s ā s t ā m ā i z t.	*
es neesmu bijis	Tagadne	
	ma olevat	mul on — man ir
Pabeigtā pagātne	es esot	sul on u. t. t.
ma olin olnud	sa olevat	mul ei ole — man nav
es biju bijis	u. t. t.	sul ei ole u. t. t.
sa olid olnud	ma ei olevat	mul oli — man bija
u. t. t.	es neesot	mul ei olnud — man nebija
	sa ei olevat	pole = ei ole
	u. t. t.	polnud = ei olnud
	Pab. tagadne	
	ma (olevat) olnud	
	es esot bijis	
	ma ei olevat olnud	

Prepozīcijas

(S a t i k s m e s v ā r d i)

Līdzīgi vietas apstākļvārdiem (piem. kaugele, kaugel, kaugelt — tālu, tālu, no tāluma) arī liela daļa prepozīciju atbilst jautājumiem: kurp? kur? no kurienes? Trešā forma (piem. alt, asemelt, eest) arvien izsaka zināmu attālināšanos no kādas vietas. (Prepozīciju saraktā nav iespējams dot vispārēju trešās formas tulkojumu.)

Pazīstamākās prepozīcijas, kas vienskaitlī un daudzskaitlī saistās ar

ģ e n i t ī v u : **alla, all, alt** — lejup, apakš (zem); **ase-mele, asemel, asemelt** — vietā; **ette, ees, eest** — priekšā, priekš; **juurde, juures, juurest** — pie; **järele, järel, järelt** — pēc, **jārgi** jeb **põhjal** — pēc (sakarā ar..., uz pamata), tulin siia selle kuulutuse järgi (põhjal) — atnācu šurp sakarā ar šo sludinājumu; **kaasa, kaasas** — līdz, līdz; **kal-lale, kallal, kallalt** — uz (uz pēdām), virsū; **kaudu** — pa, **kaupa** — pa, paarikaupa — pa pāriem; **keskele, keskel, keskelt** — vidū; **kohale, kohal, kohalt** — virs; **kohta** — par (attiecībā uz...); **kõrvale, kõrval, kõrvalt** — blakus,

līdzās; **kätte, käes, käest** — sa-, ciet (rokā); **külge, küljes, küljest** — pie; **lähedale, lähedal, lähedalt** — tuvumā; **läbi** — cauri, caur; **najale, najal, najalt** — pie, ma nōjatusin puu najale — es atbalstījos pie koka; **ohu** — plika ohtu — meitenīga, mehe ohtu — vīrišķīgs; **otsa, otsas, otsast** — galā; **paiku** — (temporāli) laikā; **peale** — bez (uz); **poole, pool, poolt** — pie, uz (uz to pusi, minu poole — uz mani, pie manis; metsa poole — uz mežu); **puhul** — gadījumā; **pāralt** — piederīgs (piederībā); **pārast** — pēc; **sekka, seas, seast** — vidū, starp; **sisse, sees, seest** — iekšā, iekš, (no iekšas, no); **taha, taga, tagant** — aiz; **tōttu** — dēļ, labad; **vahele, vahel, vahelt** — starp (brīžiem); **vastu, vastas, vastast** — pretī, pret; **vōrra** — kārt, viiekümne vōrra — piecdesmitkārt; **äärde, äāres, äārest** — malā; **üle** — pār; **ümber, ümbert** — ap, apkārt;

partitīvu: **enne** — pirms; **kesk** — vidū; **ligi** — tuvumā (tuvu gar); **mōōda** — pa, gar; **pāri** — pa, pāri-voolu — pa straumei, pārituult — pa vējam; **peale** — pēc (temporāli); **pidi** — aiz, pie, ta vedas mind kāttpidi — viņš veda mani aiz rokas; **piki** — pa; **pārast** — pēc (temporāli); **vastu** — pret, vastu voolu — pret straumi;

elatīvu: **saadik** — kopš;

terminatīvu: **kuni** — līdz (vairāk lietots kā saiklis „kamēr“ nozīmē);

abesīvu: **ilma** — bez;

komitatīvu: **ūhes** — līdzī (ar).

Aiz lokāmā vārda nostājas gandrīz visas ģenitīva prepozīcijas, partitīva prepozīcija **pidi** un elatīva — **saadik**.

Pirms lokāmā vārda nostājas visas partitīva prepozīcijas (atskaitot **pidi**), šeit minētās terminatīva, abesīva un komitatīva prepozīcijas un sekošas ģenitīva prepozīcijas: **läbi, peale** (ja lietos „bez“ nozīmē, **peale** minu on veel teisi — bez manis ir vēl citi), **üle, ümber**.

Partitīvs teikumā

Partitīvs lietojams

1) teikumos, kur runa par mēru, svaru skaitu:

üks liiter **vett** — viens litris ūdens; kaks kilo **leiba** — divi kilogrami maizes. Sain kolm **uut raamatut** — dabūju trīs jaunas grāmatas. Visos minētos gadījumos partitīvs ir vienskaitlī. Vispār pēc skaitļa vārda seko lietas vārds vienskaitlī: minu isal on korter viie toaga — manam tēvam ir dzīvoklis ar piecām istabām. Pēc vārdiem pa'lju — daudz un vāhe — maz seko daudzskaitļa partitīvs. Selles majas on pa'lju **ka'ssisid (ka'sse)** — šinī mājā daudz kaķu. Mul on vāhe **raamatuid** — man ir maz grāmatu.

2) ja teikumā ir vārdi on (oli) tarvis (vaja) — ir (bij) vajadzīgs. **Sind** ei ole meil tarvis — tevis mums nevajaga. Mul oli vaja **korterit** — man vajadzēja dzīvokļa.

3) noliegumā vai jautājumā. Teil ei ole **ka'ssi** — jums nav kaķa. Sellel ukxel pole **lukkugi***) — šīm durvīm nav arī atslēgas. Töö algamiseks pole enam mingit **takistust** — darba iesākšanai vairs nav neviena kavēkļa. **Naabripoissi** polnud kuskil näha — kaimiņu puisis nebij nekur redzams. Uni ei anna uuta **kuuba** — miegs nedod jaunu svārku. Ega mina toonud seda **pliiatsit** siia — es jau nenesu to zīmuli šeit. See noormees lootis leiba saada ilma **tööd** tegemata — šis jauneklis cerēja dabūt maizi darbu nedarīdams.

Kas sul on **venda?** — vai tēv ir brālis? Kas **lapsi** on näha? — vai bērni ir redzami? Mida **uudist** kuuldub? — kas dzirdams no jauna? Kas **laeva** ei paista veel? — vai kuģis vēl neatspīd? Kas on tunda **valgust?** — vai ir jūtama gaisma?

Turpretī vienskāršā noliegumā un jautājumā ir nōminatīvs: ma ei ole tema vend — es neesmu viņa (viņas) brālis. Kas sina oled tema vend? — vai tu esi viņas (viņas) brālis?

*) piedēklis gi vai ki nozīmē „arī“ (l u k k — atslēga; ģen. l u k u; part. l u k k u), pēc l, m, n, r, v un patskaņiem šis piedēklis ir gi, citos gad. ki.

4) visos gadījumos kur runa par nezināmu daļu no visa vairuma.

a) daļējais teikuma priekšmets. Sajab **vihma** — līst lietus. **Lund** sajab — sniegs nāk. Toas on **vingu** — istabā ir tvans. **Piima** on purgis — piens ir burkā. **Inimesi** on tarku ja **rumalaid** — cilvēki (atsevišķi ņemot) ir gudri un muļķi. **Lehti** langeb puult — lapas krīt no koka. Läheb veel **päevi**, enne kui pärāle jõuame — paies vēl dienas pirms nonāksim galā. **Midagi** kukkus lauult maha — kautkas nokrita no galda zemē.

b) daļējais papildītājs. Ma ostsin **õunu** ja **pähkleid** — es pirku ābolus un riekstus. Jutust kuulduš üksikuid **sõnu** — no stāsta dzirdēja atsevišķus vārdus. Palun, vōtke endale **suhkrut** tee sisse — Lūdzu, pieliekat savai tējai cukuru (ne visu, bet tik, cik vajadzīgs). Viisin vennale **raamatuid** — nesu brālim grāmatas. Küllap see öösine torm murdis **puid** ja hukutas **laevu** — laikam gan šās nakts vētra nolauza kokus un izpostīja kuģus.

c) Partitīvā nostājas ar lietas vārdu izteikts apzīmētājs, kas attiecas uz teikuma priekšmetu, kurš ir tikai daļa no kāda lielāka vairuma. Kas te olete ühe kooli **õpilasi**? — vai jūs esat vienas skolas skolnieki? Need kraavikaevajad on Saaremaa **mehi** — šie grāvrači ir Sāmsalas vīri. Pääsukesi on mitut **liiki** — bezdelīgu ir vairāk pasugas. See laud on veel neid väheseid **asju**, mis tulikahjust jäid puutumata — šis galds vēl ir to nedaudzo lietu (no tām nedaudzajām lietām), kas ugunsgrēkā palika neaizskārtas.

d) Preču nosaukumi uz veikalu izkārtnēm, avīžu sludinājumos un citur jālieto partitīvā, jo vienā veikalā nekad neatrodas visi apavi, naglas u. t. t. Tas pats grāmatu virsrakstos vai avīžu rakstos. Tähtsaid s ü n d m u s i Indias — ievērojamākie notikumi Indijā. Minu sõjamālestusi — manas kaŗa atmiņas. Tāpēc arī šajā grāmatā virsraksts igauņiem ir: (lā'tikeelseid) k õ n e l u s i, nevis (lātiikeelsed) kõnelused, jo nav iespējams uzrakstīt visas sarunas, kādas varētu būt.

5) Teikumos ar nepabeigtu darbību: **Leiba** söödi — maizi ēda. **Silda** lastakse õhku — tiltu spridzināja. Peremees vedas vihma eel **heinu** küüni — saimnieks veda pirms lietus sienu šķūnī. Vend o'tsib uut **teenistust** — brālis meklē jaunu darba vietu. Ema saadab hommikuti **poega** kooli — māte sūta no rītiem dēlu uz skolu. Ootasin kõne **lõppu** — gaidīju runas beigas.

*

Teikumos ar pabeigtu darbību lieto tā saukto pilno papildītāju akuzatīvā, kas vienskaitlī līdzīgs ar ģenitīvu, daudzskaitlī — ar nominatīvu; tāpēc akuzatīvu tagad vairs neskaita par atsevišķu locījumu. Peremees vedas enne vihma **heina**d küüni — saimnieks ievada pirms lietus sienu šķūnī. Ema saatis **poja** juba kella kaheksaks kooli — māte aizsūtīja dēlu jau pulkstens astoņos uz skolu. Vend leidīs endale uue teenistuse — brālis atrada sev jaunu darba vietu. Ootasin ära kõne **lõpu** — nogaidīju runas beigas.

Bezpersoniskā teikumā, pavēles izteiksmē un gadījums, kur papildītājs atkarīgs no -da infinitīva, tas arī vienskaitlī pieņem nōminatīva formu: 1) Meestele kingiti **vabadus** — vīriem dāvāja brīvību (kinkisime meestele vabaduse — dāvinājām vīriem brīvību). See **ülesanne** peab lahendatama homme õhtuks — šis uzdevums atrisināms rītvakar (selle ülesande peame lahendama homme õhtuks — šo uzdevumu mums jāatrisina rītvakar). **Leib** söödi — maizi apēda. **Sild** lastakse õhku — tiltu uzspridzināja. 2) Osta **raamat!** — pērc grāmatu! Anna mulle **klaas** teed! — dod man glāzi tējas! Toogu ta mulle katkise asemele uus **kruus!** — lai viņš atnes man saplēstās vietā jaunu krūzi! 3) Tarvis on leida mingi **võimalus** pääseda sinna sisse — ir vajadzīgs atrast kādu iespēju tur iekļūt. **Kiri** tuleb täna ära saata — vēstule nosūtāma šodien (vēstuli nākas nosūtīt šodien). Minu ülesandeks on viia see **ettevõte** õnnelikule lõpule — mans uzdevums ir novest šo pasākumu pie laimīgām beigām.

Ja runā par kādu zināmu priekšmetu, vai par kādu priekšmetu tā plašākā nojēgumā, tad lieto 1) pilnu teikuma priekšmetu, 2) pilnu papildītāju, 3) pilnu apzīmētāju. 1) Ema tõi piima — māte atnesa pienu. **Piim** on purgis — piens ir burkā (tas piens, par kuŗu iepriekš bij runa). **Raamat** kukkus laualt maha — grāmata nokrita no galda. Mõõdunud **päevad** ei tule tagasi — pagājušās dienas vairs nenāks atpakaļ. See **uudis** oli mulle juba tuttav — šis jaunums bij man jau zināms. **Inimesed** on üldiselt vāga arenemisvõimelised — cilvēki ir vispār ļoti attīstības spējīgi. 2) Öösine torm murdis need **puud**, mis isa oli istutanud tiigi juurde — nakts vētra nolauza tos kokus, ko tēvs bij stādījis pie diķa. Vii need **raamatud** vennale! — nes šis grāmatas brālim! Ema tõi **suhkru** toosiga lauale — māte nesa cukuru ar dozi uz galda. Mina tõin selle **pliitsi** siia — es atnesu šo zīmuli šeit. 3) Kala on veeloom — zivs ir ūdens dzīvnieks. See valge aine seal kõrgel mæe tipul on **lumi** — tā baltā viela tur kalna galā ir sniegs.

Ja par izteicēju ir pārejošs darbības vārds, tad lieto tikai pilnu teikuma priekšmetu. **Naised** pesevad jõe ääres — sievas mazgā pie upes. (Ja tāda teikuma priekšmetam gribam dot daļas jēdzienu, jālieto forma, kur izteicējs neprasa pēc papildītāja: Naisi on pesemas jõe ääres — sievas mazgā pie upes.)

Personiskos vietniekvārdus *meie*, *teie* kā papildītājus var lietot tikai partitīvā arī teikumos ar pabeigtu darbību: Leidsime **teid** ometi üles — atradām jūs tomēr (saldz. Leidsime **poisi** ometi üles — atradām puiku tomēr.).

Personiskos vietniekvārdus *mina*, *sina* (es, tu) un *enese*, *enda* (sevis) var lietot kā pilnus papildītājus tikai ģenitīvā. Kur pilna papildītāja gadījumā būtu jālieto nōminatīvs, tur lieto partitīva formu: Leidsime **sinu** ometi üles — atradām tevi tomēr. Kas **sind** vallandati teenistusest? — vai tevi atlaida no darba?

Aizrādījums grāmatas lietotājiem

Šis grāmatas telpas un praktiskais raksturs neatļāva sniegt šeit latviešiem domātajā valodas mācības daļā pilnīgāk noskaidrojošu pārskatu par lietas vārdu igauņu valodā.

Tiem, kas ar valodu grib pamatīgāk iepazīties, nepieciešama vārdnīca: Elmar Muuk. Väike õigekeelsus-sõnaraamat [Maza pareizvalodas (pareizas rakstības un izrunas) vārdnīca]. Viies trükk (piektais iespeidums). Tartu 1936. (Cena Kr. 3.—).

Šī grāmata sastāv no vārdu tipu saraksta (apm. 80 l. p.) un vārdnīcas (līdz 400 l. p.). Pēdējā alfabētiskā kārtībā sakārtotajiem vārdiem pievienoti nummuri, pēc kuŗiem vārdi jāsalīdzina ar attiecīgiem vārdiem tipu sarakstā, lai iegūtu skaidrību par atsevišķa vārda locīšanu, rakstību un izrunu.

Kā labākās tulkojošās vārdnīcas ieteicamas sekošas:

1) Н. Рöögelman. Карманный Эстонско-Русский словарь. Moskva 1934. (920 l. p. Cena Kr. 3.—).

Vārdnīcā labas pārskatu sniedzošas tabeles par lietas vārdu, darbības vārdu u. c.

2) M. Wrangell. Dictionnaire estonien-français. Tallinn 1932. (350 l. p. Cena Kr. 9.—)

3) Elisabeth Sell, P. Seeberg-Elverfeldt. Eesti saksa sõnaraamat. Tartu 1937. (550 l. p. Cena apm. Kr. 5.50).

SISUKORD:

Eessõna	3
Lühendid	7
Raamatu tarvitajaile	8
Sissejuhatuseks:	
Täbestik	11
Kirjaviis	11
Hääldamine	11
Kõnelusi:	
Aeg	60
Apteegis	81
Arsti juures	82
Elukutse	92
Erilisi lauseid	102
Ilm	64
Intiimkõnelusi	87
Jaamas	25
Jalanõude äris	57
Juuksuri juures	30
Kaupluses	40
Kingsepp	58
Kodus	94
Kohvikus	70
Külastamisel	89
Küsimusi ja vastuseid	96
Lihakauplus	40
Lihtsaid lauseid	19
Määrsõnad	98
Pangas	77
Piiripunktis	79
Postkontoris	77
Raamatu- ja kirjutusmaterjaliäris	53
Restoranis	70
Riidekaupluses	48
Rongil	27
Saunas	83

Sõidukil	37
Söögilauas	74
Söögimajas	71
Teel	21
Tervitamis- ja viisakussõnu	67
Turul	44
Võõrastemajas	32
Lugemisvaraks:	
Läti rahvalaule	118
Rainise luuletisi	121
Läti muinasjutte	124
Lühike läti keele grammatika:	
Arvsõna ja selle käänamine	130
Omadussõna	133
Arvsõna	134
Asesõna	136
Verb (pöörd sõna)	138
Pöörd sõna sargāt muudete tabel	140
Pöörd sõnade põhi- ja peamuuted	147
Täiendavaid märkusi	148
Ebareeglipärased verbid	155
Prepositsioonid	157

SATURA RĀDĪTĀJS:

Priekšvārds	5.
Saisinājumi	7
Grāmatas lietotājiem	9
Ievads:	
Alfabēts	15
Rakstība	15
Izruna	15
Sarunas:	
Apavu veikalā	57
Apciemojumā	89
Apstākļu vārdi	98
Apsveikšanas un pieklājības izteicieni	67
Aptiekā	81
Ārsts	81
Bankā	77
Braucienā	37
Ceļā	21
Daži vienkārši teikumi	19
Drēbju veikalā	48
Ēdienu veikalā	71
Friziers	30
Grāmatu un rakstāmlietu veikalā	53
Intīmas sarunas	87
Īpatnēji izteicieni	102
Jautājumi un atbildes	96
Kafejnīcā	70
Kurpnieks	58
Laiks	60
Laiks (meteoroloģiskais)	64
Mājās	94
Nodarbošanās	92
Pastkantoris	77
Pirtī	83
Pie galda	74
Restorānā	70

Robežpunktā	79
Skārnī	40
Stacijā	25
Tirgotavā	40
Tirgū	44
Viesnīcā	32
Vilciēnā	27

Lasāmviela:

Kāo teretamine. Igaņu tautas dziesma .	126
Sūgis. Juhan Liiv	126
Tuisk. Juhan Liiv	127
Seene kuld. Igaņu tautas pasaka . .	127

Īsa igauņu gramatika:

Locījumu nozīme	159
Locījumu galotnes	162
Daudzskaitļa partitīva galotne	165
Īpašības vārds	167
Īpašības vārdu kāpināšana	168
Vietniekvārds	169
Skaitļa vārds	172
Darbības vārds	174
Darbības vārdu pamatformas	178
O l e m a, o l l a locīšana	183
Prepozīcijas	184
Partitīvs teikumā	186
Aizrādījums grāmatas lietotājiem . .	190

HIND KR. 1.80